

अनेकांत एज्युकेशन सोसायटीचे  
तुळजाराम चतुरचंद महाविद्यालय कला, विज्ञान व वाणिज्य,  
बारामती  
ग्रंथालय विभाग

कनिष्ठ अनेकान्त नियतकालिक  
( वर्ष २०१७-१८ ते २०२०-२१ )

अंक क्रं : ०१ ते ०४

1(A)



**YOUTH  
DEVELOPMENT**  
स्मार्ट युवक स्मार्ट भारत

कनिष्ठ  
**अनेकान्त**  
२०१७-१८



अनेकान्त एज्युकेशन सोसायटीचे

तुळजाराम चतुरचंद महाविद्यालय  
कला, विज्ञान व वाणिज्य बारामती



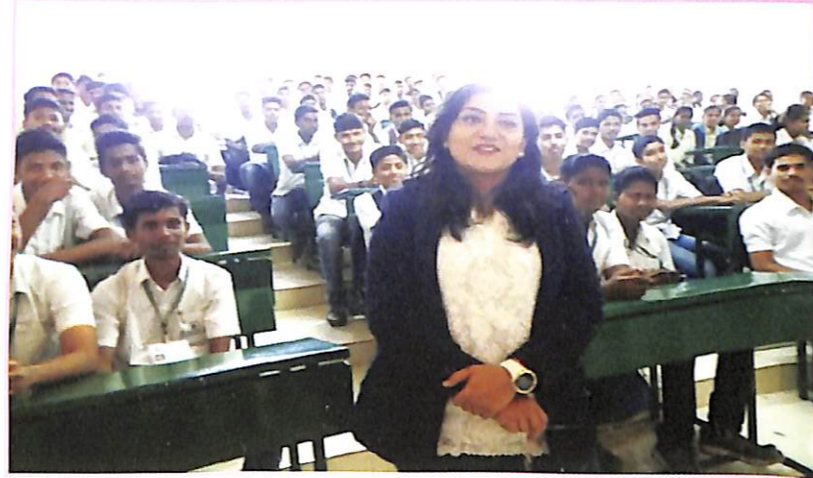
॥ महाविद्यालयातील विविध उपक्रम ॥



राष्ट्रसंत भारतगौरव  
१०८ मुनिश्री पुलकसागर महाराज  
मार्गदर्शन करताना



निर्भय कन्या जनजागृती अभियानांतर्गत मार्गदर्शन करताना  
श्री.बापूसो बांगर, उपविभागीय पोलीस अधिकारी



आंतरराष्ट्रीय स्काय ड्रायव्हर  
पद्मश्री शीतल महाजन विद्यार्थ्यांसमवेत



'मुर्लीचा स्वतःशी संवाद' या कार्यक्रम प्रसंगी डॉ.मनिषा गुप्ते यांचा सत्कार  
करताना मा.प्राचार्य डॉ.चंद्रशेखर मुरुमकर व इतर मान्यवर



मा.शिक्षण उपसंचालक पुणे द्वारा प्राचार्यांसाठी घेतलेल्या कार्यशाळेला उपस्थित  
मा.सौ.मिनाक्षी राऊत यांचा सत्कार करताना मा.प्राचार्य चंद्रशेखर मुरुमकर



कनिष्ठ  
अनेकान्त

नियतकालिक : २०१७-२०१८

अंक १ ला

अनेकान्त एज्युकेशन सोसायटीचे

तुळजाराम चतुरचंद महाविद्यालय कला, विज्ञान व वाणिज्य बारामती

- धार्मिक अल्पसंख्यांक संस्था ▪
- नॅक पुनर्मूल्यांकन 'ए+' (CGPA 3.55) ▪
- धार्मिक अल्पसंख्यांक संस्था एच.एस.सी. बोर्ड कोड नं. V.11.02.001 (1976-77) ▪

संपादक मंडळ

प्राचार्य डॉ.चंद्रशेखर मुरुमकर  
अध्यक्ष

श्री.अभिनंदन शहा  
प्रबंधक

श्री.मानाजी गावडे  
श्री.संजय शेंडे

श्री.गोरखनाथ मोरे  
समन्वयक (शास्त्र शाखा)

श्री.किशोर भोसले  
श्री.योगेश सोन्ना

सौ.अश्विनी काकडे  
सौ.वैशाली पोळ

श्री.राजेंद्र आगवणे  
संपादक

सौ.वैशाली माळी  
उपप्राचार्या

सौ.स्मिता मंगुडकर





॥ अनेकान्त एज्युकेशन सोसायटी, बारामती : नियामक मंडळ ॥



सचिव  
मा.श्री.जवाहर शाह  
(वाघोलीकर)



अध्यक्ष  
मा.श्री.अरहतदास हिराचंद शहा  
(सराफ)



खजिनदार  
मा.श्री.सुनिल शिवलाल शहा  
(लेंगरेकर)



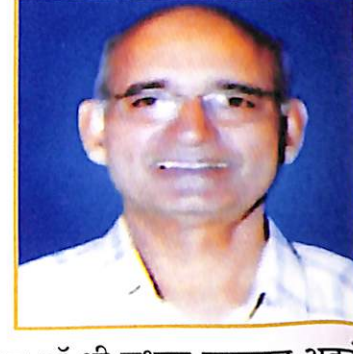
मा.श्री.राजकुमार तुळजाराम शाह  
(वाघोलीकर)



मा.श्री.सुभाष माणिकलाल शाह  
(वाघोलीकर)



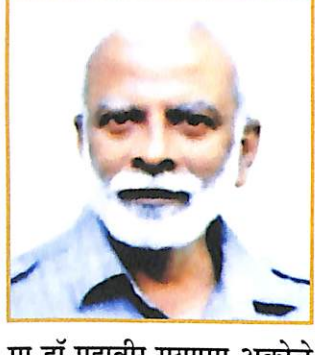
मा.श्री.चकोर नलिनचंद्र गांधी



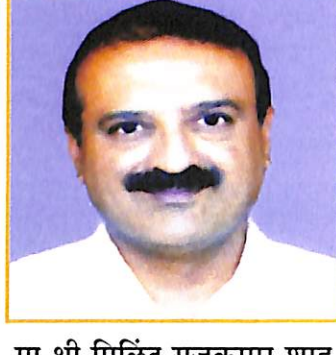
मा.डॉ.श्री.सुभाष बाबुराव अडदंडे



मा.श्री.पद्माकर पायगोंडा पाटील



मा.डॉ.महावीर रायाप्पा अक्कोळे



मा.श्री.मिलिंद राजकुमार शाह  
(वाघोलीकर)



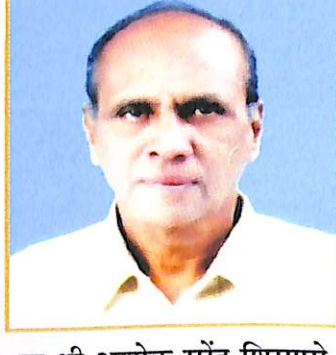
मा.श्री.विकास शशिकांत शहा  
(लेंगरेकर)



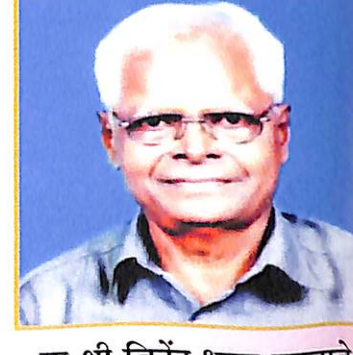
मा.श्री.चंद्रवदन विद्याचंद्र शहा  
(मुंबईकर)



मा.डॉ.श्री.धवलकुमार शामगोंडा पाटील



मा.श्री.अशोक सुरेंद्र शिरगुण्णे



मा.श्री.जिनेंद्र भाऊ दत्तवाडे

हार्दिक  
आभिनंदन



प्राचार्य डॉ.चंद्रशेखर मुरुमकर  
■ अध्यक्ष, विज्ञान विषय पाठ्यपुस्तक निर्मिती मंडळ  
महाराष्ट्र राज्य माध्य.शिक्षण मंडळ, पुणे येथे  
म्हणून निवड सन २०१५-१६  
■ सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाचा  
उत्कृष्ट प्राचार्य म्हणून गौरव  
■ पल्ल फौंडेशन अवार्ड  
■ ए.पी.एस.आय. इंटरनॅशनल प्लॅट सायटिस्ट  
अवार्ड २०१४



श्री.गोरखनाथ मोरे  
समन्वयक शास्त्र व व्यवसाय शिक्षण



श्री.राजेंद्र आगवणे  
समन्वयक, कला व वाणिज्य शाखा



सौ.वैशाली माळी  
उपप्राचार्या



श्री.अशोक शामराव साळुंखे  
CBSE द्वारा-RIE भोपाळ येथे KRPS On  
Laboratory Skill in Biology कार्यशाळा निवड



सौ.अनिता पाटील  
महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक मंडळाच्या  
शास्त्र विषय अभ्यास गटात निवड  
(इ.८ वी ते इ. १० वी)



श्री.सचिन बारटक्के  
महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक मंडळाच्या  
शास्त्र विषय अभ्यास गटात निवड  
(इ.८ वी ते इ. १० वी)

॥ निरोप समारंभ ॥



श्री.राजाराम मल्हारी बनकर विषय संरक्षणशास्त्र निरोप  
समारंभ प्रसंगी मा.प्राचार्य डॉ.चंद्रशेखर मुरुमकर सत्कार  
करताना दि. ३०/०६/२०१७



श्रीमती रजनी कृष्णराव सुर्वे उपप्राचार्या निरोप समारंभ प्रसंगी  
मा.प्राचार्य डॉ.चंद्रशेखर मुरुमकर सत्कार  
करताना दि. ३१/०३/२०१८

॥ कनिष्ठ विभागाचे यशवंत विद्यार्थी ॥



दत्तात्रय पाटोळे  
११ वी कला प्रथम



गायत्री मोहिते  
११ वी कला द्वितीय



आरती लाळगे  
११ वी कला तृतीय



कल्याणी दुगड  
११ वी वाणिज्य प्रथम



श्रेयस कल्याणकर  
११ वी वाणिज्य द्वितीय



निशा कुलथे  
११ वी वाणिज्य तृतीय



हर्षल पोंदकुले  
११ वी शास्त्र प्रथम



साक्षी संघवी  
११ वी शास्त्र द्वितीय



शर्वरी मरकळे  
११ वी शास्त्र तृतीय



अमन शेख  
११ वी अॅटो प्रथम



राजश्री पिसे  
११ वी बेकरी प्रथम



शिवानी गोटे  
१२ वी कला प्रथम



स्नेहल जाधव  
१२ वी कला प्रथम



गौरी जगताप  
१२ वी कला द्वितीय



कोमल सोलनकर  
१२ वी कला तृतीय



वैष्णवी राजपुरे  
१२ वी वाणिज्य प्रथम



नैनिश तांबे  
१२ वी वाणिज्य द्वितीय



निशीगंधा कुलकर्णी  
१२ वी वाणिज्य तृतीय



सौरभ जगताप  
१२ वी शास्त्र प्रथम



हर्षदा पंधारे  
१२ वी शास्त्र द्वितीय



वृषभ मोदी  
१२ वी शास्त्र तृतीय



खाजा शेख  
१२ वी अॅटो प्रथम



अश्विनी शेंडे  
१२ वी बेकरी प्रथम

अनेकान्त एज्युकेशन सोसायटी,

नियामक मंडळ

क्र.	पदाधिकारी सदस्य	गाव	पद
१)	मा.श्री.अरहतदास हिराचंद शहा (सराफ)	बारामती	अध्यक्ष
२)	मा.श्री.जवाहर मोतीलाल शाह (वाघोलीकर)	बारामती	सचिव
३)	मा.श्री.सुनील शिवलाल शहा (लेंगरेकर)	बारामती	खजिनदार
४)	मा.श्री.राजकुमार तुळजाराम शाह (वाघोलीकर)	बारामती	सदस्य
५)	मा.श्री.चकोर नलिनचंद्र गांधी	पुणे	सदस्य
६)	मा.श्री.सुभाष माणिकलाल शाह (वाघोलीकर)	पुणे	सदस्य
७)	मा.श्री.मिलिंद राजकुमार शाह (वाघोलीकर)	बारामती	सदस्य
८)	मा.श्री.डॉ.सुभाष बाबुराव अडदंडे	जयसिंगपूर	सदस्य
९)	मा.श्री.पद्माकर पायगोंडा पाटील	जयसिंगपूर	सदस्य
१०)	मा.श्री.विकास शशिकांत शहा (लेंगरेकर)	बारामती	सदस्य
११)	मा.श्री.चंद्रवदन विद्याचंद्र शहा (मुंबईकर)	बारामती	सदस्य
१२)	मा.श्री.डॉ.महावीर रायाप्पा अक्कोळे	जयसिंगपूर	सदस्य
१३)	मा.श्री.डॉ.धवलकुमार शामगोंडा पाटील	जयसिंगपूर	सदस्य
१४)	मा.श्री.अशोक सुरेंद्र शिरगुप्ते	जयसिंगपूर	सदस्य
१५)	मा.श्री.जिनेंद्र भाऊ दत्तवाडे	जयसिंगपूर	सदस्य



॥ कनिष्ठ विभागाचे यशवंत विद्यार्थी ॥



दत्तात्रय पाटोळे  
११ वी कला प्रथम



गायत्री मोहिते  
११ वी कला द्वितीय



आरती लाळगे  
११ वी कला तृतीय



कल्याणी दुगड  
११ वी वाणिज्य प्रथम



श्रेयस कल्याणकर  
११ वी वाणिज्य द्वितीय



निशा कुलथे  
११ वी वाणिज्य तृतीय



हर्षल पोंदकुले  
११ वी शास्त्र प्रथम



साक्षी संघवी  
११ वी शास्त्र द्वितीय



शर्वरी मरकळे  
११ वी शास्त्र तृतीय



अमन शेख  
११ वी अॅटो प्रथम



राजश्री पिसे  
११ वी बेकरी प्रथम



शिवानी गोटे  
१२ वी कला प्रथम



स्नेहल जाधव  
१२ वी कला प्रथम



गौरी जगताप  
१२ वी कला द्वितीय



कोमल सोलनकर  
१२ वी कला तृतीय



वैष्णवी राजपुरे  
१२ वी वाणिज्य प्रथम



नैनिश तांबे  
१२ वी वाणिज्य द्वितीय



निशीगंधा कुलकर्णी  
१२ वी वाणिज्य तृतीय



सौरभ जगताप  
१२ वी शास्त्र प्रथम



हर्षदा पंधारे  
१२ वी शास्त्र द्वितीय



वृषभ मोदी  
१२ वी शास्त्र तृतीय



खाजा शेख  
१२ वी अॅटो प्रथम



अश्विनी शेंडे  
१२ वी बेकरी प्रथम

अनेकान्त एज्युकेशन सोसायटी,

निचामक मंडळ

क्र.	पदाधिकारी सदस्य	गाव	पद
१)	मा.श्री.अरहतदास हिराचंद शहा (सराफ)	बारामती	अध्यक्ष
२)	मा.श्री.जवाहर मोतीलाल शाह (वाघोलीकर)	बारामती	सचिव
३)	मा.श्री.सुनील शिवलाल शहा (लेंगरेकर)	बारामती	खजिनदार
४)	मा.श्री.राजकुमार तुळजाराम शाह (वाघोलीकर)	बारामती	सदस्य
५)	मा.श्री.चकोर नलिनचंद्र गांधी	पुणे	सदस्य
६)	मा.श्री.सुभाष माणिकलाल शाह (वाघोलीकर)	पुणे	सदस्य
७)	मा.श्री.मिलिंद राजकुमार शाह (वाघोलीकर)	बारामती	सदस्य
८)	मा.श्री.डॉ.सुभाष बाबुराव अडदंडे	जयसिंगपूर	सदस्य
९)	मा.श्री.पद्माकर पायगोंडा पाटील	जयसिंगपूर	सदस्य
१०)	मा.श्री.विकास शशिकांत शहा (लेंगरेकर)	बारामती	सदस्य
११)	मा.श्री.चंद्रवदन विद्याचंद्र शहा (मुंबईकर)	बारामती	सदस्य
१२)	मा.श्री.डॉ.महावीर रायाप्पा अक्कोळे	जयसिंगपूर	सदस्य
१३)	मा.श्री.डॉ.धवलकुमार शामगोंडा पाटील	जयसिंगपूर	सदस्य
१४)	मा.श्री.अशोक सुरेंद्र शिरगुप्पे	जयसिंगपूर	सदस्य
१५)	मा.श्री.जिनेंद्र भाऊ दत्तवाडे	जयसिंगपूर	सदस्य



### कनिष्ठ महाविद्यालय शाळा समिती

क्र.	पदाधिकारी सदस्य	गाव	पद
१.	मा.श्री.अरहतदास हिराचंद शहा (सराफ)	बारामती	अध्यक्ष
२.	मा.डॉ.चंद्रशेखर वसंतराव मुरुमकर (प्राचार्य)	बारामती	सचिव
३.	मा.श्री.जवाहर मोतीलाल शाह (वाघोलीकर)	बारामती	सदस्य
४.	मा.श्री.मिलिंद राजकुमार शाह (वाघोलीकर)	बारामती	सदस्य
५.	मा.श्रीमती वैशाली भगवान माळी	बारामती	सदस्या
६.	मा.श्री.राजेंद्र कोंडीबा आगवणे	बारामती	निमंत्रित
७.	मा.श्री.गोरखनाथ तुकाराम मोरे	बारामती	निमंत्रित

### पालक, शिक्षक संघ कार्यकारिणी २०१७-२०१८

H.S.C. Board Code No. : J.11.02.001 (1976-77)

U-DISC No. 27250211827

क्र.	पदाधिकारी सदस्य	पद
१)	डॉ.चंद्रशेखर वसंतराव मुरुमकर (प्राचार्य)	अध्यक्ष
२)	श्री.रामकृष्ण मारुतराव धालपे	सचिव
३)	श्री.हनुमंत विठोबा नाळे	उपाध्यक्ष (पालक प्रतिनिधी)
४)	सौ.वैशाली भगवान माळी (उपप्राचार्या)	उपाध्यक्ष
५)	श्री.मनोहर राजाराम हगारे	सहसचिव (पालक प्रतिनिधी)
६)	सौ.निता नंदकुमार डोंबे	सहसचिव (पालक प्रतिनिधी)
सर्व सन्माननीय सदस्य (प्रत्येक तुकडीसाठी एक शिक्षक प्रत्येक तुकडीसाठी एक पालक)		



### वार्षिक निकाल २०१६-१७ संकलित निकाल

इयत्ता अकरावी

शाखा : आर्ट्स, सायन्स, कॉमर्स आणि व्यवसाय शिक्षण

क्र.	तपशील	शाखा					एकूण
		कला	विज्ञान	वाणिज्य	आॅटो	बेकरी	
१)	परीक्षेला बसलेले एकूण विद्यार्थी	४२७	८८२	४८५	५६	१८	१८६८
२)	उत्तीर्ण विद्यार्थी संख्या	३७७	८५८	४७०	५१	१६	१७७२
३)	अनुत्तीर्ण विद्यार्थी संख्या	५०	२४	१५	५	२	९६
४)	निकालाची टक्केवारी	८८.२९	९७.२८	९६.९१	९१.०७	८८.८९	९४.८६
५)	विशेष प्राविण्यासह प्रथम श्रेणी	१०	१३९	८९	३	३	२४४
६)	प्रथम श्रेणी	७५	२९५	१७९	२१	०७	५७७
७)	द्वितीय श्रेणी	१५५	३७४	१६८	२२	०६	७२५
८)	तृतीय श्रेणी	१३७	५०	३४	०५	-	२२६

इयत्ता बारावी

क्र.	तपशील	शाखा					एकूण
		कला	विज्ञान	वाणिज्य	आॅटो	बेकरी	
१)	एकूण विद्यार्थी	३८७	८४४	४९६	५२	१८	१७९७
२)	उत्तीर्ण विद्यार्थी संख्या	३१३	८२४	४६९	४६	१६	१६६८
३)	अनुत्तीर्ण विद्यार्थी संख्या	७४	२०	२७	०६	०२	१२९
४)	निकालाची टक्केवारी	८०.८८	९७.६३	९४.५५	८८.४६	८८.८९	९०.०८
५)	विशेष प्राविण्यासह प्रथम श्रेणी	०९	६०	४२	०	०१	११२
६)	प्रथम श्रेणी	४९	२८८	१७९	१७	०६	५३९
७)	द्वितीय श्रेणी	१८३	४५१	१८७	२६	०९	८५६
८)	तृतीय श्रेणी	७२	२५	६१	०२	००	१६०



### गुणवंत विद्यार्थी

एप्रिल २०१६-१७ मध्ये घेण्यात आलेल्या वार्षिक परीक्षांमध्ये गुणानुक्रमे प्रथम तीन क्रमांकांने उत्तीर्ण झालेले विद्यार्थी

अ.क्र.	वर्ग	विद्यार्थ्यांचे नाव	गुण (टक्के)	गुणानुक्रम
१)	११वी आर्टस्	श्री.पाटोळे दत्तात्रय बंडू	८८.९२%	१
२)	११वी आर्टस्	कु.मोहिते गायत्री बजरंग	८५.५४%	२
३)	११वी आर्टस्	कु.लाळगे आरती दत्तात्रय	८३.३८%	३
१)	११वी सायन्स	श्री.पोंदकुले हर्षल सुशीलकुमार	९४.३१%	१
२)	११वी सायन्स	कु.संघवी साक्षी महावीर	९३.६९%	२
३)	११वी सायन्स	कु.मरकळे शर्वरी दत्तात्रय	९२.००%	३
१)	११वी कॉमर्स	कु.दुगड कल्याणी अशोक	९१.६९%	१
२)	११वी कॉमर्स	श्री.कल्याणकर श्रेयस गणेश	९०.१५%	२
३)	११वी कॉमर्स	कु.कुलथे निशा वसंत	८६.००%	३
१)	११वी ऑटो.	श्री.शेख अमन सादिक	७७.५४%	१
१)	११वी बेकरी	कु.पिसे राजश्री हनुमंत	८१.८५%	१

फेब्रुवारी-२०१७ मध्ये घेण्यात आलेल्या बोर्ड परीक्षांमध्ये गुणानुक्रमे प्रथम तीन क्रमांकांने उत्तीर्ण झालेले विद्यार्थी

अ.क्र.	वर्ग	विद्यार्थ्यांचे नाव	गुण (टक्के)	गुणानुक्रम
१)	१२वी आर्टस्	कु.गोटे शिवानी विनायक	८४.००	१
१)	१२वी आर्टस्	कु.जाधव स्नेहल सुरज	८४.००	१
२)	१२वी आर्टस्	कु.जगताप गौरी बबन	८१.८५%	२
३)	१२वी आर्टस्	कु.सोलनकर कोमल तुकाराम	७९.८५%	३
१)	१२वी कॉमर्स	कु.राजपुरे वैष्णवी रमेश	८६.३१%	१
२)	१२वी कॉमर्स	श्री.तांबे नैनीश संजय	८५.६९%	२
३)	१२वी कॉमर्स	कु.कुलकर्णी निशीगंधा सुहास	८५.२३%	३
१)	१२वी सायन्स	श्री.जगताप सौरभ भिमराव	८९.३८%	१
२)	१२वी सायन्स	कु.पांढरे हर्षदा महावीर	८८.६२%	२
३)	१२वी सायन्स	श्री.मोदी वृषभ राजेंद्र	८८.४६%	३
१)	१२वी ऑटो.	श्री.शेख खाजा हुसेन	७४.४६%	१
१)	१२वी बेकरी	कु.शेंडे आश्विनी मधुकर	७५.३८%	१



### कनिष्ठ महाविद्यालय अंतरंग-दृष्टिक्षेप

अ.क्र.	दिनांक	उपक्रम/विषय	प्रमुख वक्ते	कार्यक्रमाचे अध्यक्ष	कार्यक्रमाचे स्वरूप व सहभाग
१)	१०-६-१७	मार्च २०१७ इ. बारावी गुणवंत विद्यार्थ्यांचा सत्कार	प्राचार्य डॉ. चंद्रशेखर मुरुमकर	प्राचार्य डॉ. चंद्रशेखर मुरुमकर	सर्व शाखांतून गुणवंत विद्यार्थ्यांचा सत्कार
२)	७-७-१७	आंतरराष्ट्रीय अंमलीपदार्थ विरोधी दिन	मा.श्री.अजय गोरड (सहाय्यक पोलीस निरीक्षक), बारामती	प्राचार्य डॉ. चंद्रशेखर मुरुमकर	तरुणपिढी अंमली पदार्थापासून दूर राहण्यासाठी उद्बोधनपर कार्यक्रम
३)	२५-७-१७	परदेशातील शिक्षणाच्या संधी	डॉ.ऐश्वर्या कोठारी (Zeel Academy Pune)	प्राचार्य डॉ. चंद्रशेखर मुरुमकर	परदेशातील शिक्षणाच्या संधीबाबत मार्गदर्शन
४)	२९-७-१७	ग्राहक पंचायत कायदा (वाणिज्य शाखा)	अॅड.तुषार झेंडे पाटील	श्रीमती निशा मोदी	ग्राहकांचे हक्क व अधिकार याबाबत जाणीव जागृती
५)	१-८-१७	लोकशाहीर अण्णाभाऊ साठे जयंती/लोकमान्य टिळक पुण्यतिथी	श्री.राजेंद्र आगवणे आणि प्रा.किशोर भोसले	उपप्राचार्या सौ.वैशाली माळी	अण्णाभाऊ साठे यांच्या कार्याची महती व लोकमान्य टिळकांची समाजनीती
६)	२-८-१७	निर्भय कन्या अभियान	पोलीस अधिकारी श्री.बापू बांगर	प्राचार्य डॉ. चंद्रशेखर मुरुमकर	विद्यार्थीनींमधील सुप्त गुणांना वाव देण्याचे आवाहन
७)	३-८-१७ ४-८-१७	इ.११वी कला, शास्त्र, वाणिज्य व व्यवसाय अभ्यासक्रम स्वागत समारंभ	प्राचार्य डॉ. चंद्रशेखर मुरुमकर	प्राचार्य डॉ. चंद्रशेखर मुरुमकर	महाविद्यालयाची परंपरा, शिस्त, प्रोत्साहनपर व्याख्यान
८)	१०-८-१७	कारगिल विजय दिन-व्याख्यान	श्री.सुभेदार, सोपानराव रामचंद्र बर्गे	प्राचार्य डॉ. चंद्रशेखर मुरुमकर	राष्ट्रप्रेम व मूल्ये रुजवण्यासाठी उद्बोधन
९)	१०-८-१७	क्रांतीदिन-९ ऑगस्ट	--	--	विद्यार्थ्यांचे देशप्रेम व मूल्यांची रुजवणूक
१०)	११-८-१७	स्पर्धा परीक्षा मार्गदर्शन व्याख्यान	प्रा.हनुमंत फाटक	उपप्राचार्या सौ.वैशाली माळी	विविध पातळीवरील स्पर्धा परीक्षांबाबत मार्गदर्शन व त्यांचे स्वरूप
११)	१८-८-१७	भूगोल-विषय अभ्यास मार्गदर्शन	कु.कोमल सोलनकर	उपप्राचार्या सौ.वैशाली माळी	भूगोल विषयाच्या अभ्यासाबाबत मार्गदर्शन/प्रोत्साहन
१२)	१८-८-१७	चंद्रग्रहण-समज गैरसमज	श्री.सुभाष साखरे	उपप्राचार्या सौ.वैशाली माळी	भूगोल विषयाच्या अभ्यासाबाबत मार्गदर्शन/प्रोत्साहन
१३)	२२-८-१७	भारतीय डाक विभाग आयोजित निबंध स्पर्धा	सौ.वैशाली माळी श्री.राजेंद्र आगवणे	--	महात्मा गांधी-जीवन परिचय, प्रेरणा





अ. क्र.	दिनांक	उपक्रम/विषय	प्रमुख वक्ते	कार्यक्रमाचे अध्यक्ष	कार्यक्रमाचे स्वरूप व सहभाग
१४)	२३-८-१७	महाविद्यालयीन युवक, युवतींचे समुपदेशन	डॉ.श्रुती पानसे	प्राचार्य डॉ. चंद्रशेखर मुरुमकर	महाविद्यालयीन विद्यार्थीनींच्या व्यक्तीमत्व विकासासाठी उद्बोधन कार्यक्रम
१५)	२८-८-१७	स्वागत समारंभ-संगणकशास्त्र विभाग	श्री.राजेंद्र आगवणे श्री.गोरखनाथ मोरे	सौ.वैशाली माळी	स्वागत समारंभ १२ वी विद्यार्थ्यांकडून ११वी विद्यार्थ्यांचे
१६)	२६-८-१७	साहसी क्रीडा प्रकार	श्री. धैर्यशील जाधव	--	साहसी क्रीडा प्रकारांबाबत मार्गदर्शन
१७)	१-९-१७	निबंध व चित्रकला स्पर्धा	प्राचार्य डॉ. चंद्रशेखर मुरुमकर	--	विद्यार्थ्यांना चित्रकला व निबंध स्पर्धेसाठी प्रोत्साहन
१८)	१-९-१७	मेमरी इंप्रूव्हमेंट अॅण्ड मेडिटेशन-व्याख्यान	प्रा.जगताप (योगशिक्षक)	--	स्मरणशक्ती वाढवण्यासाठी योग व ध्यानधारणा यांचा उपयोग
१९)	१-९-१७	लिंगभाव संवेदनशीलता आणि युवकांची भूमिका	डॉ.रझिया पटेल	प्राचार्य डॉ. चंद्रशेखर मुरुमकर	लिंगभाव संवेदनशीलता
२०)	६-९-१७	शिक्षक दिन-५ सप्टेंबर	श्री.मानाजी गावडे	सौ.वैशाली माळी	शिक्षक दिनास शिक्षकांविषयी कृतज्ञता
२१)	८-९-१७	पालक शिक्षक संघ स्थापना	सौ.वैशाली माळी	प्राचार्य डॉ. चंद्रशेखर मुरुमकर	पालकांशी संवाद
२२)	९-९-१७	ई-लर्निंग-व्याख्यान	प्रा.राहुल शहा	--	संगणकाच्या सहाय्याने अध्ययन/अध्यापन मार्गदर्शन
२३)	२१-८-१७	फूड प्रोडक्ट टेक्नॉलॉजी	--	--	सातारा येथील पालेकर बेकरीस भेट
२४)	२१-८-१७	अॅटोमोटिव्ह डिलरशीप-व्याख्यान	श्री.सौरभ कुदळे (असिस्टंट मॅनेजर टोयोटा)	--	मोटर गाड्यांच्या खरेदी विक्री, कागदपत्रे याविषयी मार्गदर्शन
२५)	११-९-१७ १२-९-१७	ओझोन दिन-वक्तृत्व स्पर्धा	पर्यावरण शास्त्र विभाग	--	पर्यावरण-जागृती
२६)	१७-११-१७	ब्रेन वेव्हज, टॅलेंट हंट उपक्रम	११वी शास्त्र शाखा विद्यार्थी	--	HTMC व CPP Aptitude Test
२७)	२८-११-१७	बारामती शहर पोलीस स्टेशन चॅम्पियनशिप वक्तृत्व स्पर्धा	बारामती शहर पोलीस स्टेशन द्वारा आयोजित वक्तृत्व स्पर्धा	--	सामाजिक जनजागृती



अ. क्र.	दिनांक	उपक्रम/विषय	प्रमुख वक्ते	कार्यक्रमाचे अध्यक्ष	कार्यक्रमाचे स्वरूप व सहभाग
२८)	२९ व ३०-११-१७	अनेकान्त आविष्कार	प्राचार्य डॉ. चंद्रशेखर मुरुमकर	--	विद्यार्थ्यांच्या कलागुणांना वाव व कल्पक विचारांना वाव
२९)	४-१२-१७	टाईम मॅनेजमेंट	प्राचार्य डॉ. चंद्रशेखर मुरुमकर	सौ.वैशाली माळी	यशस्वी जीवनासाठी वेळेचे नियोजन
३०)	५-१२-१७	लेखक आपल्या भेटीला	डॉ.अविनाश हळबे	सौ.वैशाली माळी	लेखकाचे पाठाबाबत मार्गदर्शन
३१)	८-१२-१७	फिजिक्स इंटरनॅशनल कॉन्फरन्स	एस्.राजगोपाल	--	फिजिक्स विषयाबाबत विद्यार्थ्यांशी संवाद
३२)	१३-१२-१७	पर्यावरण विषय प्रश्नमंजूषा	--	--	पर्यावरण जाणीव जागृती, पर्यावरणाचे महत्व पटवणे
३३)	२२-१२-१७	गणित दिवस आयोजन	--	--	गणितविषयक आवड निर्माण करणे, गणितज्ञांची माहिती
३४)	२८-१२-१७	शीतल महाजन (Sky Diver) सदिच्छा भेट	--	--	विद्यार्थ्यांना नाविन्यपूर्ण छंद जोपासण्याबाबत प्रोत्साहन
३५)	२-१-१८	निर्भय कन्या अभियान	मा.अश्विनी डोके-सातव	प्राचार्य डॉ. चंद्रशेखर मुरुमकर	आभासी जग व वास्तव यातील फरक
३६)	६-१-१८	वृद्धाश्रमास सदिच्छा भेट	सौ.वैशाली पोळ समाजशास्त्र विषयाच्या मुलांची सदिच्छा भेट	--	वृद्धांप्रती कर्तव्य भावना वृद्धीगत करणे
३७)	६-१-१८	तालुकास्तरीय स्वच्छता मित्र वक्तृत्व स्पर्धा	बारामती पंचायत समिती, बारामती यांच्या द्वारा, स्वच्छता मित्र वक्तृत्व स्पर्धांचे आयोजन करण्यात आले.		परिसर स्वच्छतेबाबत जाणीवजागृती
३८)	६-१-१८	कनिष्ठ महाविद्यालय प्राचार्यांसाठी कार्यशाळा	सौ.मिनाक्षी राऊत शि. उप संचा. पुणे व इतर सर्व प्रशासकीय अधिकारी	प्राचार्य डॉ. चंद्रशेखर मुरुमकर	कनिष्ठ महाविद्यालयाचे प्रशासकीय कामकाज सुलभ करण्यासाठी मार्गदर्शनपर कार्यशाळा
३९)	९-१-१८	शिक्षणात इंटरनेटचा वापर	प्रा.राहुल शहा	--	इंटरनेट वापराबाबत विद्यार्थी व शिक्षक यांना मार्गदर्शन



अ. क्र.	दिनांक	उपक्रम/विषय	प्रमुख वक्ते	कार्यक्रमाचे अध्यक्ष	कार्यक्रमाचे स्वरूप व सहभाग
४०)	१०-१-१८ ११-१-१८	स्मार्ट गर्ल कार्यशाळा छत्रपती शाहू हायस्कूल, बारामती	कनिष्ठ महाविद्यालयीन मुलींसाठी १४ शिक्षिकांची स्मार्ट गर्ल ट्रेनिंगसाठी निवड	--	विद्यार्थीनींना स्मार्ट व कणखर बनवण्याच्या दृष्टीने शिक्षिकांना प्रशिक्षण
४१)	१२-१-१८	स्वामी विवेकानंद जयंती -युवा दिनाचे आयोजन	श्री.राजेंद्र आगवणे श्री.मानाजी गावडे	--	विद्यार्थ्यांना विवेकानंदाचे लेखनसाहित्य व चरित्र याबाबत परिचय
४२)	३-२-१८	मुलींचा स्वतःशी संवाद	डॉ.मनिषा गुप्ते	प्राचार्य डॉ. चंद्रशेखर मुरुमकर	विद्यार्थीनींमध्ये सकारात्मक बदल घडवण्यासाठी स्वतःशी मैत्री व संवाद साधण्याबाबत मार्गदर्शन
४३)	५-२-१८ १५-२-१८	शुभेच्छा समारंभ- शास्त्र, कला, वाणिज्य, शाखा आणि एच.एस.सी. व्होकेशनल	प्राचार्य डॉ. चंद्रशेखर मुरुमकर	सौ.वैशाली माळी	इ.१२वी च्या विद्यार्थ्यांना भावी आयुष्यासाठी महाविद्यालयातर्फे शुभेच्छा

## मा.प्राचार्यांचे मनोगत

तुळजाराम चतुरचंद परिवारातर्फे सर्वांना हार्दिक शुभेच्छा !

यावर्षी कनिष्ठ विभागाचा स्वतंत्र “अनेकान्त” चा पहिलाच अंक मोठ्या दिमाखात येतो आहे याचे निश्चितच फार मोठे कौतुक आहे. या महाविद्यालयामध्ये कनिष्ठ विभागातील विद्यार्थ्यांनी आजवर मोलाचे योगदान दिले आहे. तथापि, यातील बहुसंख्य विद्यार्थी बारावी नंतर आपल्या जीवनाच्या, ध्येयाच्या आणि उद्दिष्टांच्या नवनवीन वाटा चोखाळत असल्याने त्यांच्यातील सृजनशीलतेला फारसा वाव मिळत नव्हता आणि म्हणूनच या अंकाचे वेगळेपण.

खरेतर शालेय जीवनामध्ये विद्यार्थी घडत असतो आणि त्याच्यात असणाऱ्या अनेक सुप्त गुणांची ओळख त्याला त्यावेळी होत असते. १०वी नंतरचा नवयुवक जेव्हा महाविद्यालयामध्ये पदार्पण करतो तेव्हा त्याच्यातील सृजनशीलतेला, प्रतिभेला, नवतेला आणि आत्मविश्वासाला नवे पंख फुटतात. अशा विद्यार्थ्याला त्याच्या आवडीची एखादी कलासंगत लाभली तर तो त्याच्या आयुष्याचे सोने करतो. नाट्य, कला, वाचन, चित्रकला आणि आपल्या सभोवताबाबतचे असणारे कुतुहल याच्या नव्या जाणीवेतून हा नवयुवक घडत असतो. या सर्व पैलूंची ओळख आणि झलक मला या अंकामध्ये पदोपदी जाणवते आहे आणि म्हणूनच या नवप्रतिभेला शाबासकी देणेसाठी आणि कौतुक करणेसाठी आपणही आनंदाने पुढे याल याची मला खात्री वाटते.

आजच्या स्पर्धेच्या युगात ज्यावेळी जीवघेणी स्पर्धा आहे असे म्हटले जाते त्याचवेळी क्षमतेची नवी दालनेही हे युवक अतिशय सहजतेने काबीज करताना आढळतात. खरेतर स्पर्धा ही मानण्यापुरतीच असते आणि याला सामोरे



डॉ.चंद्रशेखर मुरुमकर  
प्राचार्य,

जाण्यासाठी आत्मविश्वासाची, धैर्याची आणि स्वतःच्या क्षमतेवर विश्वास असण्याची गरज असते. मोठ्या आनंदाने, उत्साहाने, धडाडीने आणि पूर्ण क्षमतेने आजचा युवक सामोरा जात आहे. याच्या पाऊलखुणा या अंकात पानांपानांतून उमटलेल्या तुम्हाला दिसतील. म्हणूनच या सर्व युवकांच्या प्रतिभेचा हा पहिला आविष्कार निश्चितच आनंददायी आहे.

या नव्या “अनेकान्त”च्या उभारणीमध्ये प्रा.राजेंद्र आगवणे आणि त्यांच्या सर्व संपादक मंडळाने या अंकाच्या घडणीमध्ये वेळोवेळी दिशा देऊन हा अंक देखणा, वाचनीय आणि संग्रही ठेवण्यायोग्य बनवला याबाबत त्या सर्वांचे आणि हा अंक घडविण्यामागील सर्व यशस्वी हातांचे मनःपूर्वक अभिनंदन ! मला खात्री आहे की, हा अंक अनेकांच्या आयुष्यामध्ये भूतकाळात डोकावणारा ‘झरोका’ बनणार आहे आणि प्रत्येकाला आपल्या भावी वाटचालीची झुळूक यात अनुभवावयास मिळणार आहे. या सर्व हातभार लावलेल्या जिंदादिल युवकांचे मी पुन्हा अभिनंदन करतो, त्यांच्या भावी आयुष्यासाठी शुभेच्छा देतो आणि थांबतो. कारण आता मला याहून देखण्या, वाचनीय आणि संग्रही अशा पुढच्या अंकाचे वेध लागेले आहेत.

मित्रांनो, यानिमित्ताने मला तुम्हाला एकच सांगावयाचे आहे - खऱ्या अर्थाने सामर्थ्यवान आणि यशस्वी बनायचे असेल तर एकट्याने लढायला शिका, कारण यशस्वी होण्यासाठी Shortcuts नसतात.



करलो दुनिया मुट्टीमें !

प्राचार्य डॉ.चंद्रशेखर मुरुमकर

## संपादकीय

कनिष्ठ महाविद्यालयाचा हा पहिलाच अंक. अकरावी व बारावीतील विद्यार्थ्यांची सामाजिक, शैक्षणिक, कौटुंबिक इ. विषयांची जाणीव तयार होत असते. त्याच सुमारास त्यांच्या शारीरिक, मानसिक बदलांना सुरुवात होऊन बऱ्याच ज्ञानशाखा, विज्ञानशाखा, कलाशाखांची कवाडे त्यांच्यासाठी उघडी होतात. आपापली आवड, निवड, सोडवून मुले, मुली शिक्षण क्षेत्रात चांगल्या स्फूर्तीने प्रवेश घेतात. शिक्षणातील संधी तसेच व्यक्तिमत्त्व विकासाच्या संधी शोधत शिक्षण घेत असतात.

सन २०१७-१८ या शैक्षणिक वर्षात इयत्ता अकरावी बारावीतील मुला मुलींची शैक्षणिक प्रगती बरोबरच त्यांच्या इतर कलागुणांना वाव देऊन त्यातील सुप्त कलांचा विकास होण्यासाठी कनिष्ठ महाविद्यालयातून मा.प्राचार्य डॉ.चंद्रशेखर मुरुमकर यांच्या प्रेरणेतून प्रयत्न करण्यात आले. त्यात साहित्य विभागात लेखन, वाचन स्पर्धा, वैज्ञानिक संशोधन, व्यक्तिमत्त्व विकास, व्याख्यान, सूत्रसंचालन, चित्रकला, गायन वादन, मिमिक्री, खेळ यांचे आयोजन गेली वर्षभर करण्यात आले होते. बारामती शहर हे आता औद्योगिक विकासाबरोबरच शैक्षणिक क्षेत्रात अग्रेसर होत आहे. बारामतीला तसा सांस्कृतिक व साहित्यिक वारसा लाभलेला आहेच. त्यातूनच प्रगल्भ मनाची जडणघडण होऊन माणसांना समाधान, वैचारिक सधनता मिळणे क्रमप्राप्त आहे हा पाया माध्यमिक व उच्चमाध्यमिक मधूनच रचावा त्या दृष्टीने अनेकान्त अंक महत्त्वाचे काम करेल. यात मुलां मुलींच्या साहित्यिक गुणांना प्रोत्साहन मिळावे. त्यांनी लिहीत जावे, चिंतन करावे, स्वमत मांडावे वैज्ञानिक संशोधनाद्वारे त्या करता हे खुले व्यासपीठ.

अनेकान्त अंकासाठी मा.प्राचार्य डॉ.चंद्रशेखर मुरुमकर यांचे प्रोत्साहन व संस्थाचालक यांचे सहमती यातून हा अंक साकारला गेला आहे. यात सर्वच गद्य-पद्य तिन्ही भाषेतून विद्यार्थी विद्यार्थिनींनी लेखन केले आहे त्याचे स्वागत सर्वांनी करावे. काही प्रसंगचित्र आढवणीत राहतील. कनिष्ठ महाविद्यालयाच्या उपप्राचार्या सौ.वैशाली माळी तसेच शाखा समन्वयक श्री.गोरखनाथ मोरे सर्व संपादक मंडळ आणि सर्व शिक्षक वृंद यांनी मोलाचे सहकार्य केले.

श्री.अभिनंदन शहा, प्रबंधक यांनीही प्रत्येक वेळी मोलाचे मार्गदर्शन करून अंक चांगला होणे कामी सहकार्य केले. सातारा येथील प्रिंट ओम चे संदेश शहा आणि टाईप इनोव्हेटर्सचे प्रशांत गुजर यांनी अगदी कमीत कमी वेळात अंक तयार करून दिला व आत्मियतेने सहकार्य केले. सर्वांचा मी मनःपूर्वक आभारी आहे.

श्री.राजेंद्र आगवणे



श्री.राजेंद्र आगवणे  
संपादक

## ॥ जिमखाना विभाग ॥



पुणे विभागीय सॉफ्टबॉल मुले संघ तृतीय क्रमांक



पुणे विभागीय तलवारबाजी मुली संघ



पुणे विभागीय डॉजबॉल मुले संघ



पुणे जिल्हास्तर कबड्डी मुली-उपविजयी संघ



पुणे जिल्हास्तर नेटबॉल मुली उपविजयी संघ

## संपादकीय

कनिष्ठ महाविद्यालयाचा हा पहिलाच अंक. अकरावी व बारावीतील विद्यार्थ्यांची सामाजिक, शैक्षणिक, कौटुंबिक इ. विषयांची जाणीव तयार होत असते. त्याच सुमारास त्यांच्या शारीरिक, मानसिक बदलांना सुरुवात होऊन बऱ्याच ज्ञानशाखा, विज्ञानशाखा, कलाशाखांची कवाडे त्यांच्यासाठी उघडी होतात. आपापली आवड, निवड, सोडवून मुले, मुली शिक्षण क्षेत्रात चांगल्या स्फूर्तीने प्रवेश घेतात. शिक्षणातील संधी तसेच व्यक्तिमत्त्व विकासाच्या संधी शोधत शिक्षण घेत असतात.

सन २०१७-१८ या शैक्षणिक वर्षात इयत्ता अकरावी बारावीतील मुला मुलींची शैक्षणिक प्रगती बरोबरच त्यांच्या इतर कलागुणांना वाव देऊन त्यातील सुप्त कलांचा विकास होण्यासाठी कनिष्ठ महाविद्यालयातून मा.प्राचार्य डॉ.चंद्रशेखर मुरुमकर यांच्या प्रेरणेतून प्रयत्न करण्यात आले. त्यात साहित्य विभागात लेखन, वाचन स्पर्धा, वैज्ञानिक संशोधन, व्यक्तिमत्त्व विकास, व्याख्यान, सूत्रसंचालन, चित्रकला, गायन वादन, मिमिक्री, खेळ यांचे आयोजन गेली वर्षभर करण्यात आले होते. बारामती शहर हे आता औद्योगिक विकासाबरोबरच शैक्षणिक क्षेत्रात अग्रेसर होत आहे. बारामतीला तसा सांस्कृतिक व साहित्यिक वारसा लाभलेला आहेच. त्यातूनच प्रगल्भ मनाची जडणघडण होऊन माणसांना समाधान, वैचारिक सधनता मिळणे क्रमप्राप्त आहे हा पाया माध्यमिक व उच्चमाध्यमिक मधूनच रचावा त्या दृष्टीने अनेकान्त अंक महत्त्वाचे काम करेल. यात मुलां मुलींच्या साहित्यिक गुणांना प्रोत्साहन मिळावे. त्यांनी लिहीत जावे, चिंतन करावे, स्वमत मांडावे वैज्ञानिक संशोधनाद्वारे त्या करता हे खुले व्यासपीठ.

अनेकान्त अंकासाठी मा.प्राचार्य डॉ.चंद्रशेखर मुरुमकर यांचे प्रोत्साहन व संस्थाचालक यांचे सहमती यातून हा अंक साकारला गेला आहे. यात सर्वच गद्य-पद्य तिन्ही भाषेतून विद्यार्थी विद्यार्थिनींनी लेखन केले आहे त्याचे स्वागत सर्वांनी करावे. काही प्रसंगचित्र आढवणीत राहतील. कनिष्ठ महाविद्यालयाच्या उपप्राचार्या सौ.वैशाली माळी तसेच शाखा समन्वयक श्री.गोरखनाथ मोरे सर्व संपादक मंडळ आणि सर्व शिक्षक वृंद यांनी मोलाचे सहकार्य केले.

श्री.अभिनंदन शहा, प्रबंधक यांनीही प्रत्येक वेळी मोलाचे मार्गदर्शन करून अंक चांगला होणे कामी सहकार्य केले. सातारा येथील प्रिंट ओम चे संदेश शहा आणि टाईप इनोव्हेटर्सचे प्रशांत गुजर यांनी अगदी कमीत कमी वेळात अंक तयार करून दिला व आत्मियतेने सहकार्य केले. सर्वांचा मी मनःपूर्वक आभारी आहे.

श्री.राजेंद्र आगवणे



श्री.राजेंद्र आगवणे  
संपादक

## ॥ जिमखाना विभाग ॥



पुणे विभागीय सॉफ्टबॉल मुले संघ तृतीय क्रमांक



पुणे विभागीय तलवारबाजी मुली संघ



पुणे विभागीय डॉजबॉल मुले संघ



पुणे जिल्हास्तर कबड्डी मुली-उपविजयी संघ



पुणे जिल्हास्तर नेटबॉल मुली उपविजयी संघ

शालेय/असोसिएशन राष्ट्रीय स्पर्धेसाठी निवड झालेले कनिष्ठ विभागाचे खेळाडू



लोहीताक्ष बनछोड ११ वी कला शुटींग  
गौरव दिवसे १२ वी सायन्स डॉजबॉल  
सौरभ मुळीक ११ वी सायन्स डॉजबॉल  
अनुराग देशमुख १२ वी वाणिज्य कराटे  
ऋतिक कुंभार १२ वी सायन्स चॉकबॉल  
आर्यन जाधव ११ वी सायन्स चॉकबॉल/कॉर्फीबॉल

शालेय राज्यस्तर स्पर्धेसाठी निवड झालेले कनिष्ठ विभागाचे खेळाडू



ओंकार सोलनकर १२ वी कॉमर्स कबड्डी  
प्रणव पोमणे १२ वी कॉमर्स नेटबॉल/चॉकबॉल  
ओंकार झगडे १२ वी कॉमर्स कराटे  
अभिषेक जवळेकर १२ वी सायन्स कराटे  
ऋषिकेश डेंगळे १२ वी कॉमर्स कराटे

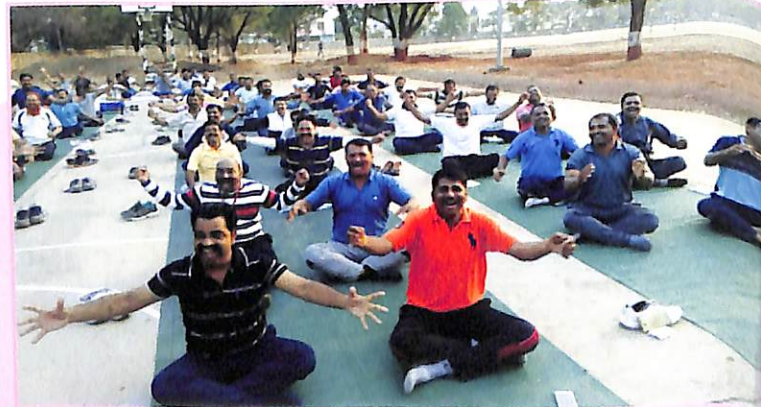
शालेय विभागस्तर स्पर्धेसाठी निवड झालेले कनिष्ठ विभागाचे खेळाडू



भावना सालुंखे ११ वी सायन्स जलतरण  
साक्षी काळे ११ वी सायन्स कबड्डी  
तनुजा झगडे १२ वी कॉमर्स बुद्धीबळ  
विलास जाधव १२ वी सायन्स बॉक्सिंग  
नितीन केसकर ११ वी सायन्स मैदानी स्पर्धा  
अभिजीत बोडरे १२ वी आर्ट्स मैदानीस्पर्धा  
अभिषेक देवकाते ११ वी कला कुस्ती



पुणे जिल्हास्तर शारीरिक शिक्षकांचे प्रशिक्षण शिबीर २०१७-१८



शिक्षकांचा योगासन वर्ग

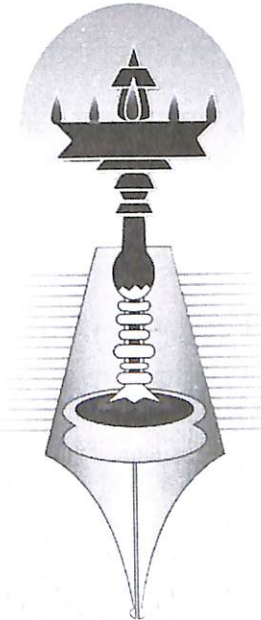
मरठी विभाग



“मार्ग अमुचा रौधू शकती ना धन ना दारा  
घराची वा वितभर कारा  
मानवतेचे निशाण मिरवू महासागरात  
जिंकुनी खंड खंड सारा  
चला उभारा शुभ्र शिडै ती गवनि वरती  
कथा या खुळ्या सागराला  
अनंत आमुची ध्येयासक्ती अनंत अन् आशा  
किनारा तुला पामराला.”

- कवी कुसुमाग्रज

अनेकान्त  
कनिष्ठ महाविद्यालय  
सन २०१७-२०१८



विभागीय संपादक

श्री.राजेंद्र आगवणे

श्री.मनाजी गावडे

श्री.संजय शेंडे

# अंतरंग

## गद्य विभाग

१) जीवन आणि गुणदोष	कु.तनिष्का सतिश गायकवाड	अकरावी, विज्ञान	१३
२) लव्ह टू, सायन्स - एका कल्पनेचा प्रवास	श्री.दिगंबर विश्वनाथ दगडे	बारावी, विज्ञान	१४
३) जिजाऊ, सावित्रीच्या लेकींचा तेजोमय प्रवास	कु.पायल नंदकुमार लोणकर	अकरावी, विज्ञान	१५
४) आयुष्यावर बोलू काही	कु.पूजा रामचंद्र भुसनार	बारावी, विज्ञान	१७
५) आदरणीय बापू.....	कु.तनुजा राजेंद्र काकडे	बारावी, विज्ञान	२०
६) हिमालय-एक अविस्मरणीय अनुभव	कु.वैष्णवी विजय लोणकर	बारावी, विज्ञान	२१
७) स्त्री भ्रूणहत्या	श्री.सागर हनुमंत शेंडगे	अकरावी, विज्ञान	२३
८) वृद्धाश्रम बंद होतील का हो ?	श्री.अवधूत संजय वणवे	अकरावी, विज्ञान	२४
९) इंटरनेट	श्री.स्वप्निल राजेंद्र तांबे	अकरावी, विज्ञान	२५
१०) लोकसंख्यावाढ : एक सामाजिक समस्या	कु.प्रेरणा हेमंत रणमोडे	अकरावी, विज्ञान	२६
११) मी पंतप्रधान झाले तर...	कु.ऋतिका गणेश शिंदे	अकरावी, कला	२७
१२) मी पंतप्रधान झाले तर...	कु.सानिया अय्युब शेख	अकरावी, कला	२८
१३) स्त्री जन्म	कु.सानिया अय्युब शेख	अकरावी, कला	२९
१४) आयुष्य	कु.रिया ठवरे	अकरावी, विज्ञान	३०
१५) मी अनुभवलेले स्नेहसंमेलन	कु.ऋतिका गणेश शिंदे	अकरावी, कला	३१
१६) मित्र मिळविण्यासाठी स्वतः एक चांगला मित्र बना	कु.पूजा लक्ष्मण जगताप	बारावी, विज्ञान	३२
१७) माझा आदर्श-अन्सार शेख	कु.ऋतिका गणेश शिंदे	अकरावी, कला	३३
१८) प्रसारमाध्यमांचा खेळ	कु.ऐश्वर्या तांबे	अकरावी, विज्ञान	३४

## पद्य विभाग

१) माझी आजी	श्री.अविष्कार कदम	अकरावी, कला	१९
२) आयुष्य	कु.ऐश्वर्या तांबे	अकरावी, विज्ञान	१९
३) विसरायचं नसतं....	कु.अस्मिता दासा शिंगाडे	अकरावी, विज्ञान	२२
४) मुलगी	कु.नम्रता सकलभूषण कंगळे	अकरावी, विज्ञान	३४

## जीवन आणि गुणदोष

कु.तनिष्का सतिश गायकवाड  
अकरावी, विज्ञान

हे सर्व जीव शरीर व मनामुळे उद्भवणाऱ्या दुःखांचा समावेश असलेल्या त्रिविध तापांच्या अधीन असतात. आपण दुःख भोगित आहोत हे पशू समजू शकत नाहीत. परंतु, मनुष्य ते जाणू शकतो. मनुष्याने आपण जन्म, मृत्यू, जरा व व्याधी ह्यांचे दुःख भोगित असल्याची जाण ठेवली पाहिजे आणि हे क्लेश कसे टाळावेत ह्याबद्दल जिज्ञासू असले पाहिजे.

खरे पहायचे म्हटले तर बद्धावस्था म्हणजेच ज्याप्रमाणे रथाचे पाच घोडे हे अवयव आणि रथ हाकणारा म्हणजे मन व संपूर्ण शरीर म्हणजे रथ. 'तर जेव्हा रथ हाकणारा रथ हाकत असतो तेव्हा त्या घोड्याचे लगाम हे रथ हाकणाऱ्याच्या हातात असतात आणि घोडेही त्याच्याच प्रमाणे चालत असतात. परंतु; ते या भौतिक गोष्टींचा विचार करित नाहीत की आपण कोणत्या मार्गाने चालत आहोत.

या परिस्थितीमध्ये जे आहेत त्यास बद्धावस्था असे म्हणतात.

आपण आपल्या बद्धावस्थेत प्रकृतीच्या अनेक नियमांशी बद्ध झालो आहोत. अपूर्ण इंद्रियामुळे सर्व बद्ध जीवांमध्ये चार प्रकारचे दोष असतात.

### १) बद्ध जीव हा निश्चितच चुका करतो.

भारतामध्ये महात्मा गांधींना महान व्यक्ती मानले जाते. परंतु, त्यांनी देखील चुका केल्या ज्या सभेत त्यांची हत्या झाली. त्या सभेला जाण्यापूर्वी पाच मिनिट आधी त्यांच्या जवळच्या सहकाऱ्यांनी त्यांना सभेला न जाण्यासाठी सूचित केले होते. तरीसुद्धा त्यांनी तेथे जाण्याचा आग्रह धरला.

बद्धावस्थेत चुका करणे स्वाभाविकच आहे हा मनुष्याचा स्वभाव आहे.

### २) फसवण्याची प्रवृत्ती

या अवस्थेत म्हणजेच या वयात आपली फसवण्याची प्रवृत्ती इतकी वाढते की आपल्याला आपण नक्की काय

करतोय याची जाणीव होत नाही. तर या अवस्थेत प्रत्येक गोष्ट करताना फक्त ३ गोष्टींचा विचार करणे योग्य ठरते.

१) आपण हे काय करतोय ?

२) यामधून फळ काय मिळते ?

३) नक्की हे आपल्या गरजेचे आहे का ?

या गोष्टींचा विचार केला तर नक्कीच आयुष्याचे सार्थक झाल्याशिवाय राहणार नाही.

### ३) असल्याची साथ संगत धरणे

या वयात १००% हून ७०% व्यक्तींनी असत्याशी संगत केलेलीच असते त्यांना हे ज्ञात नसते की याचे परिणाम काय होतील मुळात म्हणजे मानवाने संपूर्ण जीवनात परिस्थितीची जाण ठेऊनच सत्य व असत्याची संगत केली पाहिजे.

असेही नाही की मानवाने नेहमीच सत्य संगती करावी. त्याने असत्य संगती करावी मुळात यात काहीच दुमत नाही; पण ज्याने असत्याशी संगत केली आहे त्याचा त्यामागे कोणत्याही प्रकारचा दोष हा गुण नसावा आणि जर त्यामागे कोणता दोष असेल तर त्याच्यावर सर्व जगाचा अविश्वास निर्माण होईल आणि त्याचे काहीच/कोणत्याच प्रकारचे अस्तित्व स्वीकारले जाणार नाही.

### ४) भ्रमित होणे

अस्तित्वात नसलेल्या गोष्टीचा स्वीकार करणे, एखाद्या आभासालाच सत्यस्थिती मानणे. आपण देह आहोत हे सर्वांचेच ठाम मत आहे. पण आपण म्हणजे देह नव्हे, ती एक माया आहे.

ऊस म्हणजे काय हे माहित नसणाऱ्या माणसाची एक गोष्ट आहे. जेव्हा त्याने ऊसाच्या गुणधर्माबद्दल जाणून घेण्याचा प्रयत्न केला तेव्हा त्याला असे सांगण्यात आले की ऊस हा बांबू (वेळू) सारखा असतो. परिणामी तो वेळेतून रस काढण्याचा प्रयत्न करू लागला. त्याचे प्रयत्न निष्फळ ठरले. भ्रमित जीव त्याचीही हीच स्थिती असते. तो शाश्वत सुखाच्या



शोधात या केवळ दुःखमयच नव्हे तर बदलणाऱ्या व क्षणभंगूर अशा भौतिक जगामध्ये सुख मिळविण्याचा प्रयत्न करतो.

बध्दजीव फारसे बुद्धिमान नसतात आणि म्हणूनच आपण दुःख भोगीत आहोत अशी जिज्ञासाही न करता दुःख भोगीत राहतात. यास्तव दुःख हे आहेच, याची आपल्याला

जाणीव झाली पाहिजे व दुःखावर काही उपाय असेल तर त्यापासून आपण लाभ घेतले पाहिजेत.

“जीवनात दुःख आहेच परंतु दुःख मुक्तीचा मार्गही आहे.”

## लव टू, सायन्स - एका कल्पनेचा प्रवास

श्री.दिगंबर विश्वनाथ दगडे  
बारावी, विज्ञान

लिहून कुणाचं पोट भरतं का ? असा सर्वसाधारण समज असणाऱ्या भारतात लिहिणाऱ्याला वेडं ठरवलं जातं किंवा बिनकामाचे उद्योग म्हणून श्रेणी दिली जाते. मला वाटतं आपले विचार सुस्पष्ट माणसांपर्यंत पोहोचविण्यासाठी लिखाण प्रभावी माध्यम ठरते. विज्ञानाची आवड होतीच पण वेगवेगळ्या संकल्पना आणि हलकी-फुलकी तरीही ज्ञानात भर टाकणारी माहिती सर्वांपर्यंत पोहोचविण्यासाठी 'लव टू सायन्स' या ब्लॉगवर लिखाण करण्याचे ठरवले आणि आश्चर्य म्हणजे भारतातून नव्हे तर अमेरिकेतून माझा वाचकवर्ग तयार झाला. फक्त लिखाणामुळे हे शक्य झाले बरं का !

आता तुम्हाला प्रश्न पडला असेल की ब्लॉग म्हणजे नक्की काय ? तर सरळ भाषेत सांगायचं झालं तर आपले विचार हजारो, लाखो लोकांपर्यंत विनामूल्य पोचवण्याचे साधन होय. याविषयी सविस्तर विवेचन करण्याऐवजी मी तुम्हाला माझ्या ब्लॉग बदल सांगतो. कारण Google तर आहेच ना. करो सर्च तिथे ब्लॉग म्हणजे काय ?

बरं ! माझा एक ब्लॉग आहे 'लव टू सायन्स'. हा ब्लॉग आता प्रोफेशनल वेबसाईटचा आकार घेत आहे. यावर मी विज्ञान तंत्रज्ञान क्षेत्रातील वेगवेगळ्या संशोधनाची माहिती तुमच्या पर्यंत पोचवण्याचे काम करत आहे. मग तुमच्या मनात एक प्रश्न नक्कीच तयार झाला असेल की या ब्लॉगचे वाचन आम्ही का करावे ? काळजी करू नका. उत्तर आहे माझ्याकडे,

या ब्लॉगवर असलेली माहिती तुम्हाला विचार करायला भाग पाडेल. जसे की 'मंगळवार पाणी सापडले' हा एक लेख. जेव्हा तुम्ही याचे वाचन कराल तेव्हा निश्चितच डोक्यात (मनात नाही) प्रश्नांचे काहूर माजेल. हा मंगळ ग्रह तयार कसा झाला ? त्याच्यावर पाणी कौतून आले ? त्या पाण्याचा उपयोग आहे का ? असे व बरेच काही. नक्कीच तुमची जिज्ञासू वृत्ती यामुळे वाढेल अशी मला अपेक्षा आहे.

'अॅपल' चे सहसंस्थापक स्टीव्ह वोजनिय्याक यांनी म्हटले आहे की "भारतीयांकडे कल्पनाशक्तीचा अभाव आहे." आणि मला ते एका दृष्टीने बरोबरच वाटते. कारण आज ९९% मुल फक्त नोकरी मिळवण्यासाठी शिक्षण घेत आहे मात्र स्वतःचा स्वयंपूर्ण विकास करण्याकडे दुर्लक्ष करतात. मात्र या वेबसाईटच्या माध्यमातून ही परिस्थिती बदलेल.

सर्व मुलांना एक मित्र म्हणून सांगणे आहे की लेखन क्षेत्रात अफाट संधी तुमच्या समोर आहे. माझे काही महिन्यातच सुमारे २०,००० लोकांनी ब्लॉगला भेट दिली. दुर्दैव असे की निम्यापेक्षा लोक अमेरिकेतील होते. मात्र हरकत नाही. भारतातील मुलांमध्ये विज्ञानाविषयी जिज्ञासा निर्माण करण्याची जबाबदारी मी घेतली आहे. व यात तुम्हा वाचकाची साथ हवी आहे. तरी सर्वांनी Lovetoscience blog म्हणून google मध्ये सर्च करा व अवश्य भेट द्या.

## जिजाऊ, सावित्रीच्या लेकींचा तेजोमय प्रवास

कु.पायल नंदकुमार लोणकर  
अकरावी, विज्ञान

जरीकाठाप्रमाणं तलम आणि सुंदर असणारं स्त्रीचं राजवत्तासारखं आयुष्य, त्यावेळच्या परिस्थितीच्या काटेरी कुंपणात अडकले होते. स्त्रीला एक उपभोगाची वस्तू समजून वागवलं जात होतं. अशा परिस्थितीत आपल्या मुलावर 'परस्त्री मातेसमान मानावे' हा संस्कार करणाऱ्या, छत्रपती शिवरायांना घडवणाऱ्या 'राजमाता जिजाऊ' आणि ज्या काळात मुलींना शिक्षण देणं पाप मानलं जात होतं, फक्त मुलांनाच शिक्षणाचा हक्क होता अशावेळी समाजाच्या विरोधाला झुगारून दलित, पददलित, ब्राह्मण समाजातल्या मुलींना शिक्षण देणाऱ्या, दगड-शेणा-मातीचे गोळे म्हणजे फुलांचा वर्षाव समजून मुलींच्या शिक्षणासाठी झटणाऱ्या ज्ञानज्योती सावित्रीबाई फुले ! म्हणजे स्त्रीयांना सन्मान, स्वाभिमान अन् स्वावलंबनाचे धडे देणाऱ्या जिजाऊ-सावित्रीच्या अथक प्रयत्नातून एका भविष्याची निर्मिती झाली. ज्या भविष्याच्या गर्भातून अशा काही लेकींचा जन्म झाला की त्यांचा प्रवास सगळ्यांना तेजोमय वाटू लागला.

पुरुषप्रधान संस्कृती असणाऱ्या आपल्या भारत देशात स्त्रीयांना दुय्यम दर्जा दिला जात होता. चूल आणि मूल याच चौकटीत बसवलं जात होतं. पण जिजाऊ सावित्रीच्या लेकींनी या सर्वाला बगल देत पुरुषप्रधान भारतीय संस्कृतीला मागे सोडलं आहे. अगदी तसचं जसं अंधान्या रात्रीला मागे सोडून भास्कर तेजस्वी सकाळ घेऊन येतो. त्या भास्कराच्या सोनेरी किरणांप्रमाणेच या लेकींनी आपला तेजोमय प्रवास सुरू केला. आर्थिक, राजकीय, सांस्कृतिक, सामाजिक त्याचबरोबर कला, क्रिडा, साहित्य अगदी सर्वच क्षेत्रे व्यापून टाकली. आणि आपला वेगळा असा ठसा त्यांनी उमटवला आहे.

मानव हा समाजशील प्राणी आहे, तो एकटा राहू शकत नाही. तरीही काही स्त्रीयांना मात्र दुय्यम लेखलं गेलं होतं. पण तरीसुद्धा त्या या समाजाचं आपण काहीतरी देणं लागतो अशी जाणीव असणाऱ्या कितीतरी समाजसुधारक, समाजसेविका

लेकी निर्माण झाल्या. आपल्या स्वतःच्या बाळाला जनावरांच्या गोठ्यात जन्म देणाऱ्या सिंधुताई सपकाळ म्हणजे ज्यांना स्वतःचाच कोणी वाली नव्हता त्या हजारो अनाथांच्या 'माई' झाल्या. आपल्याला पतिव्रता म्हणवून घेण्यापेक्षा पतीने हाती घेतलेल्या व्रतामध्ये आयुष्यभर साथ देत साधनाताई आमटेंनी कुष्ठरोग्यांचं आनंदवन फुलवलं. त्यानंतर मेधा पाटकर, इरोम शर्मिला, मानसी प्रधान, लक्ष्मी अग्रवाल यांसारख्या कितीतरी लेकींचा या सामाजिक क्षेत्रातील प्रवास खरंच तेजोमय आहे.

जिजाऊ, सावित्रीच्या लेकींनी हा प्रवास करताना खूप कष्ट सहन केले, आणि आज आपल्या अथक प्रयत्नांतून त्यांनी यशाच्या शिखराला तर गवसणी घातली आहेच पण यांनी जगातलं सर्वोच्च असणारं एव्हरेस्ट शिखरसुद्धा त्यांनी सोडलं नाही. बचेंद्री पाल हीने वयाच्या ३० व्या वर्षी माऊंट एव्हरेस्ट चढून विश्वविक्रम नोंदवला त्यानंतर प्रेमलता अग्रवाल, अरुनिमा सिन्हा, मलावथ पूरना, संतोष यादव, निरूपमा पांडे, अनिता कुंडू, अंशू जॅमसेन्मा यांसारख्या कितीतरी लेकींनी एव्हरेस्ट सर केला तर ताशी आणि नुंगशी मलिक या जुळ्या बहिणींनी जगातली सर्वोच्च सात शिखरे सर केली. म्हणजे या लेकींनी जगातल्या सर्वोच्च ठिकाणांवर आपला तिरंगा फडकवला आणि आपल्या भारताची मान उंचावली आहे.

छत्रपती शिवरायांना राज्यकारभाराचे धडे देणाऱ्या जिजाऊंच्या लेकी देशाचा कारभार चालवत आहेत. मग त्या भारताच्या माजी पंतप्रधान इंदिरा गांधी असोत किंवा माजी राष्ट्रपती प्रतिभाताई पाटिल. एवढंच काय तर खासदार मा.सौ.सुप्रियाताई सुळे, मा.सौ.सुनेत्रा पवार यांसारख्या लेकींचा राजकीय क्षेत्रातील प्रवास खरंच तेजोमय आहे.

कुस्ती, बॉक्सिंग, वेटलिफ्टिंग, लांब उडी, उंच उडी हे सारेच खेळ म्हणजे शारीरिक कष्ट आणि ताकदीचे खेळ ! आणि हे फक्त पुरुषच नव्हे तर स्त्रियासुद्धा खेळू शकतात हे



दाखवून देत कर्णम मल्लेश्वरी हीने ऑलिम्पिकमध्ये भारताला कांस्य पदक मिळवून दिलं तेही वेटलिफ्टिंग या खेळप्रकारात, त्याचबरोबर बॉक्सिंगमध्ये कांस्य पदक मिळवणारी मेरी कोम, रायफल शूटिंगमध्ये 'चॅम्पियन ऑफ चॅम्पियनस्' पुरस्कार मिळवणारी अंजली भागवत किंवा २०१६ च्या रीओ ऑलिम्पिकमध्ये भारताचा मान राखणाऱ्या साक्षी, सिंधू, ललिता असतील किंवा सावरपाडा एक्सप्रेस म्हणून ओळखली जाणारी कविता राऊत असेल ! खरंतर यांसारख्या जिजाऊ, सावित्रीच्या लेकींनी दाखवून दिलंय की, मुलगी वयात आल्यावर ज्याच्याशी पत्रिका आणि गुण जुळतात त्याच्याशी लग्न करून, काळ्या मण्यांचं मंगळसूत्र गळ्यात घालून स्वतःला 'पतिव्रता' स्त्री म्हणवून घेणं-एवढंच एका स्त्रीचं आयुष्य नसतं. तर आपल्यामधले कलागुण ओळखून स्वतःला त्यामध्ये पारंगत करून यशाचं सुवर्ण-रौप्य-कांस्य पदक गळ्यात घालून देशाचा तिरंगा अभिमानानं उंचावून स्वतःला 'जिजाऊ, सावित्रीच्या लेकी' म्हणवून घेणं - म्हणजे सर्वात मोठं भाग्य असतं ! आणि अशा या भाग्यवान लेकींचा प्रवास खरोखरच तेजोमय आहे.

संसाराचा गाडा चालवणारी 'सुरेखा यादव' झुकझुक करणारी रेल्वेगाडी चालवू लागली. 'सरला ठकराल' वैमानिक झाली. कल्पना चावला, सुनिता विल्यमस् यांनी आकाशाला गवसणी घातली. पण तरी एक क्षेत्र असं उरलं होतं की ज्यात जिजाऊ-सावित्रीच्या लेकी दिसत नव्हत्या. परकीय आक्रमणांपासून देशाचं रक्षण करण्यासाठी नौदल, भूदल अन् वायूदल यात फक्त भारतमातेचे सुपुत्रच दिसत होते पण आज आपल्या मातृभूमीच्या रक्षणार्थ भारतीय सैन्यदलात लेकींनी प्रवास सुरू केला. मग त्यामध्ये लेफ्टनंट जनरल पदाचा भार सांभाळणाऱ्या पहिल्या महिला पुनीता अरोरा असतील, एअर मार्शल, पद्मावती बंडोपाध्याय, २४४ सभासदांना (पुरुष व स्त्री सभासद) मागे सोडत अष्टपैलू सभासदाचा सन्मान मिळवणारी कॅप्टन दिव्या अजित कुमार, सैन्य दलाचे सुवर्ण पदक मिळवणारी अंजना भादुरीया, त्याचबरोबर प्रिया सेमवाल, दिपिका मिश्रा, सोफिया खुरेशी, स्वाती सिंघ, शांती टिग्गा, गुंजन सक्सेना, प्रिया जिंजन यांसारख्या कितीतरी लेकी भारतमातेच्या, भारतीयांच्या रक्षणास्तव आपला प्राण पणाला लावून लढताहेत ! यांनी दाखवून दिलंय की 'एक स्त्री फक्त गृहिणीच नसते तर प्रसंगी रणरागिणीसुद्धा होऊ शकते.'

एकीकडे जिजाऊंच्या या रणरागिणी शस्त्रे घेऊन लढताहेत तर दुसरीकडे आपल्या शब्दांच्या शस्त्राने सावित्रीच्या लेकी परिवर्तन घडवताहेत. भारतीय साहित्य समृद्ध करण्याचा प्रयत्न करताहेत मग त्यामध्ये 'वाइज अँड आदरवाइज' लिहिणाऱ्या सुधा मुर्ती, 'गॉड ऑफ स्मॉल थिंग्ज' च्या लेखिका अरुंधती रॉय त्याचप्रमाणे शशी देशपांडे, अनिता नायर, अनिता देसाई, शोभा डे, चित्रा बॅनर्जी यांसारख्या अनेक लेकींचा समावेश आहे.

लता मंगेशकर, आशा भोसले, श्रेया घोषाल यांसारख्या गानकोकिळा तर माधुरी दीक्षित, हेमा मालिनी यांसारख्या अभिनेत्रींचा नखशिखांत सुंदर अभिनय लोकांचे मनोरंजन करतोय तर दुसरीकडे 'सैराट' झालेल्या तरूणाईला आर्ची वास्तवाची जाणीव करून देतेय म्हणजे भारतीय चित्रपटसृष्टीला 'मनोरंजनातून प्रबोधन' या विचाराचं आचरण करायला शिकवत आहेत या जिजाऊ, सावित्रीच्या लेकी.

रीता फारीया, ऐश्वर्या रॉय, डायना हेडन, युक्ता मुखी, प्रियांका चोपडा आणि 'जगातला सगळ्यात जास्त पगार कोणाला दिला जावा' असा प्रश्न विचारल्यावर 'आईला प्रेम, माया या रूपाने सगळ्यात जास्त पगार मिळायला हवा' असं उत्तर देत आपल्या रूपानेच नव्हे तर विचारांनी विश्वाला जिंकणारी मनुषी छिल्लर. या लेकी विश्वसुंदरी ठरल्या. म्हणजे जिजाऊ सावित्रीच्या लेकी संपूर्ण विश्वाला 'सुंदर' वाटू लागल्या आहेत. पण तरी या लेकींच्या तेजोमय प्रवासाला कुठेतरी ग्रहण लावण्याचा प्रयत्न या समाजातले काही अपप्रवृत्तीचे राक्षस करताहेत. पण रणरागिणी राजमाता जिजाऊ अन् ज्ञानज्योती सावित्रीबाई फुले यांच्या अमूल्य विचारांचा वारसा आणि ताकद लाभलेल्या त्यांच्या सर्व लेकी अपप्रवृत्तींना ठेचून काढतील. आणि आपल्या आयुष्याचा प्रवास असाच तेजोमय करतील यात तीळमात्र शंका नाही.

असं म्हणतात की हजारो मैलांचा प्रवास एका पावलानेच सुरू होत असतो. हे पाऊल जिजाऊ आणि सावित्रीबाईंनी टाकलं आणि सुरू झाला त्यांच्या लेकींचा हजारो मैलांचा प्रवास, जो सूर्याच्या तळपत्या अन् तेजस्वी किरणांप्रमाणे चिरकाल तेजोमय राहिल. होय, जिजाऊ-सावित्रीच्या लेकींचा तेजोमय प्रवास असाच होत राहिल.

## आयुष्यावर बोलू काही

कु.पूजा रामचंद्र भुसनार  
बारावी, विज्ञान

ना कुणाशी स्पर्धा असावी, ना कुणाचा द्वेष असावा, ना कुणाच्या पुढे जाण्याची आकांक्षा असावी, ना कुणाला कमी लेखण्याची गुर्मी असावी, फक्त स्वतःला सिद्ध करण्याची जिद्द असावी. आयुष्यावर आणखी बोलू काही.....

श्रोतेहो, विचार करत होते माझ्या विषयाची सुरुवात कोठून करावी ? या विचारात असतानाच T.V चालू केला. T.V वर एक मराठी गाणं चालू होतं. 'दमलेल्या बापाची या कहाणी तुला' खरोखरच हे गाणं पाहिलं की आयुष्याचं महत्त्व कळतं. आजचा दिवसही माझ्या आयुष्याने मला दिलेली शेवटची संधी असेल. उद्याचा सूर्योदय पाहीन याची काय खात्री. खरोखरच जीवन हे अनमोल आहे, जीवन खूप सुंदर आहे फक्त ते जगता आलं पाहिजे.

ओंजळभर पाणी म्हणजे आपण समुद्र समजतो. चित्रात काढलेली फुलं म्हणजे सुगंधी द्रव्य नसते. तुटलेला आरसा म्हणजे निसटलेला क्षण नसतो. काळंभोर आकाश म्हणजे न संपणारं, दुःख नसतं. तोंडातून निघालेला शब्द म्हणजे सर्वस्वी खरं नसतं. धनदौलतीशी मैत्री म्हणजे सुखाचा खजिना नसतो. जीवनातला क्षणभर अंधार म्हणजे अख्खी रात्र नसते. तर आयुष्य म्हणजे अंधारातून प्रकाशाकडे जाणारी संपूर्णपहाट असते.

खरंच आयुष्य म्हणजे काय असतं. कधी स्वतःला फोन लावून बघा. लागणार नाही तो व्यस्त दाखवेल. जगात आपल्याला सर्वासाठी वेळ आहे पण स्वतःसाठी मात्र आपण व्यस्त आहोत.

आपले जीवन हे चार आणे-आठ आणे इतके स्वस्त आहे का ? कोणतेही संकट आलं की आपण आयुष्य संपवण्याचा विचार करत असतो. कोणतेही संकट आलं तरी खचून न जाता उमेदीने जीवन जगलं पाहिजे. "या जन्मावर, या जगण्यावर शतदः प्रेम करावे."

प्रत्येकालाच आयुष्यामध्ये यश हवं असतं नाही का ? ते यश मिळवण्यासाठी मनुष्य धडपडत असतो. कारण मित्रांनो,

यशाइतकं जगात सुंदर काहीच नाही. "जीवनात सर्वात जास्त आनंद ते काम करण्यात होतो ज्याला लोक म्हणतात तुम्ही ते करू शकत नाही."

यश मिळवण्यासाठी कधी हसावं लागतं, तर कधी रडावंही लागतं. यश मिळवण्यासाठी अगदी वेडे व्हा कारण ध्येयाचे वेड घेतलेली माणसेच इतिहास घडवतात.

खरोखरच आयुष्य खूप सुंदर आहे. ते प्रत्येक माणसाला एकदाच मिळते. आयुष्य जगत असताना नाती जपणे खूपच आवश्यक आहे. आयुष्याच्या वाटेवर महत्त्वाची साथ असावी लागते. ती म्हणजे आपल्या आई-वडिलांची. त्यांनीच तर आपल्याला हे सुंदर जग दाखवलं. सृष्टीवर, सृष्टीतल्या प्रत्येक गोष्टीवर प्रेम करायला त्यांनीच तर शिकवलं "प्रेम" हा एक आयुष्याचा सर्वात महत्त्वाचा घटक असतो. प्रेम ही संकल्पनाच किती विलक्षण आहे ना ! आनंदाने आयुष्यावर मात करण्याचे प्रेम हेच प्रतीक आहे. आपले जन्मापासून दोन व्यक्तींवर प्रेम असते. एक आई आणि दुसरे वडील. कित्येक जण असं म्हणतात की, माझं पहिलं प्रेम मला मिळालंच नाही. अशा व्यक्तींचे हसू येते. कारण तुमचे पहिले प्रेम हे तुमचे आईवडीलच असतात. एक गोष्ट लक्षात ठेवा. जन्मदात्यांचे आपल्यावरील प्रेम जन्मापासून मरेपर्यंत कधीही बदलत नाही. बाकी सगळ्यांचे प्रेम वेळेनुसार बदलत असतं. प्रेम करा अवश्य करा, पण माणुसकीवर करा. पाण्यात व प्रेमात माणसानं जरूर पडावं पण एक लक्षात ठेवावं. इतकं खोल जाऊ नये की वर येता येणार नाही. इतकं वरही राहू नये की आनंद घेता येणार नाही. आयुष्य हे असंच जगायचं असतं.

उत्तम आयुष्य जगण्यासाठी चांगल्या संस्कारांची आवश्यकता असते. कारण संस्कारानेच तर माणूस घडतो.

आयुष्य जगत असताना सुख आणि दुःख या दोघांचाही सामना करावा लागतो. सुख व दुःख एकाच नाण्याच्या दोन



बाजू आहेत. जीवनामध्ये सुख व दुःख असणारच. दुःखाशिवाय जीवन नाही पण मानवाला सुख हे अधिकाधिक हवेहवेसे वाटते. दुःखाशिवाय आयुष्य हे अधुरे आहे. पण मानवाच्या जीवनात सुखापेक्षा दुःख अधिक असते. म्हणून तर म्हणतात - "सुख पाहता जवाएवढे दुःख पर्वताएवढे." पण मानवाच्या जीवनात दुःख आल्याशिवाय सुखाची किंमत कळत नाही आणि दुःखाशिवाय सुखाला किंमत नाही. आणि जर दुःखच असेल तर त्यालाही अर्थ नाही. समर्थ रामदासांनी म्हटले आहे - "जगी सर्व सुखी असा कोण आहे ? विचारी मना तूच शोधुनी पाहे."

सुख हे आपल्याजवळच असते पण ते आपण इतरांमध्ये शोधत असतो. आपण स्वतःमधील सुख शोधले पाहिजे आणि सतत आनंदी राहिले पाहिजे.

"आयुष्य हे असंच जगायचं असतं आपल्याजवळ जे नाही, त्यावर रडत बसण्यापेक्षा जे आहे, त्याचा सुयोग्य वापर करा, जग आपोआप सुंदर बनतं !"

दुसऱ्यांसाठी काहीतरी करणं म्हणजेच 'जीवन' होय.

नशिबाची चाकरी करण्यापेक्षा

कर्तृत्वाला आपल्या हाताखाली बाळगावं.

आयुष्य जास्त सुंदर वाटतं.....

भविष्याचे चित्र काढण्यापेक्षा,

वर्तमानातलं चित्र पूर्ण करावं.

आयुष्य जास्त सुंदर वाटतं.....

कायमच मागण्या करण्यापेक्षा

काहीतरी देऊन पहावं.

आयुष्य जास्त सुंदर वाटतं.....

आकाशातले तारे कधी मोजून होत नाहीत.

माणसाच्या गरजा कधीच पूर्ण होत नाहीत.

शक्य तेवढ्या तारका मोजून समाधानी रहावं.

आयुष्य जास्त सुंदर वाटतं.....

खरोखरच आयुष्य खूप सुंदर आहे.

महान आहे, लहान आहे.

म्हणूनच सर्वांचं आवडतं आहे.

माणूस जीवन किती वर्ष जगला यापेक्षा तो कसं जगला याला महत्त्व आहे. माणसाने जीवनात किती कमवले त्यापेक्षा

त्याने ते कसे कमवले याला महत्त्व आहे. आयुष्यभरात मानव खूप काही कमवू शकतो आणि खूप काही गमवू शकतो.

"आयुष्य म्हणजे पत्त्यांचा खेळ चांगली पानं मिळणं आपल्या हातात नसतं पण मिळालेल्या पानांवर चांगला डाव खेळणं यावर आपलं यश अवलंबून असतं....."

मानवी जीवन हे आपल्याला परमेश्वराकडून मिळालेली देणगी आहे. आयुष्य हे सुखाने भरलेला प्याला नसून कर्तृत्वाने भरलेले माप आहे. म्हणूनच जीवन जगण्याची कृती म्हणजे कर्तृत्व होय.

जन्माला येताना आपण काहीही घेऊन येत नाही आणि जाताना घेऊन जात नाही. तेव्हा आपण जीवनात इतरांना आनंद देणे व दुसऱ्यांना त्रास न देता जगलं पाहिजे. "जिंदगी एक पहेली भी है, सुख की सहेली भी है ।" अशाप्रकारे येथे आयुष्याची व्याख्या करता येईल. आयुष्य म्हणजे सुख-दुःखाचा प्रवास, त्याच्या धाग्यांनी विणलेला रूमाल. "छोटीशी जिंदगी हँस के जियो, भुला के गम सारे, दिल से जियो । अपने लिए ना सही अपनों के लिए जिओ."

जीवन जगण्यासाठी मानवाला सर्वात महत्त्वाची गोष्ट हवी असते. ती म्हणजे शिक्षण. शिक्षणाशिवाय माणूस अपूर्ण आहे. "शिक्षण हे मानवाचे व्यक्तिमत्त्व बदलवणारे सर्वात धारदार शस्त्र आहे."

जीवनासाठी-जगण्यासाठी शिक्षणाची खरोखरच गरज आहे. पशुपक्षी नाही का जगत ? त्यांना कोण शिकवते ? तरीही त्यांचे जीवन-व्यवहार सुरळित चालतात आणि याच पद्धतीने जगायचे झाले तर माणसालाही शिकण्याची गरज नाही. परंतु माणसाचे सर्व व्यवहार पशुपक्ष्यांप्रमाणे नसतात. म्हणून त्याला शिक्षणाची गरज आहे. आयुष्य खूप सुंदर आहे. आयुष्य हे महान आहे, पण ते फार लहान आहे. अरे रडतोस काय वेड्या लढण्यात तर शान आहे.

खरंच आयुष्यावर जेवढं बोलावं तेवढं कमीच आहे. या जीवनाच्या रंगामध्ये खूप आनंद मिळतो. अगदी हवाहवासा हा रंग असतो. आपल्या माणसांच्या सहवासाने नाती बनत असतात. नाती फार गोड असतात. प्रामाणिक नाती ही पाण्यासारखी असतात. रंग नाही, आकार नाही, ठिकाण नाही तरीही जीवनासाठी महत्त्वाची असतात.

आपल्या माणसांच्या सहवासातून फक्त आनंद मिळत असतो. अबोला, राग हे क्षणाचे असतात. पण नात्यातील प्रेम हे निरंतर असते. "नाती ही उसासारखी असतात त्याचे तुकडे करा, विरगळावा, चरख्यात घाला पण शेवटपर्यंत त्यातून गोडवाच बाहेर येतो."

या धावत्या जगात आपण कुठेतरी भरकटतो, एकटेपणा वाटायला लागतो अशावेळी वडीलांचे आधार देणारे शब्द, आईच्या कुशीची ऊब, आजीच्या गोड गोष्टी ही संपत्ती ज्याच्याजवळ असेल त्यालाच आयुष्याचा खरा अर्थ समजेल.

Three things in life that once gone, never come back - Time, works & opportunity

Life means on goal, Yo achieve it.

Life means are game, you play it.

Life means on puzzle, you solve it.

Life means love, you enjoy it.

हे जीवन किती सुंदर आहे ना, जीवनात येणारा प्रत्येक क्षण काही ना काही नावीण्य घेऊन येत असतो.

जीवन काय आहे ?

जीवन पाण्याचा बुडबुडा, जो क्षणात फुटतो.

जीवन आहे सुगंधी फूल,

कधी दरवळेल तर कधी उन्हाने उन्मळेल.

आयुष्य आहे तरी काय ?

आयुष्य जगण्याची आस आहे,

## माझी आजी

आमची आजी जणू दुधावरची साय

आमच्या साठी तीच बाप अन् माय

आमची आजी जणू उन्हांत सावली

नको पंढरपूला जायला आमच्या घरात मारुली

किती सोसलं चटकं किती भोगल्या यातना

अगणित उपकार ऋण फिटता फिटना

काय करावी प्रार्थना, काय सांगावं देवाला ?

सुखी ठेव आमच्या आजीला !!!

श्री.अविष्कार कदम

अकरावी, कला

स्वप्न उराशी बाळगलंय

भिरभिरा नजर माझी अर्थ शोधतेय जीवनाचा,

ओठ अबोल आहे.

मन कावरे आहे,

कोणास विचारू अर्थ आयुष्याचा.

पवन मजला बोलला,

जीवन आहे सुसाट वेगाने धावणारे

अरूण मजला बोलला,

आयुष्य आहे कधी कोवळे कधी तावणारे,

आयुष्य आहे तरी काय ?

जन्मावेळीचा पहिला श्वास अन् मृत्यूवेळीचा अखेरचा श्वास. यांमधील अंतर हेच खरे आयुष्य, हेच खरे आयुष्य.

खरोखरच हे अनमोल आयुष्य खूप सुंदर आहे. फक्त ते जगता आलं पाहिजे. जीवनात चढ-उतार तर असतातच पण ते क्षणिक असतात. म्हणूनच प्रत्येकाने सुखी समाधानी आयुष्य जगलं पाहिजे. आयुष्यावर आणखीन बोलू काही. शेवटी एवढेच म्हणावेसे वाटते,

"हसता हसता सामोरे जा आयुष्याला

तरच घडवू शकाल भविष्याला

कधी निघून जाईल आयुष्य कळणार नाही

आताचा हसरा क्षण पुन्हा मिळणार नाही."

## आयुष्य

चांदणं तेच असलं तरी

रात्र अगदी नवीन आहे...

आयुष्य मात्र एकदाच का ?

हा प्रश्न जरा कठीण आहे.

कु.ऐश्वर्या तांबे

अकरावी, विज्ञान



## आदरणीय बापू.....

कु.तनुजा राजेंद्र काकडे  
बारावी, विज्ञान

कालच बापू अचानक तुमच्या प्रतिमेकडे लक्ष गेले आणि मी माझ्या मनाशीच बोलू लागले, 'माझा महाराष्ट्र जरी आकाराने लहान असला, तरी तो कर्तृत्वाने नक्कीच महान आहे.'

महाराष्ट्राने भारत 'भू' ला अनेक सुपुत्र दिले. बापू खरं पाहता तुमचं अख्ख आयुष्य म्हणजेच आमच्यासाठी मोलाचा संदेश ठरत आहे. जगण्याची जाण आणि भान हरवत चाललेल्या या आजच्या पिढीला तुमच्या मार्गदर्शनाची, तुमच्या सल्ल्यांची, विचारांची गरज भासू लागली आहे. आज समाजामध्ये अंधश्रद्धा, जादूटोणा यांनी खूप कब्जा मिळवला आहे. आज सर्वसामान्य माणूस भ्रष्टाचार, जातीयता, धर्म, जात यामध्ये गुरफटून गेला आहे. आजच्या या तरुणाला स्वतःचेच चांगले वाईट समजेनासे झाले आहे.

बापू, तुमच्या आयुष्यामध्ये तुम्ही सत्याला खूप महत्त्व दिले आहे, परंतु आजचा हा तरुण असत्याच्याच बळावर स्वतःच्या भविष्याची इमारत बांधू पाहत आहे. आजचा हा तरुण सत्याची व्याख्या स्वतःला हवी तशी स्वतःच्याच सोयीने बदलत चालला आहे. असत्य बोलता कामा नये, हा मोलाचा संदेश, ही अमूल्य अशी प्रेरणा मिळाली. जो स्वतःसाठी जगतो, त्यापेक्षा जो दुसऱ्यासाठी जगतो तोच खऱ्या अर्थाने जीवन जगला असे म्हणता येईल. बापू, आजही माणूस धर्माची संकल्पना वेडी वाकडीच करत आहे. बापू, तुमच्या शब्दात सांगायचे झाले तर धर्म म्हणजे आत्मभान-आत्मज्ञान. परंतु एक गोष्ट मनात रुजली हे जग नीतीच्या आधारावर टिकले आहे. सत्यामध्ये सर्व नीतीचा समावेश आहे आणि त्यासाठी सत्याचा शोध केला पाहिजे, हीच तुमची विचारधारा. आणि याच विचारसरणीला आजच्या तरुणांना विसर पडत चालला आहे.

बापू, अवघ्या वयाच्या बाराव्या वर्षापासूनच तुमचे विचार स्पष्ट होते. अस्पृश्यता हा हिंदू धर्मावरील सर्वात मोठा कलंक आहे, असे तुम्हाला वाटतं. आजच्या या काळात

गोमातेची हत्या, यात्रांमध्ये प्रचंड प्रमाणात दिले जाणारे बकऱ्यांचे बळी, स्त्रीयांवर होणारे अन्याय अशाप्रकारे हिंसा घडतच आहे. वाईटाचा नाश होऊन खऱ्या अर्थाने चांगल्याची सुरुवात व्हावी तुमच्या मते सांगायचे झाले तर अहिंसा अतिशय गूढ पद्धतीने आपले काम करत असते. अहिंसेच्या दृष्टीने कोणत्याही माणसाच्या क्रमाची परीक्षा घेणे कठीण असते. त्याचप्रमाणे अन्य प्रसंगी एखाद्या व्यक्तीचे काम वरवर हिंसक वाटू शकत असले तरी अहिंसेच्या शुद्ध अर्थाच्या दृष्टीने ते अहिंसक असू शकते व नंतर कधी काळी ते तसे असल्याचे सिद्धही होऊ शकते.

अहिंसा आणि सत्य याशिवाय मानवाच्या उद्धाराचा दुसरा कोणताच मार्ग नाही. आपल्यामते, युद्ध, अहिंसा ही मानवी वृत्तीची दोन वेगवेगळी टोके आहेत. सतत ईश्वराची प्रार्थना, अतिशय नम्रता, आत्मत्याग आणि आपल्या बलिदानाची तयारी यांच्यातूनच आपल्याला मार्गदर्शन मिळू शकते. खून खराबी अथवा धोकेबाजी यांच्या मार्गांनी मिळवलेले स्वातंत्र्य खरे स्वातंत्र्य असूच शकत नाही, असा तुमचा विश्वास मला नेहमी प्रेरित करतो. अहिंसा, सत्य या वाटेवरूनच जात असताना तुमचा आदर्श डोळ्यासमोर ठेऊन समाजापुढे एक चांगला माणूस म्हणून उभं राहता यावं.

"मरावे परी कीर्तीरुपे उरावे" हा तुमचा आदर्श डोळ्यापुढे ठेऊन मी वाटचाल करीन. बापू, भारतीय जनतेच्या मनात तुम्ही आजही घर करून आहात, म्हणूनच तुम्ही अमर आहात.

स्वतंत्र व्हावा भारत जगती, एकच होते जीवनगाणे कष्ट सोसले त्याच्यासाठी, स्वातंत्र्याच्या उपासकाने सदगुण तुमचे नित्य स्मरावे, बलवंताचे स्वप्न फुलावे स्वतंत्र झालो कष्ट तयांचे, कर्तृत्वाचे माप भरावे देशहिताचे कार्य करावे, हेच घुमावे जीवनगाणे ! हेच घुमावे जीवनगाणे.

## हिमालय-एक अविस्मरणीय अनुभव

कु.वैष्णवी विजय लोणकर  
बारावी, विज्ञान

हिमालयातील अनेक शिखरे विविध नावांनी ओळखली जातात जसे की देवतिब्बा, सौरताल, शिरगणतुंगु....इ. ही शिखरं नेहमीच पर्यटकांना खुणावत असतात. अशाच त्या शिरगणतुंगुने मला आकर्षले आणि मी ही निघाले त्याच्याकडे भटक्याला....!

१५ ते ३० मे २०१४ची गोष्ट. आई बाबांचा निरोप घेत एकटीच पहिल्यांदा कुठेतरी खूप लांब निघाले होते, माझे धाडस वाढविण्यासाठी व छंद जोपासण्यासाठी. त्यांनी घेतलेला हा एक महत्त्वाचा निर्णयच जणू ! उत्सुकता तर प्रचंड होती त्या हिमालयाला भेटण्याची !

दिल्लीपर्यंत रेल्वेचा प्रवास हसत खेळत झाला. पण दिल्लीच्या त्या कडक उन्हाणे आम्हाला करपवायला सुरुवात केली.....मग निघालो लगेचच, थंडीच्या आश्रयाला कुलु-मनालीच्या वाटेने....!

येथून पुढचा प्रवास बसचा, संध्याकाळचा, रात्रीचा आणि त्या नागमोडी वळणाचा. खरंच किती कुशलता आहे येथे वाहन चालवण्यात त्या चालकाची. नाकासमोर सरळ रस्ता जातो, पण तो जातो पाताळाकडे ! तेवढा टाळावा ! या घाटातून प्रवास जपून केला होता, म्हणजे मंत्र जपून. मग रात्र सरली, सकाळी उठले (बसमध्येच होते), पाहते तर चहुकडे केवळ पांढरे शुभ्र शिखरेच होती आणि खाली पाहिले तर चहुकडे हिरवीगार वृक्षसंपत्ती, किती अद्भूत रंगछटा आहे या निसर्गाची. काही काळाने मग सूर्यदेवाने दर्शन दिले. हे सूर्यकिरण त्या पर्वतांवर पडले की ते सुवर्णाचे होऊन जाई आणि अजून एक डाव्या बाजूच्या चिंचोळ्या दरीतून अंग घासटीत, कात टाकीत व्यास नदी खळखळते.

नंतर आम्ही बेसकॅम्पला पोहोचलो. तिथे इथवरच्या प्रवासाचा शीणच गेला. येथे सर्व तयारी करून दुसऱ्याच दिवशी ट्रेकींगला सुरुवात झाली आणि आम्ही निघालो त्या शिरगणतुंगुला गाठायला.

सकाळी आठला ट्रेकींग सुरु व्हायचे व १-२ वाजता आम्ही कॅम्पवर पोहोचायचो. आमचा प्रवास एकूण चार टप्प्यात होता. येथे जेवण व आराम करून संध्याकाळी विविध साहसी उपक्रम केले जसे की रिव्हर क्रॉसिंग, रॅपलिंग, वॅली क्रॉसिंग, रोप क्लाइंबिंग. पाचवा मुक्काम थेट शिरगणतुंगुच्या जवळचा आणि गच्च बर्फातला.

या ठिकाणी भयाण अनुभव आले. दातांचा आवाज यावा इतकी हुडहुडगारी थंडी, त्यात पुढे स्वादिष्ट जेवण आणि जेवण झाल्यावरही ताट स्वतःच त्या थंड पाण्यात, नव्हे बर्फात धुवायचे, रात्रीचे ते तुफान वारं सुटलेलं व बर्फ पडत होता अगदी आमचं टेंटही उचकल्या जात होतं. पण सारं निभावून नेले.

आता राहिला तो शेवटचा टप्पा. जो जडला या ठिकाणी आम्ही ५५०० मी. उंचीवर होतो. हाच तो शिरगणतुंगुचे शिखर. चहुकडे धुके, दूरवर पाहू तिकडे बर्फच. वातावरण बदलत होते त्यामुळे इथे जास्त वेळ थांबू नाही शकलो पण तो क्षण अविस्मरणीय होता. इथे आल्यावर मात्र निसर्गाची विशालता समजली. याचा आपणही एक भाग आहोत याचा आनंद वाटला.

लगेच दुसऱ्या दिवशी खाली उतरायला सुरुवात झाली. अवघ्या दोन दिवसात परत बेस कॅम्पला पोहोचलो पण खाली येताना अनेक वेगवेगळ्या उंचीवरून, वेगवेगळ्या निसर्गछटांशी गाठभेट झाली. दुसऱ्याच दिवशी स्थानिक मंदिरांना, ठिकाणांना भेट द्यायला निघालो.

हिंदुस्थानच्या अक्षरशः एका कोपऱ्यात आणि तिबेटच्या इतक्या शेजारी असलेल्या कुलु-मनालीच्या अंगणाची राखण करण्यासाठी स्थलदेवता कशी भीषण असली पाहिजे आणि ती आहेही तशीच. मनालीची देवता म्हणजे हिडींबा ! गावाजवळच्या टेकडीवर तिचे मंदिर आहे.

डाव्या तीरावर हिडींबा तर उजव्या तीरावर वसिष्ठ ऋषी अशी योजना व्यास नदीने केली आहे. वसिष्ठ ऋषींनी एक



अद्भूत सोय मात्र आपल्या आश्रमात नक्की करून ठेवली आहे आणि ती म्हणजे गरम पाण्याची कुंडे. यातील पाणी हे पूर्ण वर्षभर गरम राहते. यामागील शास्त्र जाणून घ्यायची खूपच इच्छा होती पण तिथे ते सांगणारे कोणीच नव्हते. पण ते कुतूहल अजूनही मनात आहेच. भाविकांना रोगमुक्ती देणाऱ्या या पाण्यात बुचकळी मारावी आणि रोगमुक्त व्हावे, इतका या पाण्याला गंधकाचा दर्प होता, हे मात्र आम्हाला सांगण्यात आले.

या सगळ्यात महत्त्वाचे म्हणजे येथील सौंदर्य खुलवणारे गुलाब ! जिथे पहावे तिथे गुलाबाची छोटी नव्हे तर मोठी झाडे आहेत. त्यावर विविधरंगी मोठमोठे गुलाब आपला तोटा दाखवित डौलत होते आणि हो सफरचंदांच्या झाडांची तर नुसतीच दाटीवाटी ती वेगळीच.

मग आम्ही आवडत्या छंदाकडे निघालो; म्हणजे शॉपिंगला ! येथील बाजारात अनेक वस्तूंची आणि स्वेटर्सची दुकाने आहेत.

आता सर्व पॅकींग करून निरोपाचा क्षण आला. येथून पाय घराकडे वळत नव्हतेच पण तोच तो रोजचा दिनक्रम आणि काहीतरी (ध्येय) गाठायची ओढ, स्वप्न, हाका मारत मारत बोलवत होते. मग निघालो घराच्या वाटेने.

### विसरायचं नसतं....

कु.अस्मिता दासा शिंगाडे  
अकरावी, विज्ञान

उंच शिखरावर पोहोचल्यावर,  
पायथ्याला कधी विसरायचं नसतं.  
यौवनात आल्यावर,  
बालपणाला कधी विसरायचं नसतं.  
अफाट सागरामध्ये डुंबत असताना,  
झऱ्यांना कधी विसरायचं नसतं.  
विराट सुख भोगत असताना,  
दुःखाला कधी विसरायचं नसतं.  
जे जवान सरहद्दीवर शहीद झाले,  
त्यांना कधी विसरायचं नसतं.  
या क्षणभंगूर जीवनात,  
अंतिम सत्य 'मृत्यू' आहे,  
याला कधी विसरायचं नसतं.

पण येथून परत येताना एक विचार मनात आला तो म्हणजे येथील 'रस्त्यांबाबत'चा ! येथील रस्ते कमी रुंदीचे, नागमोडी वळणाचे, खड्डे विरहित जरी असले तरी येथील मागासलेल्या, प्रगतीपासून वंचित असलेल्या, अशिक्षित, पिढीजात रितींनी ग्रासलेल्या लोकांना, समाजाला, प्रगतशील, शिक्षित समाजाशी जोडणारे एक माध्यम आहे. हे रस्ते येथील अप्रगत समाजाला प्रगतशील समाजाशी जोडणारी एक साखळी आहे कारण लोकांसोबत त्यांचे विचार, शिक्षण हे देखील प्रवास करतात. या विचारांनी, शिक्षणाने एक दिवस इथले जग प्रगती करेल व देशाच्या साक्षरतेत, विद्वत्तेत, आर्थिक परिस्थितीत नक्कीच भर पडेल.

आता घरी परत आली आहे त्या आठवणींसोबत पण तो हिमालय अजूनही खुणावतो. आशा आहे की पुन्हा एकदा तिथे जाण्याची संधी मिळेल व ते अविस्मरणीय क्षण पुन्हा अनुभवायला मिळतील.

या सहलीतून मी खूप काही शिकले. येथील वातावरण कर्कश आवाजाने व्यापलेले नसते व ते शितल, शांत राहण्यास शिकवते. तो पर्वत शिकवतो की किती जरी वादळं (संकटे) आली तरी ताठपणे सामोरे जायचे. येथला निसर्ग विचार करायला भाग पाडतो आणि येथूनच लिहिण्याची प्रेरणा मिळते.

## स्त्री भ्रूणहत्या

श्री.सागर हनुमंत शेंडगे  
अकरावी, विज्ञान

स्त्री-भ्रूणहत्या म्हणजे नेमके काय ? का करतात आईच्याच गर्भात एखाद्या कोमल कळीप्रमाणे नाजूक असणाऱ्या मुलीची हत्या ? याचे कारण काय ? असे बरेच प्रश्न आपल्या मनात एकच कल्लोळ माजवतात व वाईटही वाटते ; पण आपणच एकत्र येऊन खोलवर विचार करून हा एक मोठा गहन असलेला प्रश्न सोडविण्यासाठी प्रयत्न करायला हवेत. आता परत प्रश्न बऱ्याच वेळा माझ्याही समोर माझ्या रस्त्यातील गतिरोधक बनला की, पुरुष विचारही करणार की महिला एवढी प्रगती करून शकतात. याचेच उदाहरण म्हणजे आपल्या देशाच्या माजी राष्ट्रपती आदरणीय प्रतिभाताई पाटील, माननीय इंदिरा गांधी, शूर अंतराळवीर कल्पना चावला, आपला अंतराळ दौरा यशस्वी करणारी सुनिता विल्यम्स, नुकतीच ऑलिंपिकमध्ये पदक मिळवणारी सेरेना, साईना नेहवाल, मेरी कोम या महिलांचे धडाडीचे कर्तृत्व ही उदाहरणे आपल्या समोर आहेत.

असे असतानाही आता महिलांना पुरुषांबरोबरच ५०% आरक्षण मिळूनसुद्धा आपल्या देशात स्त्री-भ्रूणहत्या ही समस्या असणे ही एक लाजिरवाणी बाब आहे. एवढे लक्षात ठेवणे गरजेचे आहे की, छत्रपती शिवाजी महाराजांना घडविणाऱ्या या थोर माता जिजाबाईंच होत्या. चूक काय, त्या लहान जीवांची ? ग्रामीण भागातील निरक्षरता कमी होत आहे, असे मानले जाते. मग जर सगळे सुशिक्षित झालेत असे मानले तर का होतात स्त्री-भ्रूणहत्या ? आजच्या युगात मुलाप्रमाणेच मुली घरातील आर्थिक, मानसिक किंवा येणाऱ्या प्रत्येक संकटाला, निर्भीडपणे तोंड देतात. आपले शिक्षण पूर्ण करून चांगल्या प्रकारची, चांगल्या हुद्यावर नोकरी करतात. आपले घर चालवतात. घरासाठी झगडणाऱ्या महिला तर आपण पाहतच असतो. त्यांच्याप्रमाणे आपले आयुष्य देशासाठी वाहून काही महिला सीमांवर हातात शस्त्र घेऊन रात्रंदिवस देशाचे संरक्षण करत आहेत. पोलिस खात्यातही किरण बेदीसारख्या कर्तृत्ववान व धडाडीचे आपले आदर्श समोर ठेवणाऱ्या महिलांचे आदर्श आहेतच. पोलिसांमध्ये भरती होण्याचीही महिलांची संख्या अधिक दिसून येते. पूर्वीची चूल आणि मूल एवढीच महिलांसाठी असणारी सीमा तोडून वैमानिक बनून आकाशात भरारी घेतात.

एवढेच काय, तर "मैं मेरी झाँसी नहीं दुँगी !" असे खणखणीत उद्गार काढून लढणाऱ्या राणी लक्ष्मीबाईपुढे आज मोठे-मोठे लोक नतमस्तक होतात, त्यांचा आदर करतात. मग काय जन्माला येणारी ती कोमल कळी नाही बनू शकणार का सैनिक ? घेऊ शकणार नाही का वैमानिक बनून आकाशात भरारी ? कदाचित ती या आधुनिक युगातील राणी लक्ष्मीबाई असू शकते, माता जिजाबाई असू शकते. मग त्यांना त्यांचे जीवन जगू द्यायला हवे. त्यांचे जीवन संपवण्याचा काही एक अधिकारी नाही त्या आई-बाबांना जर तीच मुलगी मोठी व्यक्ती बनली तर, तेच आई-बाप मोठ्या अभिमानाने सांगतील, "ही माझी मुलगी" पण ती मुलगी वाईट वागू शकेल का, त्या आई-वडिलांशी ते तेव्हा सांगू शकतील का त्या मुलीला की तू या जगात येण्याआधी आमचे नाव उज्ज्वल करण्याआधी आम्ही तुझे जीवन संपवणार होतो. का होत आहेत माणसे इतकी क्रूर ? आजच्या काळात मुलांपेक्षा, मुलींच्या संख्येत घट झालेली दिसून येते. विवाहबंधनात अडकताना त्या राहिलेल्या मुलांना आपले आयुष्य जगण्यासाठी कोणीही साथ देण्यासाठी जीवनसाथी नसणार. पुढील काही वर्षात स्त्रिया इतक्या प्रगतीपथावर जातील की, संपूर्ण देशावर फक्त आणि फक्त स्त्रियांचीच सत्ता गाजेल, तेव्हा आपला देश अजूनही उज्ज्वल देश बनेल व सन्मानाने देशाचे नाव प्रत्येक पुरुषाच्या तोंडात येईल. तेव्हा आता स्त्री-भ्रूणहत्या करणाऱ्यांच्या हातात पश्चात्तापाखेरीज दुसरे काहीच उरणार नाही. "कठोर हृदयास मृदू शब्दच जिकतात" आणि असे शब्द स्त्रीच बोलत असते.

आता तरी जागे व्हा. स्त्री-भ्रूणहत्या थांबवा. वंशाला दिवा पाहिजे हे जुने विचार सोडून येणाऱ्या तेवत्या पणतीची ज्योत शांत करू नका. आपले जीवन पणतीनेच प्रकाशमय होत असते व पणतीनेच प्रकाशमय करा. एका पणतीने दुसरी पणती लावून सगळीकडे प्रकाश करा. मला म्हणावेसे वाटते की,

त्या कळीला फुलायचंय, बालपणीचे स्वप्न पूर्ण करण्यासाठी,  
नवीन स्वप्न रंगवण्यासाठी, त्यांना घडवण्यासाठी.



## वृद्धाश्रम बंद होतील का हो ?

श्री.अवधूत संजय वणवे  
अकरावी, विज्ञान

खरंच ! हा प्रश्न मला नेहमी पडतो. आज आधुनिक जगात मनुष्य हा मोठ्या प्रमाणात प्रगती करत चालला आहे. परंतु त्याला जन्म देणारे त्याचे आई-वडील म्हातारपणी तो वृद्धाश्रमामध्ये ठेवत आहे. किती वाईट प्रवृत्ती आज मनुष्यामध्ये निर्माण झाली आहे. आज देशाला स्वातंत्र्य मिळून ७१ वर्षे झाली आहेत. देश स्वतंत्र झाला खरा, परंतु वृद्धाश्रमाची संख्या ही वाढतच चाललेली आहे. हीच का आपली स्वातंत्र्यानंतरची प्रगती ?

मला तर वाटते वृद्धाश्रम ही पूर्णपणे बंद होण्यासाठी प्रत्येक मनुष्याने आपल्या आई-वडिलांची म्हातारपणी योग्य ती काळजी घेऊन अतिशय चांगल्या पध्दतीने जपले पाहिजे. आज २१व्या शतकात ७१ वर्षांनंतर स्वातंत्र्य मिळाल्यापासून वृद्धाश्रमांची संख्या का वाढत आहे, ती आपण कशी कमी करू शकतो तसेच वृद्धाश्रम बंद झाल्यावर काय होईल. प्रगती होईल की अधोगती होईल ? अशा प्रश्नांच्या चक्रव्यूहात मी अडकलो होतो. त्याचे उत्तर मला हळूहळू मिळत आहे. खरंच वृद्धाश्रम थांबले व प्रत्येकाने आपल्या आई-वडिलांची सेवा म्हातारपणी केली तर निश्चितपणे देशाची व प्रत्येक व्यक्तीची प्रगती होईल.

स्वातंत्र्य मिळण्याच्या अगोदर पूर्वी वृद्धाश्रमांचा समाजात बोलबाला नव्हता. बहुतांश घराणी एकत्रित कुटुंब

होती. वृद्धांकडे पाहण्याचा, त्यांना वागवण्याचा दृष्टीकोन चांगला होता. परंतु प्रत्येक व्यक्ती जसजशी प्रगती करत गेली तस-तसा बदल झाला. सध्या स्मार्ट सिटीचा जमाना आला. परंतु ग्रामीण भाग तरी बरा जेथे वृद्धांची काळजी घेतली जाते.

शहरात तर बहुतांश ठिकाणी आपल्याला वृद्धाश्रम पहायला मिळतात. त्याचबरोबर व्हॉट्सअप, फेसबुक या मॉडर्न जीवनशैलीचा जन्म झाला. तरुणपिढी ही वाय-फाय होत गेली आणि हाय-फाय झाली. या तरुणांना आज स्वतःचे जन्मदाते आई-वडील घरात अडगळ किंवा ओझं आहे असे वाटू लागते.

मित्रांनो, खरंच आपण पशूपेक्षा इतके निर्दयी झालो आहोत का ? खरंच, आई-बाप ओझं ठरतात का ?

शेवटी आपल्या लाडक्या मुलाबाळांप्रती आपल्या आई-वडिलांची मनोकामना कदाचित हे तर सांगत नसेल ना....

“वडाचं झाड जीर्ण झालं,  
तरी सावली तर अंधरतच,  
भूतकाळात बघा जरा डोकावून  
आई-बापाला आता घे जरा समजून  
आई-बापाला आता घे जरा समजून

यदाकदाचित वृद्धाश्रम बंद होतील अशी मी मनोकामना करेन.

### विनोद

मुलगा : बाबा, तुम्ही लावलेल्या गुलाबाच्या रोपाला मुळे येईनात.  
वडील : तुला कसे माहित ?  
मुलगा : कारण ते गुलाबाचे रोप मी दररोज उपटून पाहतो.

• मुलगा : आई, आई, आज शाळेत आम्हाला लिहायला शिकवलं.  
• आई : काय शिकवलं ?  
• मुलगा : अजून वाचायला नाही शिकवलं.  
कु.गौरी रुपनवर

## इंटरनेट

श्री.स्वप्निल राजेंद्र तांबे  
अकरावी, विज्ञान

इंटरनेट ही सर्वांना परिचित अशी लोकप्रिय संकल्पना आहे. पण इंटरनेट विषयी सर्वांना पूर्ण माहिती आहे का ? तर नाही. जसे आपल्याला इंटरनेट वर एखाद्या विषयाची माहिती मिळते ती आपल्याला कमीच वाटते. तसेच इंटरनेटविषयी आपल्याला माहित असलेली माहिती ही कमीच आहे.

आपण सर्वजण इंटरनेटचा वापर करतो, पण आपण कधीही इंटरनेट विषयी अधिक माहिती मिळवण्याचा, इंटरनेटचा इतिहास जाणून घेण्याचा विचारही करत नाही. पण हे जाणून घेणेही महत्त्वाचेच आहे ना....

तर, इंटरनेट हे जगासमोर १९६९ साली आले. हे अमेरिकेनं अनुदान दिलेल्या एका प्रोजेक्टने 'नॅशनल कम्प्युटर नेटवर्क' तयार केले. त्याला "अॅडव्हान्स रिसर्च प्रोजेक्ट एजन्सी नेटवर्क" म्हणजेच "ARPANET" म्हणून ओळखलं गेलं. जगभरातल्या छोट्या नेटवर्कसला जोडणारं मोठं नेटवर्क म्हणजे इंटरनेट होय. त्यानंतर १९९२ साली स्वित्झरलँड येथील "सेंटर फॉर युरोपियन न्युक्लियर रिसर्च" मधून (CERN) वेब अर्थात "वर्ल्ड वाईड वेब" (www) आपल्यापर्यंत पोहचलं. वेबच्या युगापूर्वी इंटरनेट म्हणजे ग्राफीक्स, ॲनिमेशन, ध्वनी, व्हिडिओ इंटरफेस नसलेले माध्यम होते. वेबमुळे या सर्व बाबी इंटरनेटवर येणं शक्य झालं. इंटरनेटवर असलेल्या स्रोतांना मल्टिमिडिया इंटरफेस उपलब्ध झाले. या शोधानंतर वेब आणि इंटरनेट २१व्या शतकातील अत्यंत प्रभावी साधने बनली.

इंटरनेट ही प्रणाली आपल्या भारत देशात १५ ऑगस्ट १९९५ साली अस्तित्वात आली. त्यावेळी इंटरनेट हे ५६ kb/s या वेगाने चालत होते व त्याचा दर हा प्रती तासाला १०० रुपये असा होता. असेच दहा वर्षे चालले, त्यानंतर २००५ साली भारताने "ऑलवेज ऑन इंटरनेट" ही पॉलिसी स्वीकारली

त्यामुळे इंटरनेटच्या वेगात सुधारणा झाली व तो वाढून २५६ kb/s एवढा झाला. त्यामुळे इंटरनेट हे लोकप्रिय होऊ लागले. पाच वर्षांनंतर भारताने यामध्ये सुधारणा केल्या २०१० साली भारतात २G व कालांतराने ३G सुरु झाले, त्यामुळे भारतात इंटरनेटचा मोठ्या प्रमाणात वापर होऊ लागला, भारतात २०१६ साली ४G इंटरनेट सुरु झाले व भारतातील लोकांच्या कामांना वेग प्राप्त झाला.

आपण वापरत असलेले इंटरनेट हे आपल्यापर्यंत "सबमरीन केबल्स, टिअर-१ व टिअर-२ कंपनी" यांच्याद्वारे पोहचते. यातील सबमरीन केबल म्हणजेच 'ऑप्टिकल केबल' या महत्त्वाच्या स्रोत आहेत त्यानंतर टिअर-१ कंपनीच्या म्हणजेच TATA व Reliance यांसारख्या कंपन्या नेटवर्क पुरवतात.

"ऑप्टिकल केबल" चे सर्वसाधारण स्पीड हे १ Petabite/s म्हणजेच १,२५,००० Gbls एवढे असते. या केबल माहितीचे रुपांतर 'लाईट' मध्ये करतात व ती पुढे पुरवतात. टिअर-१ कंपन्यांतील TATA या कंपनीने एकूण ७०,००० कि.मी. व Reliance या कंपनीने २५,००० कि.मी. च्या केबल टाकल्या आहेत. टिअर-२ कंपन्यांमध्ये Airtel, Idea, BSNL या कंपन्यांचा समावेश होतो.

आपल्या भारतात आत्तापर्यंत ३० जानेवारी, २००८ व २५ डिसेंबर, २०११ साली इंटरनेटची यंत्रणा विस्कळीत झाली होती. ही यंत्रणा सुधारण्यासाठी व इतर कामकाजासाठी लागणारा पैसा हा ग्राहकांकडून नेटपॅकच्या स्वरूपात मिळवला जातो.

भारताने केलेल्या या प्रणालीतील प्रगतीमुळे आज आपला भारत प्रगतीच्या मार्गावर आहे.



## लोकसंख्यावाढ : एक सामाजिक समस्या

कु.प्रेरणा हेमंत रणमोडे  
अकरावी, विज्ञान

सन २००१मध्ये आपण अब्जाधीश झालो. म्हणजेच भारताची लोकसंख्या १०० कोटी एवढी झाली होती. आता मात्र १०० कोटीपेक्षा जास्त वाढत चालली आहे. लोकसंख्येच्या दृष्टीने विचार केला तर भारताचा जगात दुसरा क्रमांक आहे. तो पहिला होण्यासाठी विलंब लागणार नाही. लोकसंख्येची ही गती रोखली पाहिजे. नाहीतर अनेक आपत्तींना तोंड द्यावे लागेल.

गेल्या साठ वर्षांतील आपली ही प्रगती आहे ! भारत स्वतंत्र झाला तेव्हा भारताची लोकसंख्या ३३ कोटी होती. आता मात्र ती १०० कोटीपेक्षा जास्त वाढत चालली आहे. दर महिन्याला ही लोकसंख्या २ लाखांनी वाढत आहे. आज जगातील प्रत्येक सहा माणसांमागे एक भारतीय माणूस आहे. ही लोकसंख्या गुणाकाराच्या पटीत वाढत आहे त्यामुळे आज प्रत्येक समस्येमागील मुख्य कारण लोकसंख्या हीच आहे.

सन १९८८ साली थोर विचारवंत आगरकर यांनी याबाबतचा धोक्याचा इशारा दिला होता. अन्नधान्य उत्पादन बेरजेच्या पटीत वाढते मात्र लोकसंख्या ही गुणाकाराच्या पटीत वाढते. त्यानंतरही रघुनाथराव कर्वे यांनी 'लोकसंख्येचा धोका' याबाबतचा इशारा दिला होता आणि इतर विचारवंतांनी याबाबत समजवण्याचे आटोकाट प्रयत्न केले. मात्र सनातनी कर्मठ समाजाने विचारवंतांची टर उडवली. याचीच कटू फळे आपण आता भोगत आहोत. आजकाल प्रत्येक मूळ समस्येचे कारण लोकसंख्येचा विस्फोट हेच आहे. आजवर 'कुटुंब लहान,

सुख महान' हे तत्त्व समजून देण्यासाठी सरकारने कोट्यावधी रुपये खर्च केले. नंतर काही समाजहितचिंतकांनी कुटुंब नियोजनाचा प्रसार केला. जनजागृती करण्यासाठी 'प्रपंच' यासारखा चित्रपट काढला. पण याचा व्हावा तसा एवढा परिणाम झाला नाही.

याला खूप कारणे आहेत. यातील मुख्य कारण म्हणजे लोकांची कर्मठ वृत्ती. मुलगा म्हणजे वंशाचा दिवा, तो तर हवाच हवा म्हणून अट्टाहास चालू असतो. मग काय चार-पाच कन्या झाल्या तरी चालतील. यातूनच आपण अब्जाधीश झालो.

विज्ञानाने प्रचंड प्रगती केली आहे. रोगांवर नवनवीन उपचार यामुळे मृत्यूचे प्रमाण कमी झाले आणि बालमृत्यूचेही प्रमाण कमी झाले आहे. त्यामुळे माझ्या मते, लोकसंख्यावाढीचे दुसरे महत्त्वाचे कारण म्हणजे 'आयुर्मान'.

'आम्ही दोघे, आमची दोघे' अशी शासनाची घोषणा आहे. पण आम्ही दोघे आमचा एक याचा आपण अवलंब करायला हवा. मग अनाथाश्रमातील मुलांना पालकत्व देता येईल.

बेरोजगारी, बेकारी आणि दहशतवाद ही वाढत्या लोकसंख्येची अपत्ये आहेत. लोकसंख्या ही सर्वात मोठी सामाजिक समस्या आहे. नियंत्रणासाठी प्रत्येकाने आपल्यापासून प्रयत्न करायला हवेत.

विनोद

कु.गौरी रुपनवर

रामू : काल मला दहा जणांनी मिळून खूप मारलं.  
शामू : मग तू काय केलंस ?  
रामू : मी म्हटलं दम असेल तर एक एक जण या !  
शामू : मग ?  
राम : मग काय ? एकेकाने येऊन परत मारलं.....!

## मी पंतप्रधान झाले तर...

कु.ऋतिका गणेश शिंदे  
अकरावी, कला

सध्या आपल्या देशात मोठ्या प्रमाणावर भ्रष्टाचार चालला आहे. रोजच्या रोज ही भ्रष्टाचाराची नवनवीन प्रकरणे उघड होत आहेत. खासदार-आमदार तर अगदी बेजबाबदारपणे वागत आहेत. 'भारत महासत्ता व्हावा' हे ए.पी.जे.अब्दुल कलामांचे स्वप्न होते; पण या स्थितीत ते कसे पूर्ण होणार ? म्हणूनच माझ्या मनात विचार येतो मीच पंतप्रधान झाले तर..... तर मी देशाचे चित्र बदलून टाकेन.

मी पंतप्रधान झाले तर, मी भारतीयांची सेवक आहे हे मी कधीही विसरणार नाही. देशातील सामान्य जनतेचे हे राज्य आहे हे मी सतत स्मरणात ठेवीन. 'साधी राहणी, उच्च विचारसरणी' हे शास्त्रीजींचे तत्त्व मंत्रिमंडळातील सर्व मंत्र्यांना स्वीकारायला लावेन. याची सुरुवात मी स्वतःपासून करेन. मंत्र्यांना नेमस्त पगार मिळावा, असे गांधीजींचे वाक्य होते, ते मी अंमलात आणेन.

मी पंतप्रधान झाले तर, 'सामान्य जनतेला सोयी सुविधा देणे' व 'देशाचा उत्तरोत्तर विकास करणे' हे ध्येय समोर ठेऊनच मी कार्य करेन. एखादा निर्णय घेताना त्या त्या क्षेत्रातील तज्ज्ञांच्या मार्गदर्शनाचे घेईन. तसेच मंत्र्यांची निवड सुध्दा त्यांच्या खात्यानुसार त्यांची असणारी जाणकारी, त्यांचा निस्वार्थीपणा, त्या क्षेत्रातील ज्ञान याचा विचार करूनच मंत्र्यांची निवड करेन. माझ्या मंत्रीमंडळात गुन्हेगारांची घुसखोरी होणार नाही याची काळजी घेईन.

सध्या आपल्या देशात मोठ्या प्रमाणात भ्रष्टाचार वाढत चालला आहे. या भ्रष्टाचाराचा वाईट परिणाम सामान्य जनतेला भोगावे लागतात. ही लोकशाहीला लागलेली

भ्रष्टाचाराची कीड मी सर्वप्रथम समूळ नष्ट करेन. शिस्त, सच्चेपणा, निःस्वार्थी वृत्ती यावर भर देऊन भ्रष्टाचारी व्यक्तींना कडक शासन करेन.

धर्मनिरपेक्षता व सर्वधर्मसमभाव ही आपल्या भारताची मार्गदर्शक तत्त्वे या तत्त्वांना कोणत्याही प्रकारची बाधा येणार नाही याची दक्षता मी बाळगेन. भारतात सर्व धर्मांना समान संधी मिळेल. कोणत्याही प्रकारचे धार्मिक कारणांवरून सामाजिक अस्थिरता निर्माण होणार नाही याची मी सावधानता बाळगेन.

वाढती लोकसंख्या हे एक देशासमोरील आव्हान आहे. वाढत्या लोकसंख्येमुळे होणाऱ्या समस्या याचे उच्चाटन करणे माझे कर्तव्य आहे. हे मी विसरणार नाही. देशातील दारिद्र्य, बेकारी या समस्यांमुळे भारताचा विकास होत नाही त्यामुळे मी प्रथम या समस्या दूर करेन.

या लोकशाहीमध्ये लोकांचे राज्य आहे. त्याला अनेकांचे हातभार लागणे आवश्यक आहे. मी पंतप्रधान झाले तर, मी देशातील सेवाभावी, कर्तव्यदक्ष, स्वाभीमानी अशा कार्यकर्त्यांची निवड करून त्यांची संघटना करेन व 'सुराज्य' निर्माण करण्याचा प्रयत्न करेन. अशा प्रकारे देशात वेगवेगळ्या योजना सुरू करून 'सर्वांचा विकास' हेच ध्येय पुढे ठेवून ए.पी.जे.अब्दुल कलामांचे 'भारत महासत्ता' होण्याचे स्वप्न पूर्ण करेल. ते पूर्ण करण्यासाठी एकच ध्येय ठेवेन.

'सबका विकास ही मेरे भारत का विकास !!!'

'स्वतःला एक प्रामाणिक माणूस बनवा म्हणजे जगातील एक लबाड व्यक्ती कमी झाल्याबद्दल तुम्ही निश्चित व्हाल.'

-थॉमस कर्लाइल



## मी पंतप्रधान झाले तर...

कु.सानिया अय्युब शेख  
अकरावी, कला

इतर प्राण्यांपेक्षा मानवाला बुद्धी अधिक असते. म्हणून मानवाला बुद्धीमान प्राणी म्हणून ओळखले जाते. मानवाने अनेक शोध लावले आहेत आणि तो आता चंद्रावर वसाहत निर्माण करण्याच्या निर्णयाकडे वाटचाल करत आहे.

मानवाने अनेक स्वप्ने पहावीत. अनेक कल्पना कराव्यात आणि त्यासाठी परिश्रमांची पराकाष्ठा करावी. प्रयत्न केले तरच त्यापैकी काही स्वप्ने किंवा काही कल्पना या सत्यात येतात. माझेही असेच एक स्वप्न आहे. ते म्हणजे 'मी पंतप्रधान झाले तर...' असाच एक विचार आला आणि मी काय काय निर्णय घेणार याची यादी माझ्या डोळ्यांसमोर येऊ लागली.

आपल्या भारताला स्वातंत्र्यप्राप्त होऊन सत्तर वर्षे झाली. परंतु अजूनसुद्धा भारत हा विकसनशील देश म्हणून ओळखला जातो. त्याचे मुख्य कारण म्हणजे लोकसंख्या, वाढती बेरोजगारी तसेच शिक्षणाचा अभाव इ. मुख्य कारणे त्याच्यामागे आहेत. मी पंतप्रधान होऊन या सर्व गोष्टी कमी करण्यासाठी प्रयत्न करेन.

मुख्य प्रश्न आहे तो म्हणजे शिक्षणाचा. भारताला विकसित देश बनविण्यासाठी येथील तरुण वर्गाला शिक्षणासाठी प्रोत्साहन दिले पाहिजे. परंतु आपल्या भारतात शिक्षण क्षेत्रातील भ्रष्टाचार वाढलेला आहे. कुठे शाळा नाही, तर कुठे शिक्षक नाहीत त्यामुळे शिक्षण घेणाऱ्या मुलांची संख्या देखील कमी कमी होत चालली आहे. आपल्या भारतातील तरुणांना 'डिजिटल स्कीलद्वारे स्मार्ट युथ' बनवण्याचा प्रयत्न मी पंतप्रधान होऊन करेन.

त्यानंतर सर्वात महत्त्वाचा मुद्दा येतो तो म्हणजे विकासाचा, आपल्या भारतात फक्त शहरी भागाचा मोठ्या प्रमाणावर विकास झाला आहे व त्याचप्रमाणात खेड्यांचा विकास झालेला नाही. त्यामुळे शहरी भागात लोकसंख्या वाढत जाऊन गरीबी, अस्वच्छता, रोगराई, झोपडपट्ट्यांचे वाढते प्रमाण यामुळे सर्व अर्थव्यवस्था कोलमडते. आपल्या भारत

देशाचा विकास करण्यासाठी त्याची सुरुवात खेड्यांपासून करायला हवी. कारण जर पाया मजबूत असला तरच त्यावरील इमारत ही मजबूत बनते. माझ्या प्रशासनात मुळापासून सर्व गोष्टींचा विकास करण्याचा प्रयत्न मी पंतप्रधान होऊन करेन.

जगातील सर्व देशांशी मैत्रीचे सहसंबंध प्रस्थापित करून त्यांचा आपल्या भारताच्या विकासाला कसा फायदा होईल त्याचा मी प्रयत्न करेन. तसेच जगातील जवळजवळ सर्वच देशांना असणारी भीती ती म्हणजे दहशतवादाची. ही समस्या दिवसेंदिवस वाढत चाललेली आहे. त्यामुळे त्याचा नायनाट होऊ शकतो असे माझे वैयक्तिक मत आहे. माझे प्रशासन असेल तेव्हा मी सर्व देशांना सोबत घेऊन दहशतवाद कमी करण्यासाठी मदत करेन.

वाढत्या लोकसंख्येमुळे प्रदूषणात वाढ झाली आहे. याचा धोका सर्व सजीव सृष्टीला आहे म्हणून आपल्या भारतात सोलर ऊर्जा, पवन ऊर्जा, अणु ऊर्जा यांचा वापर करणे गरजेचे आहे. माझा विचार असा आहे की, प्रत्येक राज्यातील सर्वात छोट्या गावाला किंवा खेड्यालासुद्धा वीजेचा उपभोग घेता यावा. माझ्या मते असे लक्षात घ्यावे की वीजेची बचत, वीजेची निर्मिती आणि सर्वांसाठी वीज हे ध्येय साध्य करण्यासाठी भारनियमनाच्या समस्येवर मात करून निरंतर विकासाला चालना देण्यावर माझा विशेष भर असेल.

माझ्या प्रशासनात सर्व मंत्र्यांना सोबत घेऊन त्यांच्या विद्वत्तेचा वापर देशाच्या विकासासाठी केला जाईल. भ्रष्टाचार कमी करून करप्रणाली आणून भक्कम अर्थव्यवस्था आणण्याचा मी प्रयत्न करेन.

तसेच एक कन्या किंवा भारतीय नारी म्हणून स्त्रियांसाठी विशेष कायदे करण्यावर माझा भर असेल. तसेच 'मंत्री तुपाशी आणि शेतकरी उपाशी' ही स्थिती मी होऊ देणार नाही. शेतकऱ्यांच्या विकासासाठी प्राधान्य देण्यावर माझा विशेष भर असेल.



वरवर पाहता माझे हे स्वप्न हास्यास्पद वाटू शकते. पण हे विचार कोणत्याही संवेदनशील तरुणाचे असू शकतात. मी नाही तर उद्या कोणीतरी तरुण पंतप्रधान होईल आणि हे स्वप्न सत्यात उतरतीलच आज किंवा उद्या ? शेवटी मला असे म्हणावेसे वाटते,

इथे माणूसकी आहे,  
पण माणसे माणसाला ओळखत नाहीत

## स्त्री जन्म

कु.सानिया अय्युब शेख  
अकरावी, कला

आर मी पार मी तलवारीची धार मी  
करीन स्वप्न साकार मी !

आज आपण एकविसाव्या शतकात पदार्पण केले आहे. तरी आपल्या भारतामध्ये मुलगा मुलगी असा भेदभाव केला जातो. मुलगा हा वंशाचा दिवा असला तरी दिव्याची वात ही मुलगीच असते. त्यामुळे दिव्याला अगोदर वात हवी आहे तरच दिवा प्रज्वलीत होणार आहे.

आज स्त्रीने नेत्रदीपक अशी प्रगती केली आहे. औद्योगिक क्षेत्रात, खेळात, राजकारणात अशा सर्व प्रकारच्या क्षेत्रात ती सक्षमपणे कारभार सांभाळत आहे आणि देशाचे नाव उज्ज्वल करत आहेत. राजकारणातील स्त्रिया सक्षमपणे भारताचे नेतृत्व करीत आहेत तर खेळात स्त्रिया भारतासाठी सुवर्णपदके आणत आहेत. प्रत्येक क्षेत्रात स्त्रीने आपले कर्तृत्व दाखवून दिले आहे. ज्या क्षेत्रात तीने पाऊल ठेवले ते क्षेत्र तीने आपल्या कर्तृत्वाने उजळून टाकले आहे आणि स्वतःची पात्रता तीने सिध्द केली आहे.

परंतु असे असताना सुद्धा स्त्रियांवरील अत्याचार कमी झालेले नाहीत. सामान्य स्त्रीचे आयुष्य आजही चाकोरीबध्द

इथे सुख आहे, परंतु ते सर्वांना उपभोगता येत नाही  
इथे धन आहे, पण तो सर्वसामान्यांना नाही  
इथे उजेड आहे, पण तो अंधारावर मात करू शकत नाही  
इथे पाणी आहे, पण ते तहानलेल्यांना मिळत नाही  
'नाही म्हटलं तरी इथं सर्व काही आहे  
पण ते मिळवण्यातच जीवनाचा सार आहे.'

आहे. आपल्या पुरुषप्रधान संस्कृतीमध्ये स्त्रीला तिच्या पायावर उभे राहून दिले जात नाही. स्त्रियांवर होणारे अत्याचार, बलात्कार, हुंडाबळी, स्त्रीभ्रूण हत्या इ. समस्यांना ती बळी पडत आहे. आजसुद्धा तिला जगण्याचा अधिकार दिला जात नाही. गोठ्यात गाय किंवा शेळी जन्माला आली तर आनंद व्यक्त केला जातो. अंड्यातून कोंबडी जन्माला आली तर देव पावला असे म्हणतात मात्र नववधूला आशीर्वाद देताना अष्टपुत्र सौभाग्यवती भव असा आशीर्वाद दिला जातो.

आपल्या पुरुषप्रधान संस्कृतीत 'हुआ बेटा तो ढोल बजाया, हुई बेटा तो मातम छाया' अशी परिस्थिती निर्माण झाली आहे. काय गुन्हा आहे या स्त्रीचा ? जन्मापासून ते मरणापर्यंत तीला अत्याचार, दुःखच भोगावे लागतात.

आपण म्हणतो १५ ऑगस्ट १९४७ रोजी भारत स्वतंत्र झाला. गुलामगिरीतून मुक्त झाला. अरे कोणाला मिळाले स्वातंत्र्य ? ज्या स्त्रीला जन्माला येण्याचा अधिकार नाही तिला कसे मिळाले स्वातंत्र्य ?



## आयुष्य

कु.रिया ठवरे  
अकरावी, विज्ञान

माणूस राग जितक्या सहजतेने व्यक्त करतो, तितक्याच सहजतेने प्रेमही व्यक्त करू शकला असता, तर जगायला किती मज्जा आली असती ना ?

कारण माणसाच्या निम्म्या समस्या ह्या व्यक्त केलेल्या रागामुळे आणि कधीच व्यक्त न केलेल्या प्रेयामुळे वाढतात. शब्द बोलताना शब्दाला धार नको तर आधार असला पाहिजे. कारण धार असलेले शब्द मन कापतात आणि आधार असलेले शब्द मन जिकतात.

निर्णय चुकतात आयुष्यातले  
आणि आयुष्य चुकत जातं,  
प्रश्न कधी-कधी माहीत नसतात  
आणि उत्तर मात्र चुकत जातं.  
दाखवणाऱ्याला वाट माहीत नसते,  
पण चालणाऱ्याचे ध्येय मात्र हरवून जातं.  
सोडवताना वाटतं सुटत गेला गुंता,  
पण प्रत्येक नवनवीन गाठ बनत जाते.

आयुष्यात असे लोक बनवा जे वेळ येईल तेव्हा तुमचा आरसा आणि वेळ येईल तेव्हा तुमची सावली बनतील, कारण आरसा कधी खोटे बोलत नाही आणि सावली कधी साथ सोडत नाही.

व.पु.काळे म्हणतात, “कोणी कसं दिसावं ? याहीपेक्षा कोणी कसं असायला हवं याला महत्व आहे आणि ते शक्य नसेल तर कोणी कसं नसावं याला तर नक्कीच महत्व आहे.

“प्रश्न सुटण्यासारखा असेल तर काळजी करण्यासारखे काय ? आणि जर प्रश्न सुटतच नसेल तर काळजी करून उपयोग काय ???

स्वप्न पूर्ण झालं नाही म्हणून रडायचं नसतं, चित्र पूर्ण झालं नाही म्हणून रडायचं नसतं. फक्त एकच लक्षात ठेवायचं असतं की सर्वच काही आपलं नसतं. आपल्या दुःखातही कदाचित दुसऱ्याचं सुख असतं. असंख्य चांदण्यांनी भरूनही आपलं आभाळ मात्र रिकाम असतं; हवी असणारी प्रत्येक गोष्ट

माणसाला मिळत नसते, अरे ! मग न मिळणारीच गोष्ट माणसाला का हवी असते....

आकाशातले तारे कधीच मोजून होत नाहीत. माणसाच्या गरजा कधीच संपत नाहीत. शक्य तेवढे तारे मोजून समाधानी रहावं. आयुष्य खूप छान सुंदर वाटतं, आयुष्यातील सर्वात मौल्यवान गोष्ट म्हणजे “आनंद.” पण गमतीची गोष्ट अशी की मौल्यवान असूनही परमेश्वराने आपल्याला ती विनामूल्य दिली आहे पण त्याहूनही गमतीची गोष्ट अशी की, आपल्यापैकी बऱ्याच लोकांना आयुष्य संपेपर्यंत याचा पत्ताच लागत नाही.

खरं तर ! आनंद हा फुलपाखरासारखा असतो त्याचा पाठलाग केला की तो दूर-दूर जातो आणि निरागस बसला तर अलगत येऊन खांद्यावर विसावतो....

मित्रांनो, आपल्याला कोण हवंय ? याहीपेक्षा आपण कोणाला हवंय ? याचाही कधीतरी विचार करायचा असतो.

चार-चौघात बसण्यापेक्षा कधी-कधी समुद्र किनाऱ्यावर जाऊन बसावे, आठवणींना घेऊन बसावे, आयुष्य छान सुंदर वाटते....

कधी-कधी संकटकाळी तुमच्या अडचणींना जरूर सांगा की तुमची खूप मोठी स्वप्ने आहेत, पण तुमच्या स्वप्नांना कधीच सांगू नका की तुम्हाला खूप मोठ्या अडचणी आहेत. याचं उत्तर सुरेश भटानी दिलंय,

आयुष्य छान आहे, थोडंसं लहान आहे  
रडतोस काय वेड्या, लढण्यात शान आहे....  
काट्यातही फुलाची झुलती कमान आहे  
उचलून घे हवे ते दुनिया दुकान आहे  
जगणे निरर्थक म्हणतो तो बैमान आहे,  
कारण सुखासाठी कधी हसावं लागतं,  
तर कधी रडावं लागतं  
कारण, केव्हाही सुंदर धबधबा बनायला,  
पाण्यालाही उंचावरून पडावं लागतं....

## मी अनुभवलेले स्नेहसंमेलन

कु. ऋतिका गणेश शिंदे  
अकरावी, कला

नुकतेच आमच्या कनिष्ठ महाविद्यालयातील ‘अनेकान्त आविष्कार’ संपन्न झाला म्हणजेच आमचे स्नेहसंमेलन खऱ्या अर्थाने मी यंदाचे हे महाविद्यालयीन स्नेहसंमेलन अनुभवले आणि गाजवलेही.

साधारणपणे दिवाळीनंतर स्नेहसंमेलनाची तयारी सुरु झाली. स्नेहसंमेलनाची कार्यक्रमापत्रिका आखली गेली. स्नेहसंमेलनाच्या दोन दिवसांपूर्वी मला व माझी मैत्रीण सानियाला सांस्कृतिक कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन करण्याची जबाबदारी पार पाडण्यास सांगितली. एकतर कोणत्याही कार्यक्रमात पुढे स्टेजवर जाऊन सूत्रसंचालन करण्याचा अनुभव नाही आणि मी दुसऱ्या स्पर्धामध्येही सहभाग घेतलेला. खरं म्हणजे महाविद्यालयाचे मा. प्राचार्य डॉ. चंद्रशेखर मुरुमकर सरांची एक गोष्ट नेहमी लक्षात राहते ती म्हणजे त्यांचे एक वाक्य Yes, I can do it (हो, मी हे करू शकते) यानुसारच मी सगळ्या स्पर्धामध्ये भाग घेतला. त्यावेळी आमची गडबड उडाली, नक्की काय करावे ? तेच सुचेना. कशीबशी १२वीच्या एका दादाच्या जो आमचा सूत्रसंचालन करणारा पार्टनर होता व आमच्या शेंडेसरांच्या मदतीने सूत्रसंचालनाचा एक नमुना तयार केला. कार्यक्रमाअगोदरचे दोन दिवस तर तयारीतच गेले शिवाय निबंध स्पर्धेची, PPT ची तयारी, प्रश्नमंजुषेची तयारी सुध्दा करायची होती.

उगवला तो दिवस २८ तारखेचा. सगळे विद्यार्थी आपण कशाकशात भाग घ्यायचा याच्या चर्चेत होते. कुठे पोस्टर प्रदर्शन, वेगवेगळ्या मॉडेलसचे प्रदर्शन, रांगोळी प्रदर्शन, वेब क्रिएशन तर कुठे निबंधाच्या, स्वाक्षरीच्या, हस्ताक्षर, चित्रकलेच्या स्पर्धा चालू होत्या. सूत्रसंचालनाचा अनुभव नसल्याने आमची तर धांदलच उडाली. एकेक काम करत गेलो. पहिल्यांदा सगळ्या स्पर्धा उरकल्या आणि नंतर वेळ आली ती प्रश्नमंजुषेची. प्रश्नमंजुषेच्या स्पर्धेत कसेबसे मी व माझ्या मैत्रीणी उत्तरे देत गेलो आणि आमची निवड शेवटच्या फेरीसाठी झाली ती होती दुसऱ्या दिवशी.

२९ तारखेला १० वाजता प्राचार्यांच्या हस्ते ‘अनेकान्त आविष्कार’ चे उद्घाटन झाले आणि कार्यक्रमास, प्रदर्शनास

सुरुवात झाली. यातही आम्ही मागे नव्हतो. आम्ही व्हिडिओ क्लिप्स तयार केलेल्या होत्या. प्राचार्य आले आणि त्यांनी आम्ही तयार केलेल्या क्लिप्स पाहिल्या. मनाला जरा बरं वाटलं, कारण कितीतरी वेळ आम्ही तेथे ताटकळत बसलो होतो. सूत्रसंचालनाची तयार करण्यासाठी दुसऱ्या वर्गात गेलो तर लगेच प्रश्नमंजुषेची फेरी सुरु झाली. वेळ फक्त दोनच तास उरला होता कार्यक्रमासाठी. त्यातही घरी जाऊन नवीन ड्रेस घालून येण्याची हौस होती. घरी जायचं होतं. जेवायला तर वेळच नव्हता. प्रश्नमंजुषेसाठी आम्ही गेलोच नाही थोडी फार कार्यक्रमाची तयारी, सराव केला आणि घरी जाऊन आवरून आलो.

सांस्कृतिक कार्यक्रमाला सुरुवात झाली. संपूर्ण सभागृह विद्यार्थ्यांनी गच्च भरले होते. सर्व शिक्षक व प्राध्यापक तेथे होते. एवढ्यांसमोर आपण सूत्रसंचालन करणार म्हणून भीती वाटत होती. त्यात पहिली एन्ट्री माझीच होती. अडखळत का होईना पण Confidence ने तीन तासांचा कार्यक्रम आम्ही मजेने, उत्साहाने पार पाडला. सगळ्यांचे परफॉर्मन्स झाल्यावर त्याचे कौतुक म्हणा किंवा परफॉर्मन्सच्या आधी अनाउन्समेंट म्हणा सगळा गोंधळ तर उडालाच होता, पण मध्ये प्रेक्षकांना फ्रेश करण्यासाठी विनोदासहित अॅक्टिंगही करायची होती. झाला एकदाचा कार्यक्रम. शेवटी प्राचार्यांनी सर्वांचे कौतुक केले. त्यामुळे खूप आनंद वाटला.

पंधराएक दिवसांनी या ‘अनेकान्त आविष्कार’ चा पारितोषिक वितरण समारंभ होता. एवढ्या सगळ्या गडबड गोंधळातून मी निबंध स्पर्धेत दुसरा नंबर मिळवला. त्यामुळे अजूनच आनंद झाला. या सगळ्यासाठी आम्हाला प्रोत्साहन देणारे, मार्गदर्शन करणारे आमचे सर्व प्राध्यापक, उपप्राचार्या सौ.माळी मॅडम, श्री.आगवणे सर, श्री.मोरे सर यांचे मनापासून आभार मानावे वाटते. कनिष्ठ महाविद्यालयाने आयोजित केलेला ‘अनेकान्त आविष्कार’ हा कलागुणांना वाव देणारा सोहळा आमच्यासाठी अविस्मरणीय आहे.



## मित्र मिळविण्यासाठी स्वतः एक चांगला मित्र बनवा

कु.पूजा लक्ष्मण जगताप  
बारावी, विज्ञान

आपल्या कामावरचे वरिष्ठ, हाताखालचे कर्मचारी, आपल्या जीवनाचा जोडीदार, आईवडील, मुले यापैकी प्रत्येकजण परिपूर्ण, सर्वगुणसंपन्न असावा अशी आपली नेहमीच अपेक्षा असते. परंतु आपणही तितकेच परिपूर्ण असलो पाहिजे हे आपण विसरतो. अनुभवान्ती असं प्रत्ययाला येतं की परिपूर्ण किंवा आदर्श माणूस, आदर्श नोकरी किंवा आदर्श जोडीदार, पती पत्नी असं काही नसतं. आपण जेव्हा परिपूर्णतेचा शोध घेत असतो तेव्हा आपल्या पदरी निराशा येते कारण आपण एक प्रकारच्या समस्यांच्या बदल्यात दुसऱ्या समस्या घेत असतो.

लोक जेव्हा योग्य नोकरीच्या शोधात नोकरी बदलतात किंवा मालक जुन्या नोकराला काढून नवा योग्य नोकर शोधत असतात तेव्हा जुन्या समस्यांच्या बदल्यात आपण नव्या समस्या घेतल्या आहेत असं त्यांच्या लक्षात येतं. यासाठी समस्यांचा तर्कशुद्ध आढावा घेऊन त्यांचे पध्दतशीर निराकरण केले पाहिजे. म्हणजे मग घटस्फोट, नोकरीवरून तडकाफडकी काढून टाकणं यांसारखे टोकाचे प्रकार हे पहिलं पाऊल न ठरता अंतिम कृती ठरेल.

त्याग :

मैत्रीत त्याग असतो. मैत्री आणि स्नेहबंध जोडण्यासाठी त्याग, प्रामाणिकपणा आणि परिपक्वतेची आवश्यकता असते. त्याग हा काही जाता जाता होत नसतो तर तो जाणीवपूर्वक करावा लागतो. स्वार्थीपणामुळे मैत्रीत बाधा येते. नुसत्या ओळखी-पाळखी सहज होतात ; परंतु खरी मैत्री जुळायला वेळ लागतो आणि ती टिकवायला प्रयत्न करावे लागतात. मैत्रीला सत्वपरीक्षा द्यावी लागते आणि त्यातून जेव्हा ती टिकून राहते तेव्हा ती अधिक दृढ, घट्ट होते. आपण खोटी, दिखाऊ नाती ओळखायला शिकलं पाहिजे. आपल्या मित्राला त्रास व्हावा असं खऱ्या मित्राला कधीच वाटत नाही. खरी मैत्री ही घेण्यापेक्षा अधिक देते आणि प्रतिकूल परिस्थितीतही भक्कमपणे टिकून राहते.

सुखाचे सोबती :

आकाश निरभ्र असताना छत्री देणाऱ्या आणि पाऊस पडायला लागताक्षणीच ती परत घेणाऱ्या त्या गोष्टीतल्या सावकारासारखा सुखाचा सोबती असतो.

दोन मित्र जंगलातून प्रवास करत असताना त्यांना एक अस्वल आडवं आलं. त्यांच्यापैकी एकजण झटकन झाडावर चढला ; पण दुसऱ्याला काही झाडावर चढता येईना म्हणून तो जमिनीवर मेल्यासारखा पडून राहिला. अस्वलाने त्याचे कान हुंगले आणि ते निघून गेलं. झाडावरचा मित्र खाली आला आणि त्याने विचारलं, “अस्वलाने तुला काय सांगितलं ?” तो माणूस उत्तरला, “संकटात सोडून जाणाऱ्या मित्रावर विश्वास ठेवू नकोस.” यातून मिळणारा संदेश स्पष्ट आहे.

‘एकमेकांवरचा विश्वास आणि भरवसा हा मैत्रीचा पाया आहे.’ लोक वेगवेगळ्या कारणसांसाठी मैत्री करतात.

१) सुखाची मैत्री :

एकमेकांशी असलेले संबंध करमणुकीचे आणि मजेचे असतात तोपर्यंत ही मैत्री टिकते म्हणजे सुखाचे सोबती.

२) सोयीची मैत्री :

जेव्हा लोक काही विशिष्ट फायद्यासाठी मैत्री करतात तेव्हा त्याला सोयीची किंवा सोयीस्कर मैत्री म्हणता येईल. दुसऱ्या व्यक्तीची उपयुक्तता संपते तेव्हा अशी मैत्री संपते. अशी मैत्री कायमची टिकणारी नसते.

३) खरी मैत्री :

अशी मैत्री एकमेकांबद्दलचा आदर आणि कौतुक यावर आधारलेली असते. खरे मित्र मनापासून एकमेकांचं कल्याण चिंततात आणि त्याप्रमाणे वागतात. जीवनात आपण केलेल्या सत्कृत्यांची भरपाई म्हणजेच आपल्याला लाभलेले चांगले मित्र, असंही म्हणता येईल. अशी ही चांगुलपणाची देवाणघेवाण दोन्ही बाजूंनी चालू राहते. खरी मैत्री चारित्र्य आणि बांधिलकीवर आधारलेली असते.

खरे मित्र एकमेकांना खऱ्या अर्थाने मदत करतात. ते काही एकमेकांवर उपकार करत नाहीत. मैत्रीमध्ये अशा गोष्टी आपोआपच घडून येतात. मित्रांनी जर एकमेकांना मदत केली नाही तर ते मैत्रीला जागत नाहीत असा त्याचा अर्थ होतो. स्नेहसंबंध, मैत्रीचे अनुबंध काही लगेच निर्माण होत नाहीत, त्यासाठी वेळ जावा लागतो. स्वभावात जर द्वेष, स्वार्थीपणा, अहंकार असेल आणि उध्दट वागणूक असेल तर असे अनुबंध निर्माण होऊ शकत नाहीत. त्यासाठी दयाळू, समंजस आणि स्वार्थत्यागी असावं लागतं. नातेसंबंध कधीही गृहीत धरून चालत नाहीत. एकदा संबंध निर्माण झाले की ते सतत सांभाळावे, जोपासावे लागतात. परिपूर्ण कोणीच नसतं. परिपूर्णतेची किंवा आदर्शाची अपेक्षा ठेवणं म्हणजे नैराश्याला स्वीकारण्याची तयारी ठेवणं होय.

## माझा आदर्श-अन्सार शेख

कु. ऋतिका गणेश शिंदे  
अकरावी, कला

प्रत्येक मनुष्याच्या जीवनात एक आदर्श स्थान राखीव असते. पण प्रत्येक मनुष्याचा आदर्श सारखा असतो असे नाही. तो प्रत्येकाचा ठरलेला असतो. कोणाचा आदर्श खेळाडू, कोणाचा शास्त्रज्ञ तर कोणाचा प्रसिध्द व्यक्ती काही जणांचे तर आई, वडील, शिक्षक आदर्श असतात. माझा आदर्श मात्र वेगळा आहे. माझे प्रेरणास्थान एक प्रशासकीय सेवेतील अधिकारी आहेत. ते अन्सार शेख (IAS)

अन्सार शेख हे पहिल्या प्रयत्नात २१व्या वर्षी मराठी माध्यम घेऊन IAS झाले. यापेक्षा ते अनेक संकटांचा सामना करत ज्या पध्दतीने इथपर्यंत पोहोचले ते महत्त्वाचे आहे. मराठवाड्यासारखा मागास विभाग, शेलगाव (जालना जिल्हा) सारखे छोटे गाव आणि मुस्लिम समुदायातील सामाजिक, आर्थिक आणि शैक्षणिकदृष्ट्या मागास स्तरातून आलेले ते जणू या घटकांचे प्रातिनिधीक रूपच आहे. त्यांनी

श्रीमंतीमुळे मित्र मिळतात ; प्रतिकूल परिस्थितीत, संकटात त्यांची पारख होते. नाहीतर ते केवळ सुखाचे सोबती ठरतात. अशा मैत्रीचं वर्णन मी पुढीलप्रमाणे केले आहे.

तुम्ही आनंदात असाल तर लोक तुमच्याजवळ येतील ; तुम्ही दुःखात असाल तर, लोक पाठ फिरवतील आणि जातील. तुमच्या सर्व सुखात त्यांना भागीदार व्हायचं असतं, पण तुमचं दुःख त्यांना नको असतं. तुम्ही आनंदात असाल तर तुम्हाला खूप मित्र मिळतील ; तुम्ही दुःखी रहाल तर सगळ्यांनाच तुम्ही गमवाल ; तुमचं मधुर मद्य कोणी नाकारणार नाही, परंतु आयुष्याचे कडू घोट फक्त तुम्हाला एकट्यानेच प्यावे लागतील.

असे स्वप्न पाहिले आणि या स्वप्नालाच आपल्या जीवन संघर्षाचे अविभाज्य अंग बनवले.

अन्सार शेख यांनी अनेक अडथळ्यांना तोंड देऊन संघ लोकसेवा आयोगाच्या (UPSC) परीक्षेत २१व्या वर्षी लहान वयात अधिकारी होण्याचे स्वप्न पूर्ण केले.

अन्सार शेख यांनी प्रशासकीय सेवेत दाखल होण्यासाठी केलेले कष्ट, प्रयत्न, त्यामागील जिद्द, चिकाटी यामुळे ते माझे प्रेरणास्थान आहेत. त्यांचा आदर्श घेऊनच मी सुध्दा UPSC करण्याचा निर्णय घेतला. UPSC च्या दिशेने जाण्यासाठी मी कष्ट, जिद्द, चिकाटी आणि प्रयत्न हे मार्ग निवडले आहेत आणि मीही वयाच्या २०व्या वर्षी प्रशासकीय सेवेत दाखल होण्याच्या तयारीत आहे.



## प्रसारमाध्यमांचा खेळ

कु.ऐश्वर्या तांबे  
अकरावी, विज्ञान

आजच्या पिढीतील प्रसार माध्यमांच्या प्रेक्षकांना प्रबोधन आणि मनोरंजन करण्याबरोबरच सर्वात हीन अभिरुची असणारा प्रेक्षक वर्ग तुम्हा आमहामध्ये निर्माण करण्याचा हेतू डोळ्यासमोर ठेवूनच मालिकेतील स्त्री पात्रांच्या चारित्र्यावर मनसोक्त शिंतोडे कसे उडवता येतील याची काळजी घेऊन संवाद हे जास्तीत जास्त 'मसालेदार' करण्याचा पुरेपूर प्रयत्न लेखक करतोय. मग त्याच्या प्रयत्नांना आणखी यश देण्यासाठी व त्या मालिकेच्या भागांची संख्या वाढविण्यासाठी सर्व 'टीम' (दिग्दर्शक, कॅमेरामन ते अगदी तंत्रज्ञानापर्यंत सर्वजण) तीच ती दृश्ये वेगवेगळ्या पध्दतींनी आणि घणाघाती पार्श्वसंगीताच्या जोडीने दाखवतात व आपण सारा प्रेक्षकवर्ग मेंदू नावाचा पदार्थ आपल्याकडे असूनही नसल्यासारखे ती भडक आणि वेळखारू दृश्ये पहात बसतो.

याशिवाय लोकांची उत्कंठा शिगेला टांगून ठेवून आजचा भाग (एपिसोड) नेमक्या वेळी संपवणे हा तर मालिका

बनविणाऱ्यांचा अगदी आवडीचा खेळ ! आपल्या पोटाची खळगी भरण्यासाठी लोकांच्या वास्तव जीवनाशी कळत-नकळतपणे खेळण्याचा हा अधिकार मालिकांच्या निर्मात्या लोकांना कोणी दिला हाच खरं तर संशोधनाचा विषय आहे. पण या सान्या प्रकारचे खापर फक्त त्याच लोकांच्या माथी फोडून नाही चालणार त्यांच्याइतकेच किंवा कदाचित त्यांच्याहूनही जास्त अशा हीन अभिरुचीच्या अवास्तववादी मालिका रोज पाहणारे आपण प्रेक्षकही ह्या समाजद्रोही प्रकाराला जबाबदार आहोत.

प्रादेशिक टी.व्ही. चॅनेल्सचा झालेला सुळसुळाट व त्यामुळे वाढलेली मालिकांची संख्या परिणामतः प्रेक्षकांना खुले झालेले मालिकांचे विविध पर्याय हे सुध्दा एक महत्त्वाचं कारण ह्या विघातक व अघोरी प्रकारामागे आहे.

### मुलगी

कु.नम्रता सकलभूषण कंगळे  
अकरावी, विज्ञान

मुलगी म्हणजे आनंद, मुलगी म्हणजे चैतन्य  
मुलगी म्हणजे ज्योती, मुलगी म्हणजे साक्षात  
जगदंबा, सरस्वती  
आई, बाबा ऐकताय ना  
मी तुमची मुलगी बोलतेय  
मला हे सुंदर जग पहायचेय  
फुलाचे रंग, पाखरांचे आवाज  
हे सर्व अनुभवायचेय  
मला जन्माला येऊ द्या  
मी तुमच्या वंशाची पणती होईन  
मी तुमच्या आधारची काठी होईन  
मी तुमची मुलगी  
मुलगी मुलगी मुलगी !

## शालेय व असोसिएशनच्या राज्यस्तर स्पर्धेसाठी निवड झालेले कनिष्ठ विभागाचे खेळाडू



श्रुती पानसरे  
११ वी आर्ट्स कराटे



स्वाती सुरवसे  
११ वी सायन्स  
नेटबॉल/टेनिस/टैट



अभिषेक तावरे  
१२ वी कॉमर्स  
कॉर्फबॉल/नेटबॉल



दिवीजय आटोळे  
१२ वी कॉमर्स  
चॉकबॉल/कॉर्फबॉल



प्रथमेश पवार  
१२ वी सायन्स  
चॉकबॉल



सोमनाथ शेलार  
१२ वी कला  
चॉकबॉल



सिद्धार्थ जगताप  
१२ वी कॉमर्स  
चॉकबॉल



धीरज यादव  
१२ वी सायन्स  
चॉकबॉल



राहुल केसकर  
१२ वी कला  
चॉकबॉल



अनिकेत कावळे  
११ वी आर्ट्स  
चॉकबॉल



नाना देशमुख  
१२ वी सायन्स  
चॉकबॉल



प्रतिक माने  
१२ वी कॉमर्स  
चॉकबॉल



सुर्यकांत मदने  
१२ वी वाणिज्य  
सॉफ्टबॉल



वैभव हगारे  
११ वी सायन्स  
सॉफ्टबॉल



मयूर भापकर  
११ वी सायन्स  
सॉफ्टबॉल



पुजा गावडे  
१२ वी सायन्स  
टेनिस/टैट



शरयु जगताप  
१२ वी सायन्स  
नेटबॉल/कॉर्फबॉल

॥ विविध उपक्रम ॥



संस्था वर्धापनदिन प्रमुख पाहुणे मा.श्री.जवाहर शाह (वाघोलीकर)  
मार्गदर्शन करताना दि. २३/०६/२०१७



१५ ऑगस्ट स्वातंत्र्यदिन प्रमुख पाहुणे मा.श्री.अरहतदास शहा (सराफ)  
अध्यक्ष, अनेकान्त एज्युकेशन सोसायटी, भाषण करताना



एच.एस.सी.बोर्ड परीक्षा मार्च २०१७ गुणवंत विद्यार्थी



आंतरराष्ट्रीय अमली पदार्थ विरोधी दिन प्रमुख मार्गदर्शक  
मा.श्री.अजय गोरड सहाय्यक पोलीस निरीक्षक



'परदेशातील शिक्षणाच्या संधी' या विषयी  
संवाद साधताना कु.ऐश्वर्या कोठारी



'लेखक आपल्या भेटिला' या उपक्रमांतर्गत प्रसिद्ध  
लेखक श्री.अविनाश हळबे

हिंदी विभाग

“मानव जीवन अत्यंत दुष्कर है। चिरकाल के बाद भी मनुष्य जन्म मिलना दुर्लभ है। उससे भी कहीं अधिक दुर्लभ है मानवता को प्राप्त करना। स्वयं के अस्तित्व और जीवन के समस्त आनंद को दांव पर लगाकर ही कोई व्यक्ति मानवता को उपलब्ध हो सकता है। मानवता और महानता, करुणा, प्रेम और मैत्री पर निर्भर करती है, तौफ, तीर, तलवार, तमंचे पर नहीं। मैत्री का पौधा वह अंगली पौधा नहीं जो पहाड़ की सूखी चट्टान पर स्वयं पैदा हो जाये। यह तो मनुष्य के नंदनवन का वह सुकुमार पुष्प है जिसे सदा माली के उदार प्रेम की आवश्यकता होती है।”

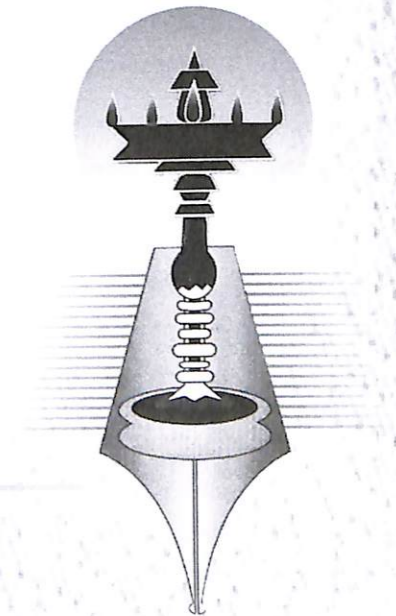
- मुनिश्री तरुणसागरजी

विभागीय संपादक मंडल

श्री. किशोर भोसले

सौ.वैशाली पोळ

अनेकान्त  
कनिष्ठ महाविद्यालय  
सन २०१७-२०१८



# अंतरंग

## गद्य विभाग

१) सफलता की कुंजी : परिश्रम	कु.दिव्या कल्याण भोईटे	बारहवीं, विज्ञान	३७
२) संत कबीर	कु.रोहिणी नवनाथ पवार	बारहवीं, विज्ञान	३८
३) एक प्यारिसी जींदगी	कु.वैष्णवी विजय लोणकर	बारहवीं, विज्ञान	३९
४) 'स्त्री'भ्रूण हत्या – एक गंभीर समस्या	कु.पूजा रामचंद्र भुसनार	बारहवीं, विज्ञान	४०
५) भारत महासत्ता की ओर	कु.प्राजक्ता उमाकांत खडके	बारहवीं, विज्ञान	४२
६) किसान	कु.गायत्री रविंद्र गुरव	बारहवीं, विज्ञान	४३
७) आज की युवा पिढी	कु.प्राजक्ता शरद पवार	बारहवीं, विज्ञान	४४

## पद्य विभाग

१) गुरु की महता	कु.प्राजक्ता उमाकांत खडके	ग्यारहवीं, विज्ञान	४१
२) सत्यवचन	कु.नेहा शैलेश दोशी	ग्यारहवीं, विज्ञान	४१

## सफलता की कुंजी : परिश्रम

कु.दिव्या कल्याण भोईटे  
बारहवीं, विज्ञान

परिश्रम वह तपस्या है जो किसी पत्थर को भी पिघला सकती है। परिश्रम करके ही इंसान जीवन में सफलता प्राप्त कर सकता है। जैसे की किसी ने खूब कहाँ है :-

'लहरों से डरकर नौका कभी पार नहीं होती,  
और कोशिश करनेवालों की कभी हार नहीं होती'।

प्रायः देखा जाता है कि असफलता मिलने के बाद लोग आगे सफलता के लिए प्रयास करना बंद कर देते हैं किन्तु सफलता उन्हें मिलती है, जो निरंतर प्रयासरत रहते हैं। आलसी एवं अकर्मण्य व्यक्ति जीवन के किसी भी क्षेत्र में सफलता प्राप्त नहीं कर पाते। जीवनगति का नाम है, जहाँ गति है, वहाँ जीवन है, यदि कोई बिना श्रम किए, निष्क्रिय होकर अपना जीवन व्यतीत करता है तो उस व्यक्ति को मानव के स्थान पर मानवरूपी पशु ही कहना बेहतर होगा।

जिस प्रकार जल गतिमान रहता है, उसी प्रकार जीवन भी गतिमान रहता है। यदि जल किसी स्थान पर अधिक समय तक एकत्र रहता है, तो उसमें से दुर्गंध आने लगती है किन्तु बहता हुआ जल सदैव स्वच्छ और निर्मल रहता है। इसी प्रकार जीवन में अकर्मण्यता शरीर को आलसी एवं बेकार बना देती है। इसके बाद मनुष्य किसी काम का नहीं रहता। इसीलिए जीवन में सफलता के लिए निरंतर परिश्रम करते रहना चाहिए।

हमारे जगत में ऐसे बहुत से उदाहरण हैं जैसे, अल्बर्ट आइंस्टीन, धीरुभाई अंबानी, रतन टाटा, सचिन तेंदुलकर इत्यादि। जिन्होंने अपने जीवन में एक क्षण भी व्यर्थ नहीं जाने दिया और निरंतर भगीरत प्रयास करते चले गए।

धीरुभाई अंबानी ने अपने व्यवसाय की शुरुवात साधारण से कपड़े के बाज़ार से की थी, उनके मृत्यू के समय रिलायंस की सालाना राशी ७५००० करोड़ होती थी और धीरुभाई अंबानी ने अपने व्यापार की शुरुआत मात्र १५० रुपयों से की थी। उसी प्रकार अल्बर्ट आइंस्टीन ने अपने पिताजी का व्यापार आगे बढ़ाना चाहा परन्तु वे असफल रहे परन्तु उन्होंने परिश्रम करना

नहीं छोड़ा और मानव इतिहास के जाने माने बुद्धिजीवी अल्बर्ट आइंस्टीन २० वीं सदी के प्रारंभिक बीस वर्षों तक विश्व के विज्ञान जगत पर छाए रहे। परिश्रम अथवा कार्य ही मनुष्य की वास्तविक पूजा-अर्चना है। इस पूजा के बिना मनुष्य का जीवन सुखकर नहीं हो सकता।

परिश्रमी व्यक्ति अपने कर्म के द्वारा अपनी इच्छाओं की पूर्ति करता है। उन्हें जिस वस्तु की आकांक्षा होती है उसे पाने के लिए रास्ता चुनते हैं। ऐसे व्यक्ति मुश्किल और संकट आने पर भयभीत नहीं होते अपितु उस संकट का हल ढूँढ़ते हैं।

हमारे जीवन में कर्म और परिश्रम करना अनिवार्य है और इसीलिए परिश्रम को सफलता की कुंजी कहाँ है। आदरणीय श्री हरिवंश राय बच्चन जी कि कविता अग्निपथ हमें हमारे जीवन में बहुत कुछ सीखाती है। उनकी वह कविता कुछ इस प्रकार है :

वृक्ष हो भले खड़े, हो घने हो बड़े, एक पत छाव की  
माँग मत, माँग मत, माँग मत  
अग्निपथ, अग्निपथ, अग्निपथ ॥

तू न थकेगा कभी, तू न थमेगा कभी, तू न मुड़ेगा कभी।  
कर शपथ, कर शपथ, कर शपथ।  
अग्निपथ, अग्निपथ, अग्निपथ ॥

ये महान दृश्य है, चल रहा मनुष्य है,  
अश्रु श्वेत रक्त से, लथपथ, लथपथ, लथपथ  
अग्निपथ, अग्निपथ, अग्निपथ ॥

इस कविता में कवि ने मनुष्य के संघर्षमय जीवन को अग्नि के समान मार्ग कहा है। जिस प्रकार अग्नि के ऊपर से चलना संभव नहीं हो सकता, उसी प्रकार संघर्ष रूपी मार्ग में चलना उतना ही मुश्किल होता है। वह मनुष्य को प्रेरणा देते हैं कि अपनी मंजिल को प्राप्त करने के लिए हमें चाहिए कि बिना थके, बिना रुके व बिना डरे हमें कर्मठता पूर्वक बढ़ते रहना

(आगे पृष्ठ क्र. ३८ पर)



## संत कबीर

कु.रोहिणी नवनाथ पवार  
बारहवीं, विज्ञान

ऐसी बानी बोलिए, मन का आपा खोय ।  
औरन को सीतल करें, आपहु सीतल होय ।

देखने में तो यह सिर्फ दो पंक्तियाँ ही लग रही हैं। लेकिन इसका अर्थ हम सबके समझ में आ जाए तो सभी का जीवन बहुत आनंदी हो जाएगा। यह दोहा है हिंदी साहित्य के मध्ययुगीन कवि संत कबीर का।

कुछ पुरानी किवदंतियों के अनुसार संत कबीर जी का जन्म काशी में और मृत्यु मगहर में हुई थी। स्वामी रामानंद कबीर जी के गुरु थे। स्वामी रामानंद जी ने उन्हें “राम” दीक्षामंत्र दिया। संत कबीर एक समाजसुधारक, उपदेशक तथा मानवतावादी संत कवि थे। कबीर जी पढ़े-लिखे नहीं थे। लेकिन फिर भी उन्होंने समाज सुधारक का काम किया। कबीर जी ने बहुत सारे दोहे लिखे हैं। मैं जब भी कबीर जी के दोहे सुनती हूँ, तभी मेरे सामने एक नया आशावाद प्रकट हो जाता है। कबीर जी के दोहे जीवन जिने की कला सिखाते हैं। कबीर की रचनाओं में अरबी, फारसी, भोजपुरी, पंजाबी, मराठी, अवधी, ब्रज आदि विविध भाषाओं के शब्द मिलते हैं। सच में कबीर जी एक महान और अद्भूत संत कवि हैं।

कबीर सर्वव्यापी निराकार ईश्वर की आराधना करते हैं। “पाहन पूजे हरि मिलैं, तो मैं पूजूँ पहार।” वे मूर्तिपूजा की निरर्थकता बताते हुए कहते हैं कि पत्थर की मूर्ति की पूजा करने से यदि ईश्वर मिल सकता है तो मैं पहाड की पूजा करूँगा।

(पृष्ठ क्र. ३७ के आगे)

चाहिए। परेशानी तो हमेशा हमारे चारों तरफ रहेगी परन्तु असली मनुष्य वही कहलाता है जो उन्हें धकेलता हुआ निरन्तर बढ़ता रहता है। हमारा उठा एक-एक कदम हमें अपनी मंजिल की ओर लेकर जाएगा। इस प्रकार का मनुष्य समाज के लिए प्रेरणा का स्रोत होता है। अंत में हमें एक बात सदैव याद रखनी

उन्होंने कभी राम और रहीम में फर्क नहीं किया। कबीर जी का यह भी कहना था कि यदि तीर्थस्थानों पर जाकर स्नान करने से मोक्ष की प्राप्ति संभव होती है तो सबसे पहले मोक्ष की प्राप्ति मेंढकों की होती। इसी तरह उन्होंने माला पहनना, सिर मुंडवाना, संन्यासी बनना आदि बुराइयों पर कड़ा प्रहार किया। उन्होंने कहा था कि,

“दाढ़ी मूँछ मुंडाई के हुआ घोटमघोट ।  
मन को क्यों नही मुँडिये, जा में भरिया खोट ।

कबीर ने कहा था, कि ढेर सारी पुस्तके पढ़ने से कोई पंडित नहीं होता परंतु यदि वह ढाई अक्षर प्रेम को समझे तो विद्वान बन सकता है।

कबीर हिंदू और मुस्लिम दोनों ही धर्मोंका आदर करते थे। उन्होंने अपनी रचनाओं में कही ‘राम’ शब्द का प्रयोग किया है, तो कही ‘रहीम’ शब्द का प्रयत्न किया है। उनका मानना था राम, रहिम, कृष्ण और अल्लाह में कोई अंतर नहीं है। ईश्वर एक है, सिर्फ उसके नाम अलग अलग हैं। विभिन्न धर्मों और ईश्वर में केवल नाम का अंतर है। उनका यह मानना था कि भक्ति और प्रेम के मार्ग पर चलकर ही ईश्वर को प्राप्त किया जा सकता है। वास्तव में कबीर सच्चे समन्वयवादी थे। कबीर की शिक्षाएँ बड़ी सरल थी। इसलिए जनसाधारण उनसे बहुत अधिक प्रभावित हुआ।

चाहिए कि शब्दकोष ही एक ऐसी जगह, है जहाँ ‘सक्सेस’ ‘वर्क’ से पहले आता है परन्तु वास्तविक जीवन में पहले वर्क अर्थात् परिश्रम करेंगे उसी के बाद सफलता अर्थात् सक्सेस मिलेगी।

## एक प्यारिणी जींदगी

कु.वैष्णवी विजय लोणकर  
बारहवीं, विज्ञान

(नये जन्म आए हुए पोते को अपने दादा (दादीजी)  
लिखते हैं....)

प्यारे मुन्ना,

इस दुनिया में तुम्हारा स्वागत है। ये बहुत ही सुंदर, अनोखी और प्यारी जगह है और तुम्हें इसे और भी प्यारी जगह बनाने के लिए भेजा गया है; भेजा किसन ये आज तक कोई भी नहीं जान सका और शायद जान के भी कुछ हासिल नहीं होगा इसलिए ऐसे सवालियों पर अपना वक्त बरबाद मत करना। हम सबके पास एक सीमित समय होता है और जितना भी होता है कम ही होता है। इस दुनिया में बहुत कुछ है देखने को, मेहसूस करने को, जानने को की तुम्हारे पास थोडा भी वक्त नहीं है बरबाद करने को। संभावनाएँ असीम हैं, तुम कुछ भी बन सकते हो, कुछ भी कर सकते हो। इस दुनिया को बदल सकते हो। हर दिन कुछ नया करना, कुछ नया सीखना, कुछ नया समझना और अगर किसी काम को लेकर मन में दुविधा हो तो याद रखना ना करके पश्चतानेसे कही बेहतर है करके पशताना क्योंकि कोई काम करके कुछ और वो बहुत ही किमती होगा। हर चीज का तर्जुबा करना लेकिन किसी चीज की आदत मत डालना, तजुबे तुम्हें सही और गलत में से फरक करना सीखाएंगे।

गलतियाँ करने से बचना पर गलतियाँ करने से डरना मत, गलतियाँ वही करते हैं जो कुछ करते हैं। अपनी गलतियोंकी जिम्मेदारी लेना, उन्हें सुधारना, दुसरो की गलतियोंको माफ करना उन्हें उसे सुधारने का मौका देना क्योंकि कोई जानबुझकर

गलतियाँ नहीं करता, कोई जानबुझकर बुरा बर्ताव नहीं करता। किसकी जिंदगी में क्या चल रहा है ये कोई नहीं जानता इसलिए सबको वही मौके देना जितना खुदको दोगे, सबसे उतनी ही नमी बरतना। जितनी खुदसे बरतोगे, सबकी इज्जत करना, सबपे विश्वास रखना और सबसे प्यार करना। इस दुनिया में प्यार की बहुत कमी है। बेटा और सबको इसकी बहुत जरूरत है शायद तुम्हें भी होगी।

मानने में हिचकिचाना मत, दिखाने में जिझजना मत। जिंदगी बहुत छोटी है शर्म के लिए, संकोच के लिए, कोई आए ना आए.... जी भरके नाचना, गला फाडके गाना, मन भरके खाना, खुलके हसना और जोरसे रोना....। बस शरीर से ही बड़े होना, मन से नहीं। जिस दिन अंदर से ये बचपना गया उस दिन मानो जिंदगी गई। भविष्य के बारे में सोचना पर भविष्य के बारे में चिंता मत करना। बिते दिनोंको याद करना पर उनमें खो मत जाना। जिंदगी में कुछ अच्छे दिन आयेंगे और कुछ बुरे। अच्छे दिनों में घमंड न करना और बुरे दिनों में हताश न होना। सफलता का सारा श्रेय खुद को मत देना और असफलता का जिम्मा दुसरो पर मत रखना।

बेटा, बस आगे बढ़ते जाना, खुशियाँ बाटते जाना और ये जरूर याद रखना तुम्हें यहाँ पर एकही कारण से भेजा गया है- इस दुनिया को और भी सुंदर और भी प्यारी जगह बना सको।

ढेरों आशिर्वाद के साथ।

तुम्हारा दादा



## ‘स्त्री’ भ्रूण हत्या - एक गंभीर समस्या

कु.पूजा रामचंद्र भुसनार  
बारहवीं, विज्ञान

सितारों के आगे भी कोई जहाँ होगा।  
जो न देखा वही समा होगा

इस जहाँ के सारे हसीन नजारों की कसम  
औरत जैसा हसीन कोई दुसरा न होगा  
कोई दुसरा न होगा।

फिर क्यों करते हो ऐसे हसीन की भ्रूण हत्या ? समाज में  
विषमता बढ़ गई। लड़का-लड़की ऐसा भेद समाज में निर्माण  
हो गया। यह भेद युग-युग से आया है और आज भी है।

फूल है गुलाब का कली किस नाम की।  
जिसमें इन्सानियत की पहचान नहीं  
उसकी जिंदगी किस काम की।  
उसकी जिंदगी किस काम की।

पहले जमाने में लड़कियों को पैदा होते ही दफनाया जाता  
था। पर इस आधुनिक युग में उनको इस दुनिया में आने से  
पहले ही खत्म किया जाता है। आज का विज्ञान का युग  
लड़कियों के लिए घातक बन चुका है। आज हम दो हमारा  
एक लाड़लाही। आप लड़के को बुढ़ापे का सहारा मानते हैं।  
आपके मरने के बाद आपकी अस्थियाँ उठानेवाला लड़का  
होता है। वह आपके सपने पुरे करता है। इसलिए आप लड़के  
को घर का चिराग मानते हैं। लेकिन आज लड़कियाँ भी कुछ  
कम नहीं हैं। आज लड़कियाँ लड़कों के कंधे से कंधा मिलाकर  
हर क्षेत्र में उन्नति कर रही हैं। इसका सभी श्रेय जाता है, महात्मा  
फुले और सावित्रीबाई फुले जी को। म. फुले जी ने समाज में  
लड़कियों के लिए पाठशालाएँ खोली और उनकी पत्नी  
सावित्रीबाई फुलेजी को लड़कियों को पढ़ाने के लिए कहा वे  
कहते, परिवार में अगर एक स्त्री साक्षर हो तो पुरा परिवार  
साक्षर हो जाएगा।

‘बेटी आए उदर में दीप जलाए दो घर में।’

ऐसी दीप जलानेवाली औरते होकर चली गई और आज  
भी हैं। यह स्त्री साक्षर होकर कल्पना चावला की तरह आकाश

तक पहुँच गई। कभी इंदिरा गांधी बनकर राजनीति में अपना  
वर्चस्व बढ़ाया।

‘स्त्री झेलती हैं तुफान, तभी तो बचता है मकान।’

धूप और तुफान से टकराकर फूल अपना फुलपन सँभालता  
है, अपने सुगंध से दुसरो के मन को आकर्षित करता है। उसी  
तरह औरत सुख-दुःख से टकराकर अपना स्त्री-पन सँभालती  
है, अपने प्यार से दुसरो के मनो को हासिल करके अपने परिवार  
पर सुख की बारिश करती है और दुसरो के मनो को हासिल  
किया है, तो क्यों करते हो स्त्री भ्रूण हत्या ? क्यों करते हो लिंग  
की जाँच ? जिस वक्त आप लिंग की जाँच करते हो, तब  
आपको पता नहीं चलता वो इतनासा जीव कहता है कि, माँ,  
माँ मुझे बचाओ। माँ मुझे बचाओ। माँ शब्द का अर्थ मैंने जान  
लिया है, ‘माँ’। आत्मा को ईश्वर के दर्शन करानेवाली माँ।  
माँ होती है वात्सल्य सिंधू। माँ होती है दया का समुद्र। यह मैंने  
सच में सुन लिया है माँ। अभिमन्यू ने भी द्रोपदी के पेट में सुना  
था ना कि,....मैं कैसे जनमा हूँ। लेकिन मैं तो सुन रही हूँ मेरी  
भ्रूण हत्या का ?

वृक्ष बोले तो छाया और माँ बोले तो माया होती है। माँ  
नहीं चाहिए मुझे सोने का बिछाना। नहीं चाहिए मुझे मखमल  
की कंबल, मुझे चाहिए सिर्फ तेरा आँचल। माँ तू शाम को  
दीया क्यों जलाती हो ? तेरे घर का चिराग सुख से जिए इसलिए  
तू लक्ष्मी के सामने प्रार्थना करती है। वही लक्ष्मी तेरे घर के  
चिराग को सँभाल ने के लिए छोटी और बड़ी बहन के रूप में  
तेरे घर में आती है, तो क्यों उसे तुकरा देती हो ? माँ मत हो  
ऐसी निर्दयी। मत करो ऐसा अनर्थ। नहीं तो माँ इस शब्द का  
विश्वास ही उड़ जाएगा।

पहले जमाने में औरत चार दीवारों के अंदर कैद थी।  
उनको चुल्हा-चौका के सिवा कोई पता भी नहीं था। आज की  
औरते चार दीवारों के अंदर कैद नहीं हैं। उनको इस आधुनिक  
युग की बहुत जानकारी है। आप भी एक स्त्री हैं ना ? फिर क्यों

साथ देती हो स्त्री भ्रूण हत्या का ? लड़की को पढ़ा-लिखाकर  
अपने पैरों पर खड़ा करो। आसमान में छलाँग लगाने से पहले  
ही उनके पंख मत काटो। घर के बंधनों की वजह से वह ज्यादा  
आगे नहीं पढ़ पाती।

जिंदगी योग से भी ज्यादा कर्मपर अवलंबित होती है।  
कर्म से दूर मत भागो। लड़का-लड़की ऐसा भेद मत करो।

‘महकती हुई जमीन है। हँसता हुआ आसमान है।’

हम सब गर्व से कहते हैं कि, स्त्री हमारे लिए भगवान के  
समान हैं।

देते हो ना स्त्री को भगवान का दर्जा। फिर क्यों करते  
हो भ्रूण हत्या ? याद रखो, ‘आत्मा के बिना शरीर निर्जीव  
है। उसी तरह नारी के बिना ये पूरा संसार अधुरा है, यानी  
निर्जीव है।’

देखिए आप लड़के को घर का चिराग और लड़की को  
पराया धन मानते हैं। आज लड़कियों की संख्या कम होती जा  
रही है। जागतिक आरोग्य संघटन के द्वारा एक संदेश दिया गया  
है। उसमें बात बताई गई है कि, आज सौ प्रतिशत लड़कों के

पीछे अस्सी प्रतिशत लड़कियाँ हैं। तो बाकी २० प्रतिशत लड़के  
क्या करेंगे ? उनकी शादी करने के लिए लड़कियाँ ही नहीं  
मिलेंगी। ऐसी ही लड़कियों की संख्या कम होती गई। तो  
आनेवाले कल में हमको पाँच पाँडव और एक द्रोपदी ऐसी ही  
स्थिति दिखाई देगी।

‘‘अजजल्ली स्थानी पुढपाठि वासयन्ति कुरद्वयम्।  
अहो सुमनासी प्रीती वामन दक्षिणीय समाः।’’

जिस तरह दोनों हाथ में लिया फुल दोनों हाथों को एक  
जैसी ही खुशबू देते हैं। वे दया-बाँया ऐसा भेद नहीं करते।  
फिर लड़का और लड़की ऐसा भेद क्यों ? वो दोनों समान  
ही हैं।

‘‘सबसे आपकी खुशी माँगते हैं।  
दुवाओं में आपकी हँसी माँगते हैं।  
सोचते हैं, क्या माँगे आपसे ?  
चलो आज से स्त्री भ्रूण हत्या  
बंद करके उन सब लड़कियों  
की उमर भरकी जिंदगी माँगते हैं।’’

### गुरु की महता

महकती हुई जमीन है  
हँसता हुआ आसमान है  
हम गर्व से कहेंगे,  
हमारे गुरु भगवान के समान है।  
सूर्य के लिए धरती होती है,  
धरती के लिए चाँद होता है,  
मोती के लिए सागर होता है  
और शिष्य के लिए सद्गुरु होता है।  
धरती है धरती के लिए  
चाँद है तारों के लिए  
फूल है खुशबू के लिए  
और गुरु है शिष्य के लिए।

कु.प्राजक्ता उमाकांत खडके  
ग्यारहवीं, विज्ञान

### सत्यवचन

झगडा हो जाए वैसा बोलना नहीं  
पेट खराब हो वैसा खाना नहीं  
लोभ लालच बढे वैसा कमाना नहीं  
कर्जा हो जाए, वैसा खर्चना नहीं  
मन खराब हो जाए, वैसा सोचना नहीं  
रात पड जाए फिर खाना नहीं  
किसको बूरा लगे वैसा हसना नहीं  
संसार में भले रहो  
लेकिन संसार में फसना नहीं।

कु.नेहा शैलेश दोशी  
ग्यारहवीं, विज्ञान



## भारत महासत्ता की ओर

कु.प्राजक्ता उमाकांत खडके  
बारहवीं, विज्ञान

“घी के स्वाद को तोला नहीं जा सकता,  
हरिसन के ताले को तोडा नहीं जा सकता  
और फिर एक बार कहती हूँ दोस्तो,  
हिंदुस्तान जैसे देश को तोड़ा नहीं जा सकता।।”

सभी जानते हैं, अंग्रेजों ने हमारे देश पर करिबन १५० साल तक राज किया। हम सिर्फ कोसते रहते हैं लेकिन उसके पीछे कही ना कही हम खुद जिम्मेदार थे। हम में जो एकता की कमी थी उसीका अंग्रेजों ने फायदा उठाया और पुरा देश अपनी मुठ्ठी में कर लिया।

कई प्रयत्नों के बाद हम उस जंजीर से मुक्त हुए। मगर हमारे सामने कई सवाल थे। सबसे बड़ा अनाज का प्रश्न था। कई लोग ऐसे थे जो दो वक्त की रोटी भी नहीं खा सकते थे। लेकिन आज परिस्थिति बदल चुकी है। आज हम खुद इतना अनाज उत्पादित करते हैं की सभी को पुरा पडता है। आजादी के बाद हमने बहुत कुछ हासिल कर लिया है।

दूसरा है “औद्योगिकीकरण” आज कई कारखानों में प्रगत तंत्रज्ञान का इस्तेमाल किया जा रहा है। जिसमें हम वह सब बना सकते हैं। जिसके लिए पहले हमें दुसरे देशों पर निर्भर रहना पड़ता था। हमने साक्षरता के मामले में भी बुलंदी हासिल कर ली है। हमारा देश आजाद हुआ था, तब हमारे पढ़े लिखों की संख्या १८.३३ प्रतिशत थी। लेकिन आज सरकार ‘शिक्षा’ के लिए बहुत सारी योजनाएँ बना रही है। जिससे आज हमारी साक्षरता ६८ प्रतिशत पर पहुँच चुकी है। आँखों की तुलना में यह कम है, मगर बूँद-बूँद से घडा भरता है, यह हमें नहीं भूलना चाहिए।

हमारा देश कृषिप्रधान देश है। यहा के करीबन ७५ प्रतिशत से ज्यादा लोग खेती करते हैं। इसलिए कृषिक्षेत्र की प्रगति हमारे देश की प्रगति दर्शाती है। आज हर एक किसान अपने खेत में ज्यादा से ज्यादा उत्पन्न लेने के लिए प्रगत तंत्रज्ञान का इस्तेमाल कर रहा है। इसी की वजह से हम अनाज के मामले में स्वयंपूर्ण हो चुके हैं।

चिकित्सा के क्षेत्र में हमने उल्लेखनीय उपलब्धियाँ हासिल कर ली हैं। प्लेग, देवी जैसे महारोगों पर हमने काबू पा लिया है। चिकित्सा की मदद से हमने कई चमत्कार कर दिखाए हैं। ‘टेस्ट ट्यूब बेबी’ यह उनमें से एक है। बायपास सर्जरी के बारे में तो सभी परिचित हैं।

जैसे हर सिक्के के दो पहलू होते हैं उसी तरह विज्ञान में भी दोष है। जैसे अग्नि का इस्तेमाल हम दीप जलाने के लिए भी कर सकते हैं या फिर किसी का घर जलाने के लिए भी कर सकते हैं।

हमने महिलाओं के विकास में भी प्रगति कर ली है। उन्होंने तो आसमान ही छू लिया है। कल्पना चावला, सानिया मिर्जा, पी.टी.उषा इन्होंने कठोर परिश्रम से भारत का नाम पूरी दुनिया में रोशन कर पुरुषों के कंधे से कंधा मिलाकर काम कर रही हैं। अब यह कहना कोई अत्युक्ति नहीं की भारतीय नारी अबला नहीं सबला बनी है।

हम आज जहा पहुँचे हैं वह कोई आसान बात नहीं। हमारे सामने बहुतसी मुसीबतें आईं जैसे आबादी, हिंसाचार, गरिबी, बेकारी, उच्च-नीच का भेद इन जैसे संकटों से गुजरकर हम उस ऊँचाईयों पर पहुँच चुके हैं। आज हिंदुस्तान का अनोखा स्थान निर्माण हो गया है। अब्दुल कलामजी ने कहा था “अगले २०२० में भारत एक महासत्ता बनकर पुरी दुनिया के सामने होगा। यह कलामजी का सपना सारे हिंदुस्तानियों का सपना बन गया।

किसी को गिराना यह हमारी संस्कृति नहीं बल्कि गिरते हुए को उठाना यह हमारी संस्कृति है। यहीं आज का इन्सान भुलता जा रहा है। विज्ञान की प्रगति के पहियों के साथ संस्कृति का पहिया जोडा जाए तभी प्रगति की गाडी चल सकती है। अंत में इतना कहना चाहती हूँ, माँ-बाप की इच्छा तो सभी बच्चे पूरी करते हैं तो फिर हम उस माँ को कैसे भूल सकते हैं जिसकी वजह से हम जी रहे हैं। उसकी भी तो कोई इच्छा होगी। उसे पूरी करना है एक सच्चे बेटे का फर्ज है। आज सारा भारत एक उगता हुआ सुरज है हमें उसे दिन का इंतजार है, जब सारी दुनिया भारत का एक महासत्ता के रूप में देखेगी।

## किसान

कु.गायत्री रविंद्र गुरव  
बारहवीं, विज्ञान

किसान के बारे में अपने विचार प्रकट करने का अवसर मुझे मिला है, इसका मुझे अत्यानंद हो रहा है। किसानों के बारे में कहा जाए तो ये दुनिया चल रही है, तो सिर्फ और सिर्फ इन किसानों की वजह से ही। बचपन से लेकर बुढ़ापे तक ये किसान अपना जीवन खेतों में व्यतित करते हैं। वे एक किसान का बेटा बनकर इस धरती पर आते हैं और किसान बनकर ही इस भू-माता का साथ छोडते हैं और इसका उन्हें अपमान नहीं गर्व होता है। वे तन-मन और धन से अपने धरती माँ की सेवा करते हैं।

लेकिन इन किसानों का भूतकाल से लेकर आज तक क्या हाल है ? इसका हम लोगों ने कभी अंदाजा भी नहीं किया होगा। आजकल के लोग तो इन किसानों को बहुत ही कम समझते हैं लेकिन याद रखना अपना खून पसीना बहाकर खेतों में तरह-तरह के (उत्पादन) फसले किसान निकालता है। इसी कारण हम जी रहे हैं। अगर इन किसानों में से किसी ने काम करना बंद किया तो हम ना जी सकते हैं और ना मर सकते हैं। किसानों ने खेतों में से अनाज पैदा करना बंद किया तो हम खाएँगे क्या ? जरा सोचो। आज तक कितने ही महापुरुषों ने लोगों के मन में किसानों के प्रति प्रेम निर्माण करने के लिए कई प्रयास किए हैं लेकिन इसका पढ़े-लिखे और साक्षर लोगों पर कोई असर नहीं पड़ा। ये बात हमें आज के जमाने में किसानों की स्थिति और परिस्थिति से मालूम पड़ती है। ये पढ़े-लिखे लोग अपने आप को बहुत होशियार समझने लगे हैं। इसकी वजह से ही जिंदगी जीने के लिए जीन चीजों की आवश्यकता है उनका ही उपयोग अपने जीवन में करनेवाला किसान अनपढ़ ही (बनकर) रह गया। (है, कि हर मनुष्य अपने जीवन में जो जीवन का सुख दिला सके उन्हीं का वे उपयोग करें। इनमें ही पर्यावरण और मनुष्य का हित समाया है। लेकिन यह एक सोचने की बात है की ये सभी बातें अनपढ़ किसान जानता है लेकिन साक्षर लोग नहीं।)

एक और किसान को अन्नदाता कहा जाता है, लेकिन दूसरी ओर उसके रहन-सहन और उसके पेहराव से घृणा की

जाती है। लेकिन जिसके कारण हमारे जीवन की हर एक आवश्यकता पुरी होती है उसका हमारे जीवन में कितना महत्त्व होना चाहिए। तुम जरा सोचो जब बारिश का मौसम होता तो हम घरों में बैठते हैं, जब थंड होती है तो हम घर से बाहर नहीं निकलते हैं लेकिन किसान बारिश हो या थंड खेती करता है और हमारे खाने का इंतजाम करने का काम करता है। हम तो आराम से खाकर जिंदगी बिताते हैं। किसान कई राते और कई दिन खाली पेट से गुजारता है क्योंकि कई बार उसके उत्पादन को सही कीमत नहीं मिलती और उसे असफलता मिलती है।

किसानों को भी लगता होगा की उनके बच्चे भी पढ़ें, लिखें, आगे बढ़ें और अच्छी कुर्सी हासिल करें। लेकिन जब किसान के बच्चे पढ़ेंगे, लिखेंगे और आगे बढ़ेंगे तो खेती का काम कौन करेगा ? आज कल का कोई बच्चा अपने भविष्य में खेती का काम करना नहीं चाहेगा और वैसे सरकार भी कभी शैक्षणिक सुविधाएँ किसानों तक पहुँचने नहीं देती है। लेकिन आज कि स्थिति भूतकाल से कई बेहतर है। किसानों के बच्चे सभी कहानियों का सामना कर आगे बढ़ते हुए हमें नजर आते हैं।

हम कई जगह ‘जय जवान, जय किसान’ की घोषणा सुनते हैं। लेकिन इस घोषणा को कभी आचरण में नहीं लाते। हमें ही हमारे देश के किसानों की इज्जत करनी चाहिए और उनको उनकी सही जगह देनी चाहिए।

हम कितने ही आगे क्यों ना बढ़ें, कितनी ही ऊँची जगह क्यों ना पहुँचे लेकिन हमें हमारे देश के किसानों को भूलना नहीं चाहिए। हमारे मन में उनके प्रति प्रेम की भावना होनी चाहिए। यदि हम उनकी इज्जत करेंगे तो खेती का काम करते समय उन्हें जो दर्द होगा इसका उन्हें एहसास ही नहीं होगा। हमें ही इन बातों को सोचकर देखना है। मैं यह प्रयास अपने तरफ से कर रही हूँ आप अपने तरफ से कीजिए। एक बार फिर मैं अपने पुरे तन, मन से कहना चाहती हूँ,

जय जवान ! जय किसान, जय जवान ! जय किसान

## आज की युवा पिढी

कु.प्राजक्ता शरद पवार  
बारहवीं, विज्ञान

क्या होते हैं यह Days ? मित्रों हमारी युवापिढी Celebrate करते हैं वह days फरवरी के पहले हप्ते में होते हैं, युवापिढी के Rose Day, Chocolate day, Teady day, Promice day, Hug day, Kiss day, Velentine day लेकिन मित्रों यह तो हमारी संस्कृति है ही नहीं । बल्कि यह पाश्चमात्य के अनुकरण है । मित्रों यह days celebrate करने में तुम खुद को भाग्यशाली कहते हो, लेकिन इससे हमें अपनी संस्कृति को बिदाई दे रहे हैं । हमारी युवापिढी ऐसे बुरे अनुकरण पाश्चमात्य के करते हैं और जो अच्छे अनुकरण है वह क्यों नहीं करते । अच्छे मतलब वहाँ के युवक पाठशाला के दिनों में ही मेहनत करना शुरू करते हैं और खुद को स्वावलंबी बनाके खुद के पेरों पे खडे होते हैं । वहाँ के युवक उनके देश को आगे बढ़ाने के लिए प्रयास करते हैं लेकिन तुम ऐसे अनुकरण करके अपने देश को पिछे लेकर जा रहे हो हमारी प्रगति इसी वजह से तो नहीं हो रही है ।

स्वामी विवेकानंद कहते हैं, देश को आगे बढ़ाने कि और देश का पुनरुत्थान करने की शक्ति युवा पिढी में है । लेकिन युवापिढी ऐसे Days Celebrate करके ही कैसे उड़ा रहे है तो देश कैसा आगे जायेगा ? उदा., हमारी युवापिढी तो अपने माँ बाप का ही तो पैसा खर्च करते हैं । उन्हें पता नहीं होता माँ बाप कितनी मेहनत करके पैसे लाते हैं । युवक झूठ बोलते कॉलेज में फी भरनी है, कॉलेज के काम के लिए पैसे चाहिए, गाडी बिगड गई है उसे ठिकठाक करना है । वगैरे बताते और माँ बाप से पैसे लेते हैं । उन्हें यह पता नहीं होता कि, “एक झूठ छुपाने के लिए सौ झूठ बोलने पड़ते हैं और वही पैसे लेकर अपने मित्रों पे उड़ाते हैं । सच में मित्रों हमारी संस्कृति बहुत अच्छी है । उसे माँ-बापों । हमारे संस्कृति में माँ बाप के चरणों में ही स्वर्ग माना जाता है । हमारी भारतीय संस्कृति सारे विश्व में श्रेष्ठ है ।

“वसुधैव कुटुंबकम ।” यह हमारी संस्कृति का ब्रीद वाक्य है । तुम ही कहो क्या मिलता है यह days celebrate करके ?

उससे अच्छा तो हमारी संस्कृति निभाना है । हमारी संस्कृति निभाओगे तो हमारा देश जरूर आगे जायेगा । सच में,

“फुलो में फुलना, झुलो में झुलना ।

हमारी संस्कृति को कभी नहीं भूलना

मित्रों तुम days पे इतने सारे पैसे उडाते हो लेकिन हमारे देश में कई स्थानों पे कोई तो अपने खाने का इंतजाम कैसे करेंगे यह सोच रहा है । हमारी संस्कृति में तो day celebrate करना पागल कहाँ जाता है । तुम मत करो यह day celebrate बल्कि बढ़ाओं अपने देश को प्रगति के रास्ते पे ।

उदा., मित्रों तुम अपने मित्रों पर जो पैसे उडाते हो वह सब मिलाकर एक ऐसे गरीब को दो कि वह उनके खाने का तो इंतजाम कर सकेगा । वह तुम्हें बहुत दुवा देगा और वह पेट भर खायेगा । सच में मित्रों किसी की दुवाँ खाली नहीं जाती ।

सच में जब तुम्हें कष्ट करना पड़ेगा तो तुम जरूर समझ जाओगे की हमारे माँ-बाप ने अपनों के लिए कितना कष्ट उठाया है । लेकिन अभी भी हम माँ-बाप को पैसे माँगते है तो वो जल्दी ही दे देते हैं और उनके पास नहीं होते तो वह दुसरो से माँगते हैं और तुम को देते हैं । सच में हमारे माँ-बाप हमारे लिए बहुत मेहनत करते हैं तुम उनके मेहनत को सफलता के रास्ते में ले जाओ । तुम्हें सच देखना है तो जरूर देखो । माँ-बाप खेती करते होंगे तो तुमको जरूर समझ में आएगी उनकी मेहनत । जो धूप, बारिश की कोई भी परवाह न करके मेहनत करते हैं । धूप में तो उनका पसीना गिरता है तभी भी कष्ट करते हैं क्योंकि तुम्हारे लिए बारिश में ठंडी में भी वह बहुत कष्ट सहन करते हैं और तुम्हें पढ़ाई के लिए अथवा और कामकाज के लिए पैसे देते हैं । उनकी इच्छा होती है कि तुम जीवन में सफलता पाओ । इसलिए मत करो यह days celebrate

चलते चलते इतना कहूँगी,

अपने माँ-बाप की मेहनत को याद रखना

इसे कभी अलविदा ना कहना ।

## ॥ विविध उपक्रम ॥



इ.११ वी विद्यार्थी स्वागत समारंभ प्रसंगी उद्बोधनपर अभिभाषण करताना मा.प्राचार्य चंद्रशेखर मुरुमकर दि. ०३/०८/२०१७



‘कारगील विजय दिन’ प्रसंगी निवृत्त सुभेदार मा.सोपानराव बर्गे भारतीय सेनेचा इतिहास व अनुभव कथन करताना दि. १०/०८/२०१७



कर्मवीर भाऊराव पाटील वक्तृत्व स्पर्धा शिक्षक गट प्रसंगी मान्यवर दि.१८/०८/२०१७



फूड प्रॉडक्ट टेक्नॉलॉजी विद्यार्थी प्रकल्प भेट पालेकर फूड प्रॉडक्ट प्रा.लि. दि. १९/०८/२०१७



ऑटोमोटीव्ह विभाग भरती मेळावा पियाजो कंपनी प्रा.लि., बारामती दि. २१/०८/२०१७



पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग महाराष्ट्र शासन तालुकास्तरीय स्वच्छता मित्र वक्तृत्व स्पर्धा दि. ०६/०९/२०१८



‘महाविद्यालयीन युवक-युवतींचे समुपदेशन’ या विषयावर मार्गदर्शन करताना प्रसंगी मा.डॉ.श्रुती पानसे



निर्भय कन्या अभियानांतर्गत मार्गदर्शन करताना मा.आश्विनी डोके - सातव



॥ विविध उपक्रम ॥



पालक शिक्षक संघ स्थापना दि. ०८/०९/२०१७ समितीचे  
अध्यक्ष मा.डॉ.चंद्रशेखर मुरुमकर उपास्थितांना मार्गदर्शन करताना



विज्ञान मंडळ आयोजित इ-लर्निंग व्याख्यान देत असताना  
प्रा.राहुल शहा दि. ०९/०९/२०१७



ब्रेन व्हेज टॅलेन्ट हन्ट विद्यार्थ्यांसाठी आयोजित  
कार्यशाळा संगणक विभाग



पद्मभूषण कर्मवीर भाऊराव पाटील शिक्षक गट वक्तृत्व स्पर्धेत प्रथम  
क्रमांकाचे पारितोषिक प्र.पाहुणे डॉ.न.म.जोशी यांच्याहस्ते  
स्वीकारताना सौ.प्रियांका सायकर



राज्यस्तरीय भूगोल प्रज्ञाशोध परीक्षा यशस्वी विभागीय विद्यार्थ्यांसमवेत मा.प्राचार्य  
व शिक्षकवृंद कु.ऋतिका शिंदे १०० गुण प्राप्त करून सुवर्णपदक पटकावले



'वृद्धाश्रमाची गरज' या विषयांवर वसुंधरा वाहिनी आयोजित  
युवकांचा मुक्त संवाद दि. १३/१२/२०१७

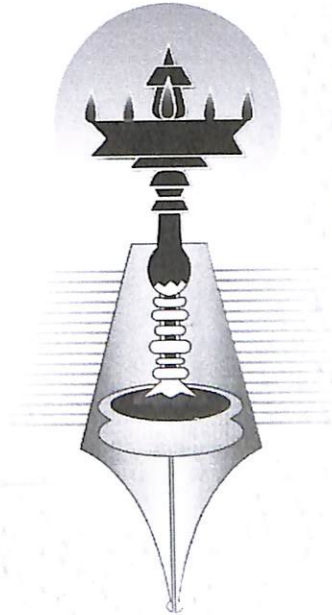
*English Section*



*"Be not afraid of greatness :  
some are born great,  
some achieve greatness,  
and some have greatness  
thrust upon them."*

**-William Shakespeare**

**अनेकान्त**  
कनिष्ठ महाविद्यालय  
सन २०१७-२०१८



*Section Editors*

*Shri. Yogesh Sonna*

*Smt. Smita Magudkar*



## आज की युवा पिढी

कु.प्राजक्ता शरद पवार  
बारहवीं, विज्ञान

क्या होते हैं यह Days ? मित्रों हमारी युवापिढी Celebrate करते हैं वह days फरवरी के पहले हप्ते में होते हैं, युवापिढी के Rose Day, Chocolate day, Teady day, Promice day, Hug day, Kiss day, Velentine day लेकिन मित्रों यह तो हमारी संस्कृति है ही नहीं । बल्कि यह पाश्चमात्य के अनुकरण है । मित्रों यह days celebrate करने में तुम खुद को भाग्यशाली कहते हो, लेकिन इससे हमें अपनी संस्कृति को बिदाई दे रहे हैं । हमारी युवापिढी ऐसे बुरे अनुकरण पाश्चमात्य के करते हैं और जो अच्छे अनुकरण हैं वह क्यों नहीं करते । अच्छे मतलब वहाँ के युवक पाठशाला के दिनों में ही मेहनत करना शुरू करते हैं और खुद को स्वावलंबी बनाके खुद के पेरों पे खड़े होते हैं । वहाँ के युवक उनके देश को आगे बढ़ाने के लिए प्रयास करते हैं लेकिन तुम ऐसे अनुकरण करके अपने देश को पिछे लेकर जा रहे हो हमारी प्रगति इसी वजह से तो नहीं हो रही है ।

स्वामी विवेकानंद कहते हैं, देश को आगे बढ़ाने कि और देश का पुनरुत्थान करने की शक्ति युवा पिढी में है । लेकिन युवापिढी ऐसे Days Celebrate करके ही कैसे उड़ा रहे हैं तो देश कैसा आगे जायेगा ? उदा., हमारी युवापिढी तो अपने माँ बाप का ही तो पैसा खर्च करते हैं । उन्हें पता नहीं होता माँ बाप कितनी मेहनत करके पैसे लाते हैं । युवक झूठ बोलते कॉलेज में फी भरनी है, कॉलेज के काम के लिए पैसे चाहिए, गाडी बिगड गई है उसे ठिकठाक करना है । वगैरे बताते और माँ बाप से पैसे लेते हैं । उन्हें यह पता नहीं होता कि, “एक झूठ छुपाने के लिए सौ झूठ बोलने पड़ते हैं और वही पैसे लेकर अपने मित्रों पे उडाते हैं । सच में मित्रों हमारी संस्कृति बहुत अच्छी है । उसे मत भूलो । हमारे संस्कृति में माँ बाप के चरणों में ही स्वर्ग माना जाता है । हमारी भारतीय संस्कृति सारे विश्व में श्रेष्ठ है ।

“वसुधैव कुटुंबकम ।” यह हमारी संस्कृति का ब्रीद वाक्य है । तुम ही कहो क्या मिलता है यह days celebrate करके ?

उससे अच्छा तो हमारी संस्कृति निभाना है । हमारी संस्कृति निभाओगे तो हमारा देश जरूर आगे जायेगा । सच में,

“फुलो में फुलना, झुलो में झुलना ।

हमारी संस्कृति को कभी नहीं भूलना

मित्रों तुम days पे इतने सारे पैसे उडाते हो लेकिन हमारे देश में कई स्थानों पे कोई तो अपने खाने का इंतजाम कैसे करेंगे यह सोच रहा है । हमारी संस्कृति में तो day celebrate करना पागल कहाँ जाता है । तुम मत करो यह day celebrate बल्कि बढ़ाओ अपने देश को प्रगति के रास्ते पे ।

उदा., मित्रों तुम अपने मित्रों पर जो पैसे उडाते हो वह सब मिलाकर एक ऐसे गरीब को दो कि वह उनके खाने का तो इंतजाम कर सकेगा । वह तुम्हें बहुत दुवा देगा और वह पेट भर खायेगा । सच में मित्रों किसी की दुवाँ खाली नहीं जाती ।

सच में जब तुम्हें कष्ट करना पड़ेगा तो तुम जरूर समझ जाओगे की हमारे माँ-बाप ने अपनों के लिए कितना कष्ट उठाया है । लेकिन अभी भी हम माँ-बाप को कैसे माँगते हैं तो वो जल्दी ही दे देते हैं और उनके पास नहीं होते तो वह दुसरो से माँगते हैं और तुम को देते हैं । सच में हमारे माँ-बाप हमारे लिए बहुत मेहनत करते हैं तुम उनके मेहनत को सफलता के रास्ते में ले जाओ । तुम्हें सच देखना है तो जरूर देखो । माँ-बाप खेती करते होंगे तो तुमको जरूर समझ में आयेगी उनकी मेहनत । जो धूप, बारिश की कोई भी परवाह न करके मेहनत करते हैं । धूप में तो उनका पसीना गिरता है तभी भी कष्ट करते हैं क्योंकि तुम्हारे लिए बारिश में टंडी में भी वह बहुत कष्ट सहन करते हैं और तुम्हें पढ़ाई के लिए अथवा और कामकाज के लिए पैसे देते हैं । उनकी इच्छा होती है कि तुम जीवन में सफलता पाओ । इसिलिए मत करो यह days celebrate

चलते चलते इतना कहूँगी,

अपने माँ-बाप की मेहनत को याद रखना

इसे कभी अलविदा ना कहना ।

## ॥ विविध उपक्रम ॥



इ.११ वी विद्यार्थी स्वागत समारंभ प्रसंगी उद्बोधनपर अभिभाषण करताना मा.प्राचार्य चंद्रशेखर मुरुमकर दि. ०३/०८/२०१७



‘कारगील विजय दिन’ प्रसंगी निवृत्त सुभेदार मा.सोपानराव बर्गे भारतीय सेनेचा इतिहास व अनुभव कथन करताना दि. १०/०८/२०१७



कर्मवीर भाऊराव पाटील वक्तृत्व स्पर्धा शिक्षक गट प्रसंगी मान्यवर दि.१८/०८/२०१७



फूड प्रॉडक्ट टेक्नॉलॉजी विद्यार्थी प्रकल्प भेट पालेकर फूड प्रॉडक्ट प्रा.लि. दि. १९/०८/२०१७



ऑटोमोटीव्ह विभाग भरती मेळावा पियाजो कंपनी प्रा.लि., बारामती दि. २१/०८/२०१७



पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग महाराष्ट्र शासन तालुकास्तरीय स्वच्छता मित्र वक्तृत्व स्पर्धा दि. ०६/०९/२०१८



‘महाविद्यालयीन युवक-युवतींचे समुपदेशन’ या विषयावर मार्गदर्शन करताना प्रसंगी मा.डॉ.श्रुती पानसे



निर्भय कन्या अभियानांतर्गत मार्गदर्शन करताना मा.आश्विनी डोके - सातव

॥ विविध उपक्रम ॥



पालक शिक्षक संघ स्थापना दि. ०८/०९/२०१७ समितीचे  
अध्यक्ष मा.डॉ.चंद्रशेखर मुरुमकर उपस्थितांना मार्गदर्शन करताना



विज्ञान मंडळ आयोजित इ-लर्निंग व्याख्यान देत असताना  
प्रा.राहूल शहा दि. ०९/०९/२०१७



ब्रेन व्हेवज टॅलेन्ट हन्ट विद्यार्थ्यांसाठी आयोजित  
कार्यशाळा संगणक विभाग



पद्मभूषण कर्मवीर भाऊराव पाटील शिक्षक गट वक्तृत्व स्पर्धेत प्रथम  
क्रमांकाचे पारितोषिक प्र.पाहुणे डॉ.न.म.जोशी यांच्याहस्ते  
स्वीकारताना सौ.प्रियांका सायकर



राज्यस्तरीय भूगोल प्रज्ञाशोध परीक्षा यशस्वी विभागीय विद्यार्थ्यांसमवेत मा.प्राचार्य  
व शिक्षकवृंद कु.ऋतिका शिंदे १०० गुण प्राप्त करून सुवर्णपदक पटकावले



'वृद्धाश्रमाची गरज' या विषयांवर वसुंधरा वाहिनी आयोजित  
युवकांचा मुक्त संवाद दि. १३/१२/२०१७

English Section



"Be not afraid of greatness :  
some are born great,  
some achieve greatness,  
and some have greatness  
thrust upon them."

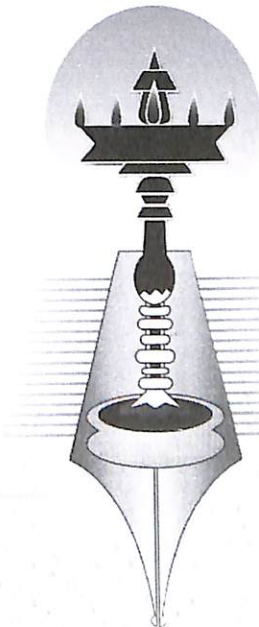
-William Shakespeare

Section Editors

Shri. Yogesh Sonna

Smt. Smita Magudkar

अनेकान्त  
कनिष्ठ महाविद्यालय  
सन २०१७-२०१८



# INDEX

## PROSE SECTION

1) My Favourite Subject English	Rutika Ganesh Shinde	11th Arts	47
2) The person who inspired me	Vaishnavi Vijay Lonkar	12th Science	48
3) Social Media : Boon or Curse	Prashant Purushottam Deokate	11th Science	49
4) Food, Feast and Famine	Tanisha Mutha	11th Science	50
5) Time Management	Tanisha Pravin Mutha	11th Science	51
6) What's up ??	Payal Nandkumar Lonkar	11th Science	52
7) Something about Kathak....	Hindavi Vijay Kulkarni	11th Science	53
8) Child Labour	Sahil Balasaheb Deokate	11th Science	54

## POETRY SECTION

1) One Suggestion.....	Tanishka Gaikwad	11th Science	47
2) Life	Mangesh Surkunde	11th Science	47
3) Only for you	Tanishka Gaikwad	11th Science	51

## MY FAVOURITE SUBJECT ENGLISH

Rutika Ganesh Shinde

11th Arts

We have many subjects. Some students like maths, science, marathi, history etc. But I like English subject. English is my favourite subject for many reasons. The First reason is English forms my personality, interactive skills and imagination. The second reason is English is the official language of the world. All the communications, interactions, advertisements etc. are in English language. The third reason is I learn many interesting stories of real life events. Apart from the above mentioned reasons there are other reasons also.

English is a language of the new emerging world. No other language in the world is as comprehensive and fast evolving as English is. If I know English I can access any recent developments in the field of knowledge. It is the most popular international language in the world. English is the language of diplomacy, business, science, technology, banking, medicine, engineering tourism etc. All the

higher education is imparted in English only.

During job selection or interview our fluent English plays a key role. It creates first impression at interview, press conference or at any other public place. English speaking person attracts attention of mass and is a symbol of highly educated person.

English is the main language of communication all over the world. English is International language so everybody needs to speak English. If we are travelling to any other country in the world for business, English is essential for conversation.

I like English from my school time. From my childhood, I noticed that many of my classmates usually afraid of this language subject. I thought if we read it daily just like our first language then it will become as easy as our mother tongue. By doing so we become fan of this language.

### One Suggestion.....

India is my nation,  
Baramati is my station  
T.C college gives me education,  
getting knowledge is my occupation  
So, what's my next session  
'To study hard' and try  
to reach my destination

Tanishka Gaikwad,  
11<sup>th</sup> Science

### Life

A gentleman asked, What is life ?  
The rich man said, Money is life  
The scholar said, Thought is life  
The lover said, love is life  
The child said, study is life  
The worker said, Work is life  
An honest said, Honesty is life  
The player said, Game is life

But, I said, "To cheer up other's is life

Mangesh Surkunde, 11<sup>th</sup> Science



## THE PERSON WHO INSPIRED ME

Vaishnavi Vijay Lonkar  
12th Science

Being from the academic background family and a proud granddaughter of my grandpa, who was the principal, Mr. Vitthal More. I was taught and nourished by his struggleful life story and his inspirational thoughts, since my childhood.

But unfortunately, being the youngest child in a big family, I got his company for very short time or either I was not that mature to understand him. He is the one who deserves a great respect in my life and yes even my mom, dad are no less than him, they do follow his way in life.

Appearing in the junior college was the turning point for me not only in academics and college life but also to have a company or to meet the similar personality as like my grandpa; he is none other than our Principal Dr. C. V. Murumkar Sir.

What a generous, competent, talented, genuine and influential person he is ! I was fascinated by his very first speech at our address session. His speech was very motivational.

During the year, he also arranged many lectures on current issues for the students and encouraged them to be updated.

Another experience was about Anekant Avishkar cultural programme, it was our first

year. The programme included, all talents like singing, dancing, drama and poetry. At the end of the programme, he called all the participants on the stage and congratulated them, and said these hidden talents are now on the stage and explained that scoring good marks in academics will not always be helpful, but a person should have extra curricular talent and should learn and respect the art.

I think there are many such qualities that made him inspiration for me and many others. He got an award the 'Best Principal' under SPPU and corresponding the 'Best College' award under his guidance. When I heard the news I was over joyed and felt proud to be a part of the college and suddenly remembered my grandpa as he too was awarded as 'Adarsh Shikshak', by Maharashtra Government and his name is taken with the same respect up till the date.

All his values, thoughts and personality is mostly similar to my grandpa and thus inspires me every time. I remember our English professor Mam used to tell us that she is a big fan of our Principal, now at the end of college, I understood, the great - best Principal and really respect him.

*"Happy to experience my grandpa again."*

## SOCIAL MEDIA : BOON OR CURSE

Prashant Purushottam Deokate  
11th Science

Nowdays social media is getting more popular in the youth. In this media mostly Facebook, Whatsapp, Twitter, Instagram and other are being used by youth, they are addicted with social media. Every thing has two views as each coin has two sides.

But before that there is one short story; that how I became alert about this. When I got admission in this college. I saw that everyone is using android mobile phone. So I requested my elder brother and my father for android mobile. But they opposed me for mobile phone. I asked reason for it, if everyone is using why I can't ? Then I got reply that - It is because of social media for example facebook, whatsapp, etc. So I searched for whatsapp it is harmful or not. As I searched I realised that whatsapp has become an important form of social media now-a-days. When I think according to my father and brother, I realised that they were right on their parts.

That is how if students tend to check or chat on whatsapp during an ongoing lecture or while studying. This ultimately harms their concentration on studies. As I observe that 'Relationships are harder now a days because conversations become texting, arguments become phone calls and feelings become status updates. In most of the families we found that students or mobile users are behaving like a strangers with their family. They have no time for their family members but have plenty of

time for the other people on Facebook and Whatsapp. As If we think according to our college teachers, we find that they always try to put their all efforts to avoid college students for using mobile phones. They know that for what purpose students are using mobile phone. But I think it is impossible for them to stop students from using mobile as their parents can.

So parents use teachers' technique that is they always advise students about using mobile phone in a positive way.

Students can make whatsapp group, on that group, students can communicate with friends and teachers on the particular subject. They can get help for solving their educational problems. They can increase the level of communication skills. Using Whatsapp for learning is the best use of Whatsapp.

Students always like to use new facilities provided by such apps. If we think as for video call. The students generally make video call to known persons or to a particular friend and share their feelings or make conversation on silly or useless topic with them.

But our teachers best advice is that the students who live at hostel or at rooms. They can make video calls to their parents, share their feelings to them - that will give them happiness, somewhere pleasure to their mind while living far away.



## FOOD, FEAST AND FAMINE

Tanisha Mutha  
11th Science

"Water and food scarcity can be the reason for the new world war"

While having a meal, we never think about our servant as he is 'other', but a mother shall never have a meal until her son has had it, because she is a 'mother'.

Have you ever thought, why do crores of people stay hungry? Why do lakhs of people die of thirst? Are we falling short of resources? Let's have a look worldwide

- One third of food produced worldwide is wasted annually.
- The total food wasted every year globally is enough to feed 5 crores of people without any extra burden on the resources.
- Produced but uneaten food occupies 30% of world's farmland that is nearly 1.4 billion hectares.
- One in six people still have no regular access to safe drinking water.
- Within 25 years, half the world's population would have trouble finding enough fresh water for drinking.

When there is financial crisis, people use less money. When there is no adequate space, people relax in half the space. When there is load of work and loss of time, people avoid wasting time. But one funny thing, we see is people acknowledging water scarcity, go on wasting water as well as food on an increasing rate.

Wedding ceremonies seem to lavish juxtaposed against the extreme poverty in India. People do not mind throwing away the food but the menu has to be extensive as any shortage would affect their honour and respect in the society.

The Festival of Holi celebrated in India by people throwing colours and spraying coloured water on each other. Doesn't it deserve a rethink commencing in adverse situations?

Just imagine the food and water wastage in many day to day life examples. If we want to stop this, we have many solutions.

### What can We/Individual do ?

- 1) **Take an initiative** : Avoid unnecessary lavish show-offs.
- 2) **Give an access to excess** : If anything is excess at home don't throw it out. Make sure it reaches up to an empty stomach the same day.
- 3) If possible try to avoid showers or you can shorten your shower for just 2 minutes which will prevent 6000 litres of water wastage per month.
- 4) Go for durable and not for disposables.
- 5) Avoid using washing machine, running the tap while brushing and leakaged taps.

If the consequences are not to be pondered over we are to be the sole sufferers.

**"People say, youth is USELESS  
I say, youth is Used Less"**

## TIME MANAGEMENT

Tanisha Pravin Mutha  
11th Science

Time is the most essential raw material for everything in this world.

Time is not money, but it is more than money because even if you have crores of rupees you cannot buy even one second but if you have enough time you can make crores of rupees.

Good time managers keep themselves under pressure while setting work and fun goals.

Remember, you cannot manage time unless you are committed and fixed to do it. TIME is the most valuable coin in your life. You and you alone will determine how that coin will be spent. Be careful that you do not let other people spend it for you.

### Time Management tips :

- 1) Examine time utilization.
- 2) Create a daily plan or Time Table
- 3) Engage full concentration on tasks

- 4) Know your deadlines
- 5) Focus
- 6) Provide 60% of time for doing important and not urgent jobs
- 7) Provide some extra time for each one of these jobs
- 8) Leave the remaining time free
- 9) Block out distractions
- 10) Have a dock visibly placed before you.
- 11) Target your daily plans.

Nobody is too busy, it's just a matter of priorities. Until we can manage time, we can manage nothing else. Your future is created by what you do today, not tomorrow.

Good wishes for all of you for your bright future. I hope my tips of managing time will surely help you all. Last but not least,

**"Either you run the day,  
or the day runs you"**

### Only for you

My attendance in the class  
Is only for you.....  
My regular visits to the library  
Are only for you.....  
My contacts with the teachers  
Are only for you.....  
My nights spent without sleep  
Are only for you.....

My whole future,  
Only depends on you.....  
Oh ! My dear "Examination"  
My devotion is only for you.....

**Tanishka Gaikwad  
11<sup>th</sup> Science**



## WHAT'S UP ??

Payal Nandkumar Lonkar  
11th Science

I know that you are thinking that there is a printing mistake or spelling mistake, but sorry it is not. "What's up" is the question to the every 'WhatsApp' user (specially to the youth of India). I know that you will answer this question in very comical manner, but the actual and factual answer of this question is very harmful to the Indians and future of India. So let's see "what's up ??" in our India.

While thinking about statistics of 'WhatsApp' users in India - in May 2014 it was 50 million and in Nov. 2016 it became 160 million. It means that the number of users increasing more rapidly than the population. If we think about the world today there are 1.5 billion people using "WhatsApp" ! Due to this increasing rate this big question arised in my mind - "what's up ??" think "what's up ??"

Day of every WhatsApp user starts with 'Gm' and ends with 'Gn' it means that the use of touch screen is very peaceful for us but due to this we are losing the "heart touching feelings and care" of our family, our relatives. The WhatsApp messenger is more important than our friends, family, study for us - Which is very unfortunate. Think over that what's up is in our mind ? How much time we spent for studies or with our family and how much with WhatsApp ? In daily life the WhatsApp comes before the food, cloth and shelter. If there is tasty food is in the plate cooked by our mother, we don't appreciate it but click picture of that for WhatsApp status as - "Tasty food". It means that 'status' comes before our mother.

Before the origin of this app there was communication and after the invention of the

app there is still communication but the biggest difference is that there were 'words' dropping from mouth and mind and now there are shortcuts and typing on keyboard ! After reading this one can say that there is not only WhatsApp but also facebook and many other. But if we think about WhatsApp - it is very easy to use and in India people in every age group are using the WhatsApp ! Mostly the youth, the futures of India are wasting most of their valuable time on WhatsApp. So I try to alert them by the question think - What's up ??

Think about the radiations coming from mobile, wasting of time on the WhatsApp, damaging of eyes due to overuse of mobile, think over these think ! There are fake messages, fake videos on the WhatsApp and some messages may cause the problems in society. It means that we are wasting time, money and damaging the eyes.

I agree there are many positive uses of WhatsApp like - if we are absent in class we can share the notes, we can gain some useful and new knowledge etc. But comparing to the negative points the positive are less. So it's better to avoid the use of the WhatsApp.

And from today don't use the WhatsApp. Instead of that think and work on the questions - what's up in economical, cultural, educational, social, political, arts, sports etc sectors of India. And start to work hard on it to develop the India. So once again ask question to yourself and to your present time "what's up ??"

## SOMETHING ABOUT KATHAK....

Hindavi Vijay Kulkarni  
11th Science

Learning Kathak offers a great opportunity to learn about Indian culture and heritage. Kathak means 'To tell the story'. The young children being brought up outside India can learn a lot about India's great historical figures, learn about Ramayana, Mahabharata and other epic stories through Kathak.

Kathak gives emphasis on poses, expression, grace, hand, eye and body movements and footwork. This makes your body look younger, lose body weight and brings a lot of excitement in life within no time. You will discover that you have become more active and full of energy, the whole experience is very spiritual and rewarding.

Learning Kathak is a good way of relieving everyday stress. While doing Kathak you will forget about worries, destructions of normal life. It helps internally to overcome physical and mental tension.

The thought of Kathak weaves a sense of beauty and nostalgia in our mind. We might just ponder over the untainted moves of the Bhaktas, showing their love and devotion to their deity or maybe depicting their tales of romance and greatness. We may even begin to think about the majestic Mughal durbars sparkling with the jewels and royalty, brightened up by the magnificent Kathak dancers.

Kathak still remains one of the most vital dance forms. It goes beyond mudras and postures following the beats of the tabala or

the tune of the sitar. It is not confinement, but freedom of the soul, makes you to forget who you are for a while, and gets you engrossed in the depiction of a tale (Kathak) of love, faith, joy, or maybe even pain, through your entire being.

Kathak dancers become pores at unveiling expressions. Not just through their body, but also through their eyes and face learning Kathak dance helps you to feel emotion and pour them out during a dance exhibit. This serves as a tonic for the mind and soul. Tie those ghungrus and vent out all your emotions through this expressive dance form.

Kathak has curved its way through over glorious years of Indian history. At the core, it consists of beautifully crafted elements of the Indian culture. Starting from the vibrant costumes, the make up accessories, music down to the themes. Everything reflects ancient Indian tradition and culture. The most highlightable fact is that these very concepts and underlying tales depicted in a Kathak dance performance narrate or hint at mythological and historical tales of our country. We would get to learn a lot more than just dance through Kathak. Learning Kathak dance indeed comes with such benefits.

With the present lifestyle scenario that leads to limited activity of our bodies we all seek ways and methods to squeeze in some fitness-hours into our daily lives. Most of us are looking for ways to get rid of those extra kilos to remain fit and appear younger. If

exclusive workouts are too boring for you, Kathak can be a desirable solution. Learning Kathak dance provides your body the benefits of a complete fitness regime with a lot of creativity, grace and beauty.

Kathak dancers are looked upon as celebrities within the nation, as well as globally. Famous Kathak dancers, like Birju

maharaj, Kumudini Lakhia and many others are respected all around the world. Proficient Kathak dancers are sought for global events and functions. If a bug lies somewhere in you, which craves to draw attention, and eventually makes you hanker to get famous or noticed in a glorious way. Learning Kathak dance could definitely be a good first step.

## CHILD LABOUR

Sahil Balasaheb Deokate  
11th Science

Not all children in India are lucky to enjoy their childhood. Many of them are forced to work under inhuman conditions where their miseries know no end. Though there are laws banning child labour, still children continue to be exploited as cheap labourer. It is because the authorities are unable to implement the laws meant to protect children from being engaged as labourers.

Unfortunately, the actual number of child labourers in India goes undetected. Children are forced to work in completely unregulated condition without adequate food, proper wages, and rest. They are subjected to physical and emotional abuse.

The main causes of child labour are the factors such as poverty, lack of social security, the increasing gap between the rich and the poor. We have failed to provide Universal education, which results in children dropping out of school and entering the labour force. Unemployment of parents in a slowdown, farmer's suicide, armed conflicts and high

costs of healthcare are other factors contributing to child labour.

Due to high poverty and poor schooling opportunity, child labour is quite prevalent in India. Child Labour is found in rural as well as urban areas. The 2001 census found as increase in the number of child labourers from 11.28 million in 1991 to 12.59 million.

Children comprise 40% of the labour in the precious stone cutting sector. They are also employed in other industries such as mining, zari and embroidery, dhabas, tea stalls and restaurants and in homes as domestic labour.

Government authorities and civil society organizations need to work in tandem to free children engaged in labour under abysmal conditions. They need to be rescued from exploitative working conditions and supported with adequate education. Above all, there is a need to mobilize public opinion with an aim to bring about an effective policy initiative to abolish child labour in all its forms.

## भूगोल प्रज्ञाशोध परीक्षा

श्री.एस.एस.साखरे : परीक्षा समन्वयक

सध्याच्या स्पर्धेच्या युगात स्वतःचे अस्तित्व टिकविण्यासाठी प्रत्येकाला अधिकाधिक ज्ञान आत्मसात करावे लागते, हे ज्ञान दाखविण्याचे, वाढविण्याचे आणि आपले अस्तित्व दाखविण्याचे 'स्पर्धा परीक्षा' हे प्रभावी माध्यम आहे. शालेय स्तरावर भूगोल विषय अनिवार्य असूनही विद्यार्थ्यांमध्ये या विषयाबद्दल अनास्था दिसून येते. विद्यार्थी, पालक व समाज या सर्वांचे या विषयाबद्दल मत फारसे अनुकूल नसल्याचे दिसते. परंतु राष्ट्रीय स्तरावर घेतल्या जाणाऱ्या यु.पी.एस.सी. सारख्या परीक्षा असोत. महाराष्ट्रात राज्यस्तरावर एम.पी.एस.सी. परीक्षा किंवा राष्ट्रीय प्रज्ञाशोध परीक्षा, महाराष्ट्र प्रज्ञाशोध परीक्षा, एन.एम.एम.एस.परीक्षा, विविध शिष्यवृत्ती परीक्षा असोत त्यात भूगोल विषय अनिवार्य असल्याचे दिसते.

म्हणून विद्यार्थ्यांनी भूगोल विषयाकडे स्पर्धा परीक्षेच्या दृष्टीने पहावे. विषयाबद्दल त्यांचा दृष्टीकोन सकारात्मक बनावा. विषयाबद्दल आवड, गोडी निर्माण व्हावी यासाठी आम्ही तुळजाराम चतुरचंद महाविद्यालयात अनेक उपक्रम राबवित असतो यामध्ये भूगोल प्रज्ञाशोध परीक्षा-नवी मुंबई ही इ.११वी व १२वीच्या विद्यार्थ्यांसाठी राबवित असतो. गेली सात ते आठ वर्षे झाली या परीक्षेला विद्यार्थी चांगला प्रतिसाद देतात.

तसेच या परीक्षेचा अभ्यासक्रम चालू वर्षाचा असल्याने त्यांना एच.एस.सी. बोर्ड परीक्षेला चांगलाच फायदा होतो. ही परीक्षा सर्वसाधारण नोव्हेंबर महिन्यात घेऊन १४ जानेवारीला

निकाल जाहीर केला जातो म्हणजे 'भूगोल दिनाचे' औचित्य साधले जाते.

शैक्षणिक वर्ष २०१७-१८ मध्ये एकूण १९३ विद्यार्थी परीक्षेस बसले होते. यामध्ये एकूण नऊ विद्यार्थी ९०% पेक्षा जास्त गुण संपादन केलेले आहेत. या वर्षी ११वी कला शाखेतील विद्यार्थीनी कु.शिंदे ऋतिका गणेश राज्यामध्ये १०० पैकी १०० गुण मिळवून प्रथम आली. प्रशस्तीपत्रक व सुवर्णपदक देऊन तिला गौरविण्यात आले. तसेच श्री.दगडे दिगंबर विश्वनाथ-सिल्व्हर व पाटोळे दत्तात्रय बंडू-कांस्य पदक मिळविलेले आहे.

वरीलप्रमाणे सर्व यश पाहता परीक्षा समन्वयक व भूगोल विभाग प्रमुख श्री.साखरे एस्.एस्. यांना भूगोल प्रज्ञाशोध परीक्षा-नवी मुंबई यांच्यामार्फत 'आदर्श भूगोल शिक्षक' पुरस्कार जाने. - २०१७ (प्रशस्तीपत्रक व सन्मानचिन्ह) देऊन गौरविण्यात आले.

वरील सर्व यशामागे आमच्या महाविद्यालयाचे प्रेरणास्थान प्राचार्य डॉ.चंद्रशेखर मुरुमकर, कनिष्ठ महाविद्यालयाच्या उपप्राचार्या सौ.वैशाली माळी, समन्वयक श्री.आगवणे आर.के. व श्री मोरे जी.टी. तसेच माझे सहकारी श्री.खोमणे एस.एल. व श्री.धापटे यांचे मोलाचे सहकार्य लाभले.

## महिला सबलीकरण समिती

सौ.वैशाली पोळ : चेअरमन

मंगळवार दि. २ जानेवारी २०१८ रोजी आपल्या महाविद्यालयात महिला सबलीकरण समिती तर्फे सावित्रीबाई फुले जयंती निमित्त कनिष्ठ महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांकरीता पुणे येथील मुक्त पत्रकार व सामाजिक कार्यकर्त्या मा.आश्विनी

सातव डोके, पुणे यांचे व्याख्यान आयोजित करण्यात आले होते. या कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थान महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.चंद्रशेखर मुरुमकर यांनी भूषविले होते. आपल्या अध्यक्ष स्थानावरून बोलताना त्यांनी विद्यार्थ्यांना उद्देशून विद्यार्थी हे



'राजदूत' आहेत. त्यांनी शिक्षणाबरोबर 'जीवन शिक्षण घेणे आवश्यक आहे. आपण काय शिकतो हे समजून घेणे जेवढे महत्वाचे आहे तेवढेच बाहेरचे जग वाचणे महत्वाचे आहे. माणूस म्हणून आपल्या भोवतालच्या प्रतिक्रिया समजून घेणे महत्वाचे आहे.

त्याचप्रमाणे घराघरामधला एकमेकांबरोबर होणारा संवाद सोशल मिडीयामुळे संपत चालला आहे. सोशल मिडीयामध्ये असणे आवश्यक आहे. परंतु त्यामध्ये रमणे बरोबर नाही. वास्तवामध्ये तुम्हाला कोणीतरी समजून घेतंय हेच तुम्ही विसरताय या आभासी दुनियामध्ये घडणारी प्रत्येक गोष्ट आपण

खरी समजतो. आभासी जग भूलभुल्लैया आहे. आपली स्वप्न पूरी करायची असतील तर चांगले शिक्षण घेणे महत्वाचे आहे असे उद्गार सावित्रीबाई फुले जयंती उत्सवानिमित्त तुळजाराम चतुरचंद महाविद्यालय, बारामती कनिष्ठ विभागामध्ये आयोजित केलेल्या कार्यक्रमात मुक्त पत्रकार आश्विनी सातव डोके यांनी काढले.

या कार्यक्रमांमध्ये ५०० विद्यार्थी सहभागी झाले होते. या कार्यक्रमाचे स्वागत व प्रास्ताविक प्रा.सौ. वैशाली पोळ यांनी केले. सूत्रसंचालन प्रा.सौ.स्मिता मंगुडकर यांनी केले तर आभार प्रा.सौ.ललिता कारकुड यांनी मानले.

## विद्यार्थींनी मंत्र

सौ.वैशाली पोळ : चेअरमन

वक्ते - डॉ.मनिषा गुप्ते, संस्थापक मासूम संस्था पुणे

व्याख्यानाचा विषय - 'मुलींचा स्वतःशी संवाद'

कनिष्ठ महाविद्यालयातील विद्यार्थींनीसाठी विद्यार्थींनी मंचाद्वारे 'मुलींचा स्वतःशी संवाद' या विषयावर पुण्यातील 'मासूम' संस्थेच्या संस्थापिका डॉ.मनिषा गुप्ते यांचे व्याख्यान आयोजित करण्यात आले होते. या व्याख्यानामध्ये त्यांनी आपले मत मांडले. मुलगा आणि मुलगी यांच्या जडणघडणीमध्ये लहानपणापासून तफावत केली जाते. त्यामुळे त्यांच्यातील कलागुण व आत्मविश्वास वाढीस लागत नाही. त्यासाठी विद्यार्थींनी जीवनाकडे सकारात्मक दृष्टीकोन ठेवून सामोरे गेले पाहिजे. मुलींनी स्वतःशी मैत्री करावी, संवाद साधावा व स्वतःमध्ये सकारात्मक बदल घडवून आणावेत.

या कार्यक्रमास अध्यक्ष म्हणून प्राचार्य डॉ.चंद्रशेखर मुरुमकर हे लाभले होते. त्यांनी त्यांच्या अध्यक्षीय मनोगतातून 'प्रत्येकीमध्ये वेगवेगळ्या क्षमता आहेत त्या ओळखून त्यांनी स्वतंत्रपणे विचार करावा. मी कोण आहे ?, मला काय करायचंय ? माझे ध्येय काय आहे ? हे मुलींनी स्वतः ठरविले पाहिजे असे प्रतिपादन केले.

या कार्यक्रमाचे स्वागत व प्रास्ताविक प्रा.वैशाली पोळ यांनी केले. तर आभार प्रा.स्मिता मंगुडकर यांनी मानले. या कार्यक्रमासाठी निमंत्रित म्हणून डॉ.रंजना नेमाडे, डॉ.सीमा नाईक गोसावी उपस्थित होत्या तसेच निमंत्रक म्हणून समाजशास्त्र विभागप्रमुख प्रा.विनायक लष्कर हे ही उपस्थित होते. कनिष्ठ महाविद्यालयाच्या उपप्राचार्या प्रा.वैशाली माळी या उपस्थित होत्या तर वरिष्ठ व कनिष्ठ महाविद्यालयातील प्राध्यापक व शिक्षक उपस्थित होते. त्याचप्रमाणे समिती सदस्य सौ.सुषमा संगई, प्रा.निता गावडे, प्रा.अनिता पवार या देखील उपस्थित होत्या. या कार्यक्रमांमध्ये ४५० विद्यार्थींनी सहभागी झाल्या होत्या. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन कु.पायल लोणकर व कु.आरती नाळे या विद्यार्थींनी केले. या उपक्रमास संस्थेचे सचिव मा.श्री.जवाहर शाह (वाघोलीकर) यांनी शुभेच्छा दिल्या.

## विज्ञानमंडळ समिती

सौ.निता आटोळे : समितीप्रमुख

कनिष्ठ महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांची विज्ञानविषयक आवड व जागृती निर्माण होण्याच्या दृष्टीकोनातून शैक्षणिक वर्ष २०१७-१८ मध्ये महाविद्यालयामध्ये विज्ञान मंडळ समिती स्थापन करण्यात आली.

विज्ञान मंडळ समितीने वर्षभरामध्ये विज्ञानपर लेख, संशोधन माहिती, (वैज्ञानिकांनी) लावलेले शोध, वर्तमानपत्रातून येणारे विज्ञानविषयक संदर्भ, मॅगसेसे पुरस्कार प्राप्त शास्त्रज्ञ, रासायनिक अभिक्रिया, सूक्ष्म संज्ञा, मॉडेलस, चार्टस्, प्रयोग माहिती, वनस्पती, प्राणी, पर्यावरण परिसंस्था माहिती एकत्रित करून दररोज सूचना/काचफलकावर लावण्यात आली व त्याचे सादरीकरणही करण्यात आले.

'अनेकान्त आविष्कार' विद्यार्थ्यांच्या कलागुणांना वाव देण्याच्या दृष्टीकोनातून आयोजित करण्यात आला. यामध्ये समितीने विज्ञानावर आधारित संशोधनपर माहिती विद्यार्थ्यांसाठी पोस्टरद्वारे मांडण्यात आली.

शिक्षणामध्ये इंटरनेटचा वापर याविषयी संगणक विभागाचे प्रा.राहूल शहा यांचे मार्गदर्शनपर व्याख्यान विद्यार्थ्यांसाठी आयोजित केले.

विज्ञानमंडळ समितीने वर्षभरामध्ये विज्ञानपर वेगवेगळी माहिती विद्यार्थ्यांपर्यंत दिल्याने त्यांना भविष्यामध्ये विज्ञानामध्ये आवड, कुतूहल, माहिती मिळविणे, संशोधनवृत्ती जोपासणे/वाढणे यासाठी मदत होणार आहे.

## जिमखाना विभाग

श्री.अशोक देवकर : शा.शि.निदेशक

शैक्षणिक वर्ष २०१७-१८ मध्ये कनिष्ठ महाविद्यालयाच्या जिमखाना विभागातर्फे 'मिशन १ मिलीयन फुटबॉल' या शासकीय कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. तसेच क्रीडा व युवक सेवा संचालनालय महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांनी दि.१८ मार्च ते २८ मार्च २०१८ दरम्यान आयोजित केलेल्या राज्यस्तरीय मास्टर ट्रेनर प्रशिक्षण शिबीरात प्रा.अशोक देवकर यांनी सहभागी होऊन यशस्वीरित्या पूर्ण केले. दिनांक २८ मार्च ते ६ एप्रिल २०१८ दरम्यान 'जिल्हास्तर मास्टर ट्रेनर प्रशिक्षण शिबीराचे' जिमखाना विभागाच्या वतीने यशस्वी आयोजन करण्यात आले. शासकीय शालेय तालुकास्तर कबड्डी व मैदानी स्पर्धा तसेच जिल्हास्तर सॉफ्टबॉल व डॉजबॉल शालेय क्रीडा स्पर्धांचे यशस्वी आयोजन करण्यात आले.

या वर्षी कनिष्ठ महाविद्यालयाने एकूण २७ वेगवेगळ्या क्रीडाप्रकारात सहभागी होऊन जिल्हास्तरावर २०४, विभागस्तरावर ७२, राज्यस्तरावर ४२ खेळाडू व राष्ट्रीय स्तरावर १८ खेळाडूंनी यश मिळविले. लोहिताक्ष बनछोड या खेळाडूने चालू वर्षी एकूण तीन वेगवेगळ्या राष्ट्रीय स्पर्धांमध्ये सहभाग घेऊन दोन सुवर्णपदके प्राप्त केली. सौरभ मुळीक, आर्यन जाधव व गौरव दिवसे यांनी त्यांच्या क्रीडा प्रकारात सुवर्णपदक मिळविले.

अ) सन २०१७-१८ या वर्षातील आयोजित स्पर्धा :

- १) शालेय तालुकास्तर कबड्डी स्पर्धा (मुले व मुली)
- २) शालेय तालुकास्तर मैदानी स्पर्धा (मुले व मुली)
- ३) शालेय जिल्हास्तर सॉफ्टबॉल स्पर्धा (मुले व मुली)
- ४) शालेय जिल्हास्तर डॉजबॉल स्पर्धा (मुले व मुली)





ब) सन २०१७-१८ मधील स्पर्धांमध्ये विजयी, उपविजयी झालेले संघ :

१) सॉफ्टबॉल मुले	-	विभागस्तर	-	उपविजयी संघ
२) डॉजबॉल १७ वर्ष मुले	-	जिल्हास्तर	-	विजयी संघ
३) डॉजबॉल १९ वर्ष मुले	-	जिल्हास्तर	-	विजयी संघ
४) तलवारबाजी मुली	-	जिल्हास्तर	-	विजयी संघ
५) नेटबॉल मुली	-	जिल्हास्तर	-	उपविजयी संघ
६) नेटबॉल मुले	-	जिल्हास्तर	-	उपविजयी संघ
७) डॉजबॉल १९ वर्ष मुली	-	जिल्हास्तर	-	उपविजयी संघ
८) कबड्डी मुली	-	जिल्हास्तर	-	उपविजयी संघ

क) शालेय राष्ट्रीय स्पर्धेसाठी निवड झालेले महाविद्यालयाचे खेळाडू

१) श्री.लोहिताक्ष बनछोड - शूटींग	२) श्री.गौरव दिवसे - डॉजबॉल
३) श्री.सौरभ मुळीक - डॉजबॉल	४) अनुराग देशमुख - कराटे

ड) असोसिएशन राष्ट्रीय स्पर्धेसाठी निवड झालेले महाविद्यालयाचे खेळाडू

१) लोहिताक्ष बनछोड - शूटींग	२) श्री.गौरव दिवसे - चॉकबॉल
३) श्री.आर्यन जाधव - चॉकबॉल	४) ऋतिक कुंभार - चॉकबॉल

सन २०१७-१८ मध्ये जिल्हा, विभाग, राज्य व राष्ट्रीय स्तरावर  
निवड झालेल्या खेळाडूंची संख्या

अ.क्र.	खेळाचे नांव	जिल्हास्तर	विभागस्तर	राज्यस्तर	राष्ट्रीयस्तर
१)	कबड्डी मुले	१२	१	१	-
२)	कबड्डी मुली	१२	२	-	-
३)	नेटबॉल मुले (१७ वयोगट)	१२	३	१	-
४)	नेटबॉल मुले (१९ वयोगट)	१२	३	१	-
५)	नेटबॉल मुली	१२	२	१	-
६)	सॉफ्टबॉल मुले	१४	१४	-	-
७)	बेसबॉल मुले	१२	२	-	-
८)	कराटे मुले	५	५	४	१
९)	कराटे मुली	२	१	१	-
१०)	बुध्दीबळ मुले	५	-	-	-

अ.क्र.	खेळाचे नांव	जिल्हास्तर	विभागस्तर	राज्यस्तर	राष्ट्रीयस्तर
११)	बुध्दीबळ मुली	२	१	-	-
१२)	बॉक्सिंग मुले	१	१	-	-
१३)	कुस्ती मुले	३	१	-	-
१४)	डॉजबॉल मुले (१७ वर्ष)	१०	१०	१	१
१५)	डॉजबॉल मुले (१९ वर्ष)	१०	१०	१	१
१६)	डॉजबॉल मुली	१०	२	-	-
१७)	शूटींग मुले	१	१	१	१
१८)	जलतरण मुली	१	१	-	-
१९)	तलवारबाजी मुली	६	५	-	-
२०)	तायक्वांदो मुले	२	१	-	-
२१)	तायक्वांदो मुली	३	१	-	-
२२)	धनुर्विद्या मुले	२	-	-	-
२३)	वेटलिफ्टिंग मुले	२	-	-	-
२४)	मैदानी स्पर्धा मुले	९	३	-	-
२५)	मैदानी स्पर्धा मुली	६	२	-	-
	एकूण	१६६	७२	१२	४

सन २०१७-१८ मध्ये असोसिएशनच्या जिल्हा, राज्य व राष्ट्रीय स्पर्धेत  
निवड झालेल्या खेळाडूंची संख्या

अ.क्र.	खेळाचे नांव	जिल्हास्तर	राज्यस्तर	राष्ट्रीयस्तर
१)	नेटबॉल मुले	३	१	-
२)	नेटबॉल मुली	२	१	-
३)	चॉकबॉल मुले	१२	१२	३
४)	शूटींग मुले	१	१	१
५)	सॉफ्टबॉल मुले	४	३	-
६)	टेनिकॉईट मुली	४	२	-
७)	कॉर्फबॉल मुले-मुली	१२	१०	१०
	एकूण	३८	३०	१४



## पालक शिक्षक संघ

श्री.आर.एम.धालपे : सचिव

महाराष्ट्र राज्यातील प्राथमिक माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शाळांच्या भौतिक, शैक्षणिक व विद्यार्थी विकासाच्या संदर्भातील समस्या सोडविणेसाठी व शालेय कामकाजामध्ये पालकांचा सक्रीय सहभाग व सहयोग वाढविणेसाठी उपरोक्त दिनांक १६ मे १९९६च्या शासन निर्णयान्वये प्रत्येक मान्यताप्राप्त शाळेत पालक शिक्षक संघाची स्थापना करणे अनिवार्य करण्यात आलेले आहे. त्या अनुषंगाने माध्यमिक संहितेतील नियम क्रमांक ३:२ मध्ये तदनुषंगिक तरतूद करण्यात आलेली आहे.

श्रीमती कुमुद बन्सल समितीने २१ मे २०१० रोजी पालक शिक्षक संघरचनेबाबत काही मार्गदर्शक तत्वे दिलेली आहेत.

मार्गदर्शक तत्वे :

१) शाळेतील प्रत्येक विद्यार्थ्यांचे पालक हे पालक शिक्षक संघाचे सभासद आहेत.

२) पालक शिक्षक संघाची कर्तव्ये खालीलप्रमाणे असतील.

- नियोजनाप्रमाणे अभ्यासक्रम पूर्ण होईल हे पहाणे.
- अभ्यासात कमकुवत असलेल्या विद्यार्थ्यांसाठी योग्य त्या उपाययोजना सुचविणे.
- शाळेतील शैक्षणिक शुल्क सत्र फी व सहशालेय उपक्रमासाठी आकारण्यात येणाऱ्या शुल्कासंबंधी माहिती घेऊन पालक शिक्षक संघाच्या कार्यकारी समितीपुढे त्यांचे म्हणणे मांडणे.

वरील सर्व मार्गदर्शक सूचना विचारात घेऊन महाविद्यालयामध्ये पालक शिक्षक संघाचे कामकाज २०१२ पासून सुरु आहे.

शैक्षणिक वर्ष २०१७-१८ कनिष्ठ महाविद्यालयातील सर्व शाखेतील विद्यार्थ्यांच्या पालकांची सहविचार सभा बुधवार ३०-८-२०१७ रोजी घेऊन पालक शिक्षक संघ (२०१७-२०१९) रचनेबाबत निर्णय घेण्यात आला.

कनिष्ठ महाविद्यालयामध्ये इयत्ता अकरावी, बारावी कला, वाणिज्य, विज्ञान, व्यावसायिक अभ्यासक्रमाच्या एकूण

१७ तुकड्या कार्यरत आहेत. प्रत्येक तुकडीतील उपस्थित पालकांमधून एक प्रतिनिधी निश्चित केला.

पालक शिक्षक संघ कार्यकारी समितीची रचना खालीलप्रमाणे केलेली आहे.

अध्यक्ष : डॉ.चंद्रशेखर मुरुमकर,  
प्राचार्य तु.च.महाविद्यालय, बारामती

सचिव : प्रा.रामकृष्ण मारुतराव धालपे  
(शिक्षक प्रतिनिधी)

उपाध्यक्ष : १) श्री.हनुमंत विठोबा नाळे  
(पालक प्रतिनिधी)  
२) श्रीमती व्ही.बी.माळी  
(उपप्राचार्या)

सहसचिव : १) मनोहर राजाराम हगारे  
२) श्रीमती निता नंदकुमार डोंबे  
(पालक प्रतिनिधी)

- प्रत्येक तुकडीसाठी एक पालक.
- जेवढ्या तुकड्या तेवढे पालक सदस्य.

पालक शिक्षक संघ कार्यकारणी सदस्यांच्या प्रथम सत्रात एकूण तीन व द्वितीय सत्रामध्ये एक अशा एकूण चार सहविचार सभा घेण्यात आलेल्या आहेत.

सर्व सहविचार सभेमध्ये मा.प्राचार्य व उपप्राचार्यांनी महाविद्यालयामध्ये विद्यार्थ्यांसाठी वेगवेगळे शैक्षणिक, सांस्कृतिक उपक्रम, परीक्षा, स्पर्धा परीक्षा, शिष्यवृत्ती कामकाजाचे नियोजनाबाबत वेळोवेळी सभेस मार्गदर्शन केलेले आहे.

मा.प्राचार्य साहेबांनी शैक्षणिक शुल्क (२०१९-२०) निश्चितीबाबत शासन निर्णयास अधीन राहून समिती निश्चित करण्यात येईल व समितीने सर्व शैक्षणिक खर्च, भौतिक सुविधा, शिक्षकांचे पगार विचारात घेऊन प्रशासनास अहवाल देईल. अहवालातील मार्गदर्शक सूचना विचारात घेऊन शुल्क निश्चितीबाबत सर्वानुमते निर्णय होईल असे उपयुक्त मार्गदर्शक पालक शिक्षक कार्यकारिणीस केले.

## अनेकान्त आविष्कार व सांस्कृतिक कार्यक्रम समिती

श्री.सचिन हणमंत सोन्ना : विभागप्रमुख

'Every Child is Special' या 'तारें जमीं पर' चित्रपटातील संदेशाप्रमाणे प्रत्येक विद्यार्थ्यांच्या अंगी असणारे सुप्त गुण, कला, विचार यांचा आविष्कार म्हणजेच सादरीकरण करण्याच्या उद्देशाने व माननीय प्राचार्य डॉ.चंद्रशेखर मुरुमकर सर यांच्या संकल्पनेतून 'अनेकान्त आविष्कार' हा दोन दिवसीय कार्यक्रम प्रतिवर्षाप्रमाणे याही वर्षी आयोजित केला.

सदर कार्यक्रम बुधवार दि. २९ व गुरुवार दि. ३० नोव्हेंबर २०१७ रोजी आयोजित केला होता.

दि. २९ रोजी चित्रकला, हस्ताक्षर (इंग्रजी व मराठी), निबंध, रांगोळी या स्पर्धांचे उद्घाटन कनिष्ठ महाविद्यालयाच्या उपप्राचार्या सौ.माळी व्ही.बी. व समन्वयक श्री.मोरे जी.टी. यांच्या हस्ते करण्यात आले.

या वर्षी विद्यार्थ्यांना 'SMART YOUTH SMART INDIA' ही टॅग लाईन (theme) सर्व स्पर्धांकरिता देण्यात आली होती. त्याप्रमाणे जवळपास ४५० विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदवून या कार्यक्रमास उत्स्फूर्त प्रतिसाद दिला.

वरील स्पर्धांबरोबरच पाककला, पुष्परचना, प्रश्नमंजुषा या पारंपरिक स्पर्धा देखील घेण्यात आल्या. या स्पर्धा पार पाडण्याकरिता समितीतील श्री.संजय शेंडे, श्री.गणेश जगताप, सौ.प्रियांका सायकर, कु.क्षितीजा दोशी, सौ.अनिता पाटील, सौ.स्मिता मंगुडकर, सौ.सोनल ब्राम्हणकर, श्री.किशोर भोसले, सौ.पानसांडे, श्री.उदय कळत्रे, श्री.मानाजी गावडे या शिक्षकांनी परिश्रम घेतले.

सदर चित्रे, रांगोळ्या, पाककला या सर्व आविष्कारांचा लाभ महाविद्यालयातील प्राध्यापक, शिक्षक, शिक्षकेतर सेवक यांनी घेतला व विद्यार्थ्यांचे अभिनंदन व कौतुक केले.

याशिवाय विद्यार्थ्यांना वैज्ञानिक, सामाजिक, भौतिक, आर्थिक विषयक पोस्टर्स, Models तयार करून त्यांचे प्रदर्शन देखील आयोजित केले होते.

दि. ३० नोव्हेंबर रोजी सकाळी १० वाजता आपले मार्गदर्शक व प्रेरणास्रोत माननीय प्राचार्य मुरुमकर सर यांच्या

शुभहस्ते या प्रदर्शनाचे उद्घाटन झाले. यामध्ये विज्ञान विषयातील Physics, Chemistry, Biology, Electronics यांतील वेगवेगळ्या सिध्दांतावर सुंदर कल्पक Projects, Models विद्यार्थ्यांनी सादर केले.

कला व वाणिज्य तसेच व्यावसायिक अभ्यासक्रमातील विद्यार्थ्यांनी देखील त्या विषयांतील सखोल अभ्यास करून Models, Posters चे सादरीकरण केले.

ह्या प्रदर्शनासाठी सौ.कोंडे-देशमुख, श्री.वाघमोडे, श्री.शेळके, श्री.वायाळ, सौ.पवार, श्री.गरदडे, श्री.खंडारे, श्री.माने, श्री.खिलारे, श्री.मदने, श्री.साखरे, श्री.सोन्ना, श्री.कुदळे, श्री.लोगकर या शिक्षकांनी मदत केली.

सध्याचे युग संगणकाचे व SMART असल्याने Web Design व Posters चे प्रदर्शन देखील एका दालनात भरविले. यामध्ये विद्यार्थ्यांनी Tourism, Online Shopping, Banking, Science Teaching इ. विषयांवर प्रकाश टाकला व सुंदररीत्या Slideshow सादरीकरण केले.

याचबरोबर पर्यावरणाचे देखील विविध Posters, Models चे सादरीकरण झाले. बेकरीच्या विद्यार्थ्यांनी 'खाऊगल्ली' उभी केल्याने सर्वांनी त्याचा आस्वाद घेतला. संगणक विभागातील चौधरी, परकाळे, जाधव, बळे, फासे, प्रवीण यादव या शिक्षकांनी विशेष परिश्रम घेऊन सर्व विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले.

या सर्वांबरोबरच यावर्षी e-learning करित वापरण्यात येणाऱ्या rooms मध्ये Motivation Videos हा उपक्रम राबवून अतिशय सुंदर Collection करून Videos विद्यार्थ्यांनी सादर केले. या करिता मजले सर व यादवर सर यांनी मार्गदर्शन केले.

याचबरोबर विद्यार्थ्यांच्या अंगी असणाऱ्या कलांचा आविष्कार म्हणजेच कनिष्ठ महाविद्यालय कारकिर्दीतील पहिल्यांदाच सांस्कृतिक कार्यक्रम पार पडला.



महाविद्यालयाच्या भव्यदिव्य 'जीवराज सभागृहात' हा कार्यक्रम घेण्यात आला. यामध्ये गणेश वंदना, कथक, समूह नृत्य, गायन, वादन, नाट्यछटा, पथनाट्य, जादूचे प्रयोग इ. अशा सर्व प्रकारच्या कलांचे सादरीकरण करण्यात आले. याकरिता सर्व शिक्षक, विद्यार्थी व प्राचार्य यांनी उपस्थित राहून कार्यक्रमाचा आनंद घेतला व कलाकारांचे कौतुक केले.

याकरिता समन्वयक आगवणे सर, शेंडे सर, मोरे आर.आर., गोसावी सर, दोशी के.एन्., नाळे सर, देवकर सर, ढमे सर, बोरावके सर, होळकर सर, वाघमोडे सर यांनी परिश्रम घेतले.

सर्व स्पर्धामधील विजेत्या विद्यार्थ्यांना Merit Certificate व इतर सर्व विद्यार्थ्यांना 'Participation Certificate' देऊन गौरविण्यात आले.

अशा रितीने अतिशय खेळीमेळीने व नवचैतन्याची कास धरून हा 'अनेकान्त आविष्कार' उपक्रम पार पडला. याकरिता आपली अनेकान्त एज्युकेशन सोसायटी, प्राचार्य, उपप्राचार्य, रजिस्ट्रार, सर्व प्राध्यापक, शिक्षक, शिक्षकेतर सेवक व महत्वाचे सर्व ज्युनिअर कॉलेज विद्यार्थी यांचे सहकार्य लाभले.

## गुणवत्ता प्राप्त विद्यार्थी व १२वी नंतरच्या करिअर प्रवेश संदर्भातील अहवाल

श्री.एस.एस.मांजरे : विभागप्रमुख

शैक्षणिक वर्ष २०१७-१८ मध्ये १२वी नंतरच्या करिअर प्रवेशाला सोयीस्कर होईल या हेतूने इ.१२वी व इ.१२वी च्या विद्यार्थ्यांना विविध परीक्षेच्या माध्यमातून मार्गदर्शन करण्यात आले. तसेच तज्ञ मार्गदर्शकांचे व्याख्यानही आयोजित केले याची माहिती खालीलप्रमाणे :

अ) परीक्षा :

1) NGSE MAIN AND ADVANCE 2018 :

National Genius Search Examination

National Quota मधून निवड झालेले विद्यार्थी :

अ.नं.	विद्यार्थ्यांचे नाव	इयत्ता	NGSE MAIN Persentile
१)	भगत विशाल अशोक	११वी सायन्स	९४.५९
२)	गावडे नागेश राजेंद्र	१२वी सायन्स	९२.५५

2) IAPT 2017 :

All India Physics Teacher's Association च्या अंतर्गत ही परीक्षा ११वी व १२वी सायन्सच्या विद्यार्थ्यांकरिता घेण्यात आली. या परीक्षेला एकूण ५९ विद्यार्थी बसले होते. सदरची परीक्षा दि. २६-११-१७ रोजी घेण्यात आली.

2018 ही परीक्षा ११वी व १२वी सायन्स व कॉमर्सच्या विद्यार्थ्यांसाठी घेण्यात आली. NGSE Main या परीक्षेकरिता एकूण ८० विद्यार्थी प्रविष्ट झाले होते. ३० नोव्हेंबर २०१८ रोजी घेण्यात आली. या परीक्षेतून एकूण ६ विद्यार्थ्यांची NGSE Advance परीक्षेकरिता निवड झाली. यापैकी दोन विद्यार्थी National Quota व चार विद्यार्थ्यांनी हे School Quota मधून NGSE Advance 2018 ही परीक्षा दिली.

3) Zeel Mathematics Olympiad :

१२वी सायन्सच्या गणित विषयाच्या विद्यार्थ्यांकरिता इंजिनिअरिंगची प्रवेश परीक्षांची तयारी व्हावी या हेतूने Zeel Maths Olympiad ही परीक्षा घेण्यात आली. या परीक्षेतून एकूण २०७ विद्यार्थी प्रथम फेरीला प्रविष्ट झाले होते. दि. २७

११-२०१७ रोजी घेण्यात आलेल्या या परीक्षेतून २० विद्यार्थी द्वितीय फेरीकरिता निवडण्यात आले. या परीक्षेत प्रथम आलेल्या विद्यार्थीनीला रु.११११ बक्षीस देऊन गौरविण्यात आले.

अ.नं.	विद्यार्थीनीचे नाव	इयत्ता	बक्षीस
१)	कु.चांगण धनश्री तुकाराम	१२वी सायन्स	रु.११११

ब) व्याख्याने :

1) MANET (B.Sc. Nautical Science, M.Tech Marine Engineering)

प्रमुख वक्ते : कॅप्टन रजनीकांत कल्लूर

दि.२०-१२-२०१७ रोजी १२वी सायन्सच्या PCM ग्रुपच्या विद्यार्थ्यांकरिता B.Sc. Nautical Science व M.Tech Marine Engineering मधील विविध

सुवर्णसंधीची पूर्ण माहिती Manet चे प्रमुख कॅप्टन रजनीकांत कल्लूर यांनी दिली. या मार्गदर्शनपर व्याख्यानाचा सुमारे १५२ विद्यार्थ्यांनी लाभ घेतला.

2) Railway Engineering :

प्रमुख वक्ते : प्रा.व्ही.व्ही.भोसले, एम.आय.टी., बार्शी

Railway Engineering मधील केंद्रशासनाच्या अखत्यारित असलेल्या भारतीय रेल्वेमध्ये असलेल्या सुवर्णसंधीबाबत १२वी च्या विद्यार्थ्यांकरिता व्याख्यान आयोजित केले होते. या व्याख्यानाकरिता MIT Engineering College, Barshi चे प्रा.व्ही.व्ही.भोसले यांनी मार्गदर्शन केले. १२वी सायन्सचे PCM चे एकूण ४८ विद्यार्थी उपस्थित होते.

## संगणकशास्त्र

कनिष्ठ महाविद्यालय : संगणकशास्त्र विभाग

शैक्षणिक उपक्रमांतर्गत मागील काही वर्षांपासून विविध उपक्रमांचे आयोजन विद्यार्थ्यांसाठी करण्यात येत आहे.

शैक्षणिक वर्ष २०१७-१८ मध्ये कनिष्ठ महाविद्यालयाच्या संगणकशास्त्र विभागातर्फे विद्यार्थ्यांच्या सुप्त गुणांना वाव मिळावा म्हणून विविध उपक्रमांचे आयोजन केले. त्यामध्ये प्रामुख्याने दि.२५ नोव्हेंबर २०१७ 'Brainwaves Talent Hunt' हे website Competition व Aptitude Test घेण्यात आली. यामध्ये प्रामुख्याने ४८० विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदवला. त्यामधून संगणकशास्त्र विभागातून ३, माहिती तंत्रज्ञान (शास्त्र) शाखेतून ३, माहिती तंत्रज्ञान वाणिज्य शाखेतून ३ अशाप्रकारे गुणवंत विद्यार्थ्यांची निवड करण्यात आली. या कार्यक्रमासाठी प्रमुख पाहुणे व मार्गदर्शक म्हणून मा.प्राचार्य डॉ.चंद्रशेखर मुरुमकर हे उपस्थित होते व सरांचे मोलाचे मार्गदर्शन विद्यार्थ्यांना लाभले व विविध विभागातील शिक्षकांनी या उपक्रमास भेट दिली.

या कार्यक्रमाचा बक्षिस समारंभ दि.४ जानेवारी २०१८ रोजी आयोजित करण्यात आला व प्रमुख पाहुणे मा.प्राचार्य चंद्रशेखर मुरुमकर यांच्या हस्ते विद्यार्थ्यांना चषक व प्रशस्तिपत्रक देऊन गौरविण्यात आले. या कार्यक्रमास ज्युनिअर कॉलेजच्या उपप्राचार्या सौ.व्ही.बी.माळी, वाणिज्य शाखा समन्वयक श्री आर.के.आगवणे, शास्त्र शाखा समन्वयक श्री.जी.टी.मोरे सर उपस्थित होते.

कनिष्ठ महाविद्यालयामार्फत अनेकांत आविष्कार कार्यक्रम दि.२९ व ३० नोव्हेंबर २०१७ रोजी आयोजित केला होता. यामध्ये विभागाने विविध उपक्रमांमध्ये विद्यार्थ्यांना प्रोत्साहन देऊन व मार्गदर्शन करून त्यांच्याकडून Projects, Models, Charts, Websites, Motivational Video बनवून घेतले. विद्यार्थ्यांनी मोठ्या संख्येने सहभाग नोंदवून हा कार्यक्रम यशस्वीरित्या पार पाडण्यास मदत केली. सहभागाबद्दल प्रशस्तिपत्रक देण्यात आले.



वरिष्ठ महाविद्यालय वाणिज्य विभागातर्फे National Conference चे दि.५ व ६ जानेवारी २०१८ रोजी आयोजन करण्यात आले. यामध्ये कनिष्ठ महाविद्यालयातील संगणकशास्त्र विभागातील १५ विद्यार्थ्यांनी मा.प्राचार्यांच्या मार्गदर्शनाखाली विविध Models, Charts, Websites तयार करून सादरीकरण केले तसेच तज्ञांचे मार्गदर्शन लाभले. याचा विद्यार्थ्यांना भविष्यात लाभ होईल.

११ नोव्हेंबर २०१७ रोजी XII च्या विद्यार्थ्यांनी ११वी च्या विद्यार्थ्यांसाठी स्वागत समारंभ आयोजित केला होता. यामध्ये माजी विद्यार्थ्यांना आमंत्रित केले होते व त्यांचे मार्गदर्शनपर व्याख्यान ठेवण्यात आले होते. तसेच ११वी च्या विद्यार्थ्यांनी दि.२३ जानेवारी २०१८ रोजी १२वी च्या विद्यार्थ्यांसाठी शुभेच्छा समारंभ आयोजित केला होता. त्यानिमित्ताने Career Guidance विषयी सौ.पद्मिनी चव्हाण या तज्ञांचे व्याख्यान आयोजित केले होते. त्यांचे मोलाचे मार्गदर्शन लाभले व भविष्यात career निवडीसाठी नक्कीच त्याचा फायदा होईल.

तज्ञांचे मार्गदर्शनपर व्याख्यान विषयानुरूप आयोजित करण्यात आले होते. विविध क्षेत्रातील विविध तज्ञांना बोलावून विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करण्यात आले. यासाठी दि.२१-८-२०१७ रोजी श्री.मानकर ए.डी. सर यांचे ११वी शास्त्र शाखेच्या विद्यार्थ्यांसाठी माहिती तंत्रज्ञान या विषयासाठी व्याख्यान ठेवण्यात आले होते तसेच २२ व २३ ऑगस्ट २०१७ रोजी श्री.शहा व्ही.व्ही. यांचे ११वी संगणकशास्त्र विषयासाठी व्याख्यान ठेवण्यात आले. १२वी माहिती तंत्रज्ञान विद्यार्थ्यांसाठी ३१ ऑगस्ट व १ सप्टेंबर २०१७ रोजी श्री.शहा आर.ए. यांचे व्याख्यान आयोजित करण्यात आले होते. २५ व ३० डिसेंबर २०१७ रोजी श्री.चौधरी आर.एम्. यांचे ११वी व १२वी विद्यार्थ्यांसाठी व्याख्यान आयोजित केले गेले. २५ डिसेंबर २०१७ रोजी श्री.शहा व्ही.व्ही. यांचे १२वी विद्यार्थ्यांसाठी व्याख्यान आयोजित केले होते. यामुळे विद्यार्थ्यांच्या ज्ञानात अधिक भर पडण्यास मदत झाली.

भारत सरकारच्या १९५६ फ्रेम अॅण्ड रजिस्ट्रेशन ऑफ बुक्स अॅक्टमधील ८ व्या नियमाप्रमाणे अधिकृत प्रकटन	
प्रकाशन स्थळ	: तुळजाराम चतुरचंद महाविद्यालय, बारामती
प्रकाशन काळ	: वार्षिक
प्रकाशक	: प्राचार्य डॉ. चंद्रशेखर मुरुमकर
पत्ता	: तुळजाराम चतुरचंद महाविद्यालय कला, विज्ञान व वाणिज्य, बारामती
राष्ट्रीयत्व	: भारतीय
संपादक	: श्री. राजेंद्र आगवणे
पत्ता	: तुळजाराम चतुरचंद महाविद्यालय कला, विज्ञान व वाणिज्य, बारामती
राष्ट्रीयत्व	: भारतीय
मुद्रक	: संदेश शहा
पत्ता	: प्रिन्ट ओम ऑफसेट, २६९ ब/२, दौलतनगर, करंजे, सातारा. फोन : २३४०४९
राष्ट्रीयत्व	: भारतीय
संगणक	: प्रशांत गुजर
पत्ता	: टाईप इनोव्हेटर्स, १९५, सदाशिव पेठ, मोती चौक सातारा. फोन : २३४३७२
राष्ट्रीयत्व	: भारतीय
या अंकात व्यक्त केलेल्या मतप्रवाहाशी संपादक मंडळ सहमत असेलच असे नाही.	
श्री. राजेंद्र आगवणे संपादक	प्राचार्य डॉ. चंद्रशेखर मुरुमकर प्रकाशक



## विविध कार्यक्रमांमधील शिक्षकांचा सहभाग

### प्रा.संजय प्रल्हाद शेंडे (मराठी)

क्र.	आयोजक	कार्यक्रम तपशील/सहभाग	कालावधी/दिनांक
१)	शरयु फौंडेशन आयोजित, श्री छत्रपती हायस्कूल सणसर, ता.इंदापूर, जि.पुणे	आंतरमहाविद्यालयीन जिल्हास्तरीय वक्तृत्व स्पर्धा-परीक्षक	२८-०७-२०१७
२)	जनहित प्रतिष्ठानचे प्राथमिक व माध्यमिक विद्यालय, बारामती	क्रांतिदिनानिमित्त वक्तृत्व स्पर्धा-परीक्षक	०९-०८-२०१७
३)	धो.आ.सातव (कारभारी) माध्यमिक	कर्मवीर वक्तृत्व स्पर्धा-प्राथमिक गट-परीक्षक	१४-०९-२०१७
४)	तुळजाराम चतुरचंद महाविद्यालय, बारामती	कर्मवीर वक्तृत्व स्पर्धा-प्राध्यापक-शिक्षक गट-संयोजन सहभाग	१६-०९-२०१७
५)	जिल्हा परिषद प्राथमिक शाळा, वंजारवाडी, ता.बारामती, जि.पुणे	रोहितदादा पवार यांचे वाढदिवसानिमित्त वक्तृत्व स्पर्धा-परीक्षक	२६-०९-२०१७
६)	तुळजाराम चतुरचंद महाविद्यालय, बारामती	कविवर्य मोरोपंत वक्तृत्व व वादविवाद स्पर्धा-संयोजन सहभाग	२८ व २९-०९-२०१७
७)	न्यू इंग्लिश स्कूल, मेखळी, ता.बारामती	पुण्यश्लोक राजमाता अहिल्यादेवी होळकर प्राथमिक व माध्यमिक गट वक्तृत्व स्पर्धा	२७ व २८-१२-२०१७
८)	चंद्रभागामाता वारकरी शिक्षणसंस्था, बारामती	प्राथमिक व माध्यमिक गट वक्तृत्व स्पर्धा-परीक्षक	१३-०२-२०१८

### प्रा.बी.एन्.कुंभार (मराठी)

क्र.	आयोजक	कार्यक्रम तपशील/सहभाग	कालावधी/दिनांक
१)	तुळजाराम चतुरचंद महाविद्यालय, बारामती	कर्मवीर वक्तृत्व स्पर्धा, प्राध्यापक, शिक्षक गट, संयोजन सहभाग	१६-०९-२०१७
२)	एम.आय.टी.कॉलेज, लोणी काळभोर, पुणे	इ.११वी मराठी विषय, कृतीपत्रिका आराखडा प्रशिक्षण	१८-०९-२०१७
३)	तुळजाराम चतुरचंद महाविद्यालय, बारामती	वसुंधरा वाहिनी, एम्.आय.डी.सी., बारामती येथे "वृद्धाश्रम हवे की नको" या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन	



## प्रा.मनाजी मारुती गावडे (मराठी)

क्र.	आयोजक	कार्यक्रम तपशील/सहभाग	कालावधी/दिनांक
१)	एस.एस.सी.बोर्ड, पुणे (MIT)	इ.११वी कृतिपत्रिका सहभाग	१८-९-२०१७
२)	न्यू इंग्लिश स्कूल, मेखळी	वक्तृत्व स्पर्धा, परीक्षक	२७ व २८-१२-२०१७
३)	पंचायत समिती, बारामती	स्वच्छता मित्र वक्तृत्व स्पर्धा संयोजन	६-१-२०१८
४)	माध्यमिक विद्यालय, लोणी काळभोर	इ.१२वी मराठी विषय मार्गदर्शन	११-१-२०१८
५)	तुळजाराम चतुरचंद कनिष्ठ महाविद्यालय	स्वामी विवेकानंद जयंती व्याख्यान	१२-१-२०१८
६)	चंद्रभागा वारकरी शिक्षण संस्था, बारामती	वक्तृत्व स्पर्धा परीक्षक	१३-२-२०१८

## प्रा.राजू रामलिंग आटपळकर (रसायनशास्त्र)

क्र.	आयोजक	कार्यक्रम तपशील/सहभाग	कालावधी/दिनांक
१)	महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे विभागीय मंडळ, पुणे-४१००५	राज्यस्तरीय प्रशिक्षणासाठी विषय तज्ञ म्हणून निवड जिल्हास्तरीय प्रशिक्षणासाठी तज्ञ मार्गदर्शक म्हणून काम १) म.ए.सो.हायस्कूल व ज्युनिअर कॉलेज, बारामती (पुणे पश्चिम) २) वालचंद महाविद्यालय, सोलापूर	१०-८-२०१७ १२-८-२०१७
२)	महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ पुणे-४१००४	जिल्हास्तरीय NEET/JEE प्रशिक्षणासाठी तज्ञ मार्गदर्शक म्हणून काम. दयानंद महाविद्यालय, सोलापूर	१२-१०-२०१७

## प्रा.सचिन अशोक बारटक्के (रसायनशास्त्र)

क्र.	आयोजक	कार्यक्रम तपशील/सहभाग	कालावधी/दिनांक
१)	महाराष्ट्र विद्या प्राधिकरण, पुणे-३०	इयत्ता ९वीच्या पुनर्रचित अभ्यासक्रम पाठ्यपुस्तक राज्यस्तरीय प्रशिक्षणास तज्ञ मार्गदर्शक म्हणून DIET, बी.एड. कॉलेज, रत्नागिरी येथे उपस्थिती	एकदिवस २८-०६-२०१७
२)	महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व अभ्यासक्रम संशोधन मंडळ, बालभारती सेनापती बापट मार्ग, पुणे-४	इ.१ ली ते १०वी अभ्यासक्रम संशोधन व पाठ्यपुस्तक निर्मिती करिता अभ्यासगट सदस्य म्हणून दि.२४-०७-२०१७ पासून नियुक्ती	२४-०७-२०१७
३)	महाराष्ट्र विद्या प्राधिकरण, पुणे-३०	इ.१०वी च्या पुनर्रचित अभ्यासक्रम पाठ्यपुस्तक राज्यस्तरीय प्रशिक्षणास तज्ञ मार्गदर्शक म्हणून जिल्हा शैक्षणिक सातत्यपूर्ण व्यावसायिक विकास संस्था, कोल्हापूर, बी.टी.कॉलेज येथे उपस्थिती	एकदिवस १०-०४-२०१८



## प्रा.गणेश सुरेश जगताप (मराठी)

क्र.	आयोजक	कार्यक्रम तपशील/सहभाग	कालावधी/दिनांक
१)	तुळजाराम चतुरचंद महाविद्यालय, बारामती	पर्यावरण दिनानिमित्त आयोजित वक्तृत्व स्पर्धा - परीक्षक	१२-९-२०१७
२)	तुळजाराम चतुरचंद महाविद्यालय, बारामती	वसुंधरा वाहिनी-वृद्धाश्रम गरज आहे की नाही या विषयावर चर्चात्मक संवाद-मार्गदर्शन, संयोजन	

## प्रा.सौ.अनिता राजेंद्र पाटील (पर्यावरणशास्त्र)

क्र.	आयोजक	कार्यक्रम तपशील/सहभाग	कालावधी/दिनांक
१)	महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व अभ्यासक्रम संशोधन मंडळ, बालभारती सेनापती बापट मार्ग, पुणे-४	इ.१ली ते १०वी अभ्यासक्रम संशोधन व पाठ्यपुस्तक निर्मितीकरिता अभ्यासगट सदस्य म्हणून दि. २४-०७-२०१७ पासून नियुक्ती	२४-०७-२०१७
२)	महाराष्ट्र विद्या प्राधिकरण, पुणे-३०	इ.१०वी पुनर्रचित अभ्यासक्रम पाठ्यपुस्तक राज्यस्तरीय	एकदिवस १०-०४-२०१८

## प्रा.अशोक हनुमंत देवकर (आरोग्य व शारीरिक शिक्षण)

क्र.	आयोजक	कार्यक्रम तपशील/सहभाग	कालावधी/दिनांक
१)	महाराष्ट्र राज्य टेनिक्वॉईट असोसिएशन, आयोजित	राज्यस्तर टेनिक्वॉईट वरिष्ठ गट स्पर्धा, पुणे जिल्हा संघ व्यवस्थापक म्हणून सहभाग व तृतीय क्रमांक प्राप्त	४ ते ६ नोव्हेंबर, २०१७
२)	क्रीडा व युवक सेवा संचालनालय महाराष्ट्र राज्य, पुणे	राज्यस्तरीय मास्टर ट्रेनिंग शिबीर २०१७-१८ सहभाग	१८ फेब्रुवारी ते २८ फेब्रुवारी २०१८

## प्रा.संदीप शरद मांजरे (गणित)

क्र.	आयोजक	कार्यक्रम तपशील/सहभाग	कालावधी व सहभाग
१)	महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे	इ.११वी व इ.१२वी विज्ञान शाखेतील गणित विषयाच्या सुधारित प्रश्नपत्रिका आराखड्या संदर्भातील कार्यशाळा	१२-८-२०१७ सहभाग
२)	महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे	JEE व MHTCET परीक्षेसंदर्भातील कार्यशाळा	९-१०-२०१७ सहभाग

## प्रा.रमेश किसन गोसावी (वाणिज्यविभाग)

क्र.	आयोजक	कार्यक्रम तपशील/सहभाग	कालावधी/दिनांक
१)	पै.अब्दुलभाई चाँदभाई हुंडेकरी कनिष्ठ महाविद्यालय, जेजुरी, ता.पुरंदर, जि.पुणे	इयत्ता-१२वी च्या विद्यार्थ्यांना पुस्तपालन व लेखाकर्म (B.K. A/C) या विषयाचे मार्गदर्शनपर व्याख्यान	३-१-२०१८
२)	वसतिगृह माध्य. व उच्च माध्य.विद्यालय का-हाठी, पो.सुपे, ता.बारामती, जि.पुणे	इयत्ता-१२वी च्या विद्यार्थ्यांना पुस्तपालन व लेखाकर्म (B.K. A/C) या विषयाचे मार्गदर्शनपर व्याख्यान	६-१-२०१८

## प्रा.नितीन विनायक खोमणे (संरक्षणशास्त्र)

क्र.	आयोजक	कार्यक्रम तपशील/सहभाग	कालावधी/दिनांक
१)	तुळजाराम चतुरचंद महाविद्यालय, बारामती	डॉ.कर्मवीर भाऊराव पाटील वक्तृत्व स्पर्धा, प्राध्यापक-शिक्षक-खुला गट-द्वितीय क्रमांक	१६-०९-२०१७

## प्रा.अशोक शामराव साळुंखे (जीवशास्त्र)

१)	दिल्ली बोर्ड द्वारे आयोजित केलेल्या भोपाळ येथे या कार्यशाळेसाठी निवड. (ता.११-१२-२०१७ ते १५-१२-२०१७)		
२)	१२-१०-२०१७ रोजी शामराव कलमाडी हायस्कूल आणि ज्युनिअर कॉलेज येथे परीक्षेसंबंधी एकदिवसीय कार्यशाळेमध्ये सहभाग.		

## प्रा.योगेश हणमंत सोव्जा (इंग्रजी)

क्र.	आयोजक	कार्यक्रम तपशील/सहभाग	कालावधी/दिनांक
१)	एम.आय.टी.कॉलेज, लोणीकाळभोर, पुणे	इयत्ता ११वी विषय-इंग्रजी, कृतिपत्रिका आराखडा प्रशिक्षण	१९ व २०-०९-२०१७

## प्रा.प्रियांका भानुदास सायकर (राज्यशास्त्र)

क्र.	आयोजक	कार्यक्रम तपशील/सहभाग	कालावधी/दिनांक
१)	तुळजाराम चतुरचंद महाविद्यालय, बारामती	डॉ.कर्मवीर भाऊराव पाटील वक्तृत्व स्पर्धा, प्राध्यापक-शिक्षक खुला गट-प्रथम क्रमांक	१६-०९-२०१७

## प्रा.क्षितीजा एन. दोशी (इंग्रजी)

क्र.	आयोजक	कार्यक्रम तपशील/सहभाग	कालावधी/दिनांक
१)	एम.आय.टी.कॉलेज, लोणीकाळभोर, पुणे	इयत्ता ११वी विषय-इंग्रजी, कृतिपत्रिका आराखडा प्रशिक्षण	१९ व २०-०९-२०१७

## ॥ अनेकान्त आविष्कार सांस्कृतिक कार्यक्रम ॥



अनेकान्त आविष्कार उद्घाटन समारंभ प्रसंगी प्र.पाहुणे मा.प्राचार्य डॉ.चंद्रशेखर मुरुमकर यांचा सत्कार करताना सौ.वैशाली माळी उपप्राचार्य



संगोळी प्रदर्शन



पोस्टर प्रदर्शन कला गुणांची पारख करताना मा.प्राचार्य डॉ.चंद्रशेखर मुरुमकर



अनेकान्त आविष्कार सांस्कृतिक कार्यक्रमातील सूत्रसंचालन करताना कु.ऋतिका शिंदे व श्री.सम्यक गेजगे



बारावी शास्त्रमधील विद्यार्थी जादुचे प्रयोग सादर करताना



सांस्कृतिक कार्यक्रमातील पथनाट्य प्रयोग



नृत्याविष्कार भावमुद्रा



कनिष्ठ महाविद्यालयातील टॅलेन्ट आज पहावयास मिळाले प्राचार्य डॉ.चंद्रशेखर मुरुमकर

## महाविद्यालयातील ठळक वैशिष्ट्ये

- \* स्वच्छ, सुंदर व निसर्गरम्य परिसर
- \* व्यक्तिमत्व विकासास संधी
- \* भव्य व सुसज्ज प्रयोगशाळा, विज्ञान कार्यशाळा
- \* कमवा व शिका योजना
- \* भव्य प्रेक्षागृह, सेमिनार हॉल
- \* कॅन्टीन व बेकरी
- \* सुसज्ज, वातानुकूलित अलिशान संगणक प्रयोगशाळा
- \* मुला-मुलींसाठी स्वतंत्र वसतिगृहे व मेस
- \* प्रशस्त, समृद्ध परिपूर्ण ग्रंथालय आणि पुस्तक पेढीची सोय
- \* विद्यार्थी सहकारी ग्राहक भांडार
- \* भाषा विज्ञान प्रयोगशाळा
- \* मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना सर्व प्रकारच्या सोयी व सवलती
- \* दृकश्राव्य साधनांचा वापर
- \* विविध प्रकारच्या सरकारी आर्थिक सवलती व शिष्यवृत्त्या
- \* तज्ज्ञ व अनुभवी प्राध्यापक वर्ग
- \* विविध पारितोषिके
- \* सामान्यज्ञान परीक्षेची सोय

- \* यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ (नाशिक)
- \* इलेक्ट्रॉनिक्स, कॉम्प्युटर, माहिती व तंत्रशिक्षणाची
- \* वाणिज्य प्रयोगशाळा
- \* स्पर्धात्मक परिक्षांचे केंद्र, व्यावसायिक व करिअर
- \* वर्किंग वुमेन्स होस्टेल
- \* बँकेची सुविधा
- \* सेवकांची सहकारी पतसंस्था
- \* विविध विषयांवरील चर्चासत्रे व परिसंवाद
- \* करिअर ओरिएंटेड प्रोग्राम्स
- \* कविवर्य मोरोपंत वादविवाद व वक्तृत्व स्पर्धा
- \* विद्यापीठ व बोर्ड परिक्षेत उच्चल यशाची दीर्घ परंपरा
- \* सुसज्ज व्यायामशाळा, खेळांची सोय, योगाभ्यास केंद्र
- \* प्रिंटींग प्रेस
- \* राष्ट्रीय छात्रसेना (एन.सी.सी.) आर्मी विंग
- \* राष्ट्रीय सेवा योजना (एन.एस.एस.)
- \* एम.एच.टी. - सी.ई.टी.मार्गदर्शन केंद्र



अनेकान्त एज्युकेशन सोसायटीचे

तुळजाराम चतुरचंद महाविद्यालय कला, विज्ञान व वाणिज्य, बारामती

बारामती ४१३ १०२, जिल्हा - पुणे, महाराष्ट्र (भारत)

दूरध्वनी : (०२११२) २२२४०५, फॅक्स : (०२११२) २२२७२८ वेबसाईट : www.tccollege.org. ई-मेल : principal@tccollege.org

printom269@gmail.com



अनेकान्त एज्युकेशन सोसायटीचे

तुळजाराम चतुरचंद महाविद्यालय  
कला, विज्ञान व वाणिज्य बारामती



कनिष्ठ

अनेकान्त

२०१८-१९

अंक दुसरा